Vimmel i serievärlden

Möt tecknarna du älskar att läsa

23 år med seriehistoria
År 2000 till 2023

Ur innehållet:

1. Bokmässan, SIS och Seriefest i Väst.
2. När V för Vendetta blev teater.
3. 150 tecknare som protesterar mot Nato.
4. Serieteket, seriebutikerna och serieskolorna.
5. När Alena blev långfilm.
6. När Gudrun Schyman blev en seriefigur.
7. De dövas historia och teckenspråk i serier.
8. Serietävlingar och mangaboomen.
9. Serier i Metro och teckningsbattle.
10. AI, Webtoon och 3D-serier.

Den här boken handlar om några av de svenska serieskapare som varit mest betydelsefulla för att utveckla seriemediet under 2000-talet. Genom en serie fotoreportage och intervjuer genomförda mellan åren 2000 till 2023 vill boken visa på den bredd som seriekulturen rymmer i Sverige och de trender som kommit och gått under åren.

Dessa dagar har serier tagit sig in på konsthallar, publicerats online, inspirerat till teater, lajv och filmer. Serieskolor har startats och ateljéer bildats där tecknare samlas för att inspirera och hjälpa varandra. Liveteckning av olika slag har skapat nya former av scenkonst, exempelvis teckningsbattle och seriekaraoke. Serier har kombinerats med musik, blivit stafettserier och tecknats på 24 timmar för nya konstnärliga upplevelser. Serietecknare har rest sig och tagit ställning i brännheta frågor som exempelvis barnpornografi, #Metoo och Sveriges Natomedlemskap.

Allt detta och mer därtill skildras i den här boken med Marcus Malinda Lindmarks sylvassa penna och färgstarka fotografier. Dessutom seriesidor från framstående serieskapare som Terry Moore, Malin Biller, Sebastian Ericson, Kim W. Andersson, Mattias Elftorp, Viktor Jäderlund, Stef Gaines, Joakim Waller och Christina Jonsson.

Vimmel i Serievärlden

Möt tecknarna som gjort serierna du älskar att läsa.

INNEHÅLL

1978 - 2008

Hur en seriejournalist blir till
Spindelmannen, Alverfolket och Strangers in Paradise.

Den glömda litteraturen
Serieteket och **Kristiina Kolehmainen**.

Landet där man gör som man vill
Teater baserad på *V för Vendetta*.

Seriebutikerna och mangaboomen
Seriebutiker som mötesplatser och *Dragonballs* betydelse.

Seriernas historiskt dåliga anseende
Comics Code och vuxenserier.

Tidiga möten med serieskapare
Jeff Smith och **David LLoyd** med flera.

2009

Serieveckan 2009
Sara Granér och Teckningsbattle.

2010

Serier på Nordiska akvarellmuseet
Utställning med flera olika tecknare.

Serieveckan 2010
Lina Neidenstam och Optimal Press.

Seriesynder på Gothcon
Swedish Comics Sin och **Emi Greneby.**

Y - The last man som levande rollspel
Tecknad serie blir lajv och TV-serie.

24-timmarsserien
Nya serier skapas på 24 timmar.

2011

Small Press Expo 2011
Vampyrserier och Mangafallet.

Ädelfors Folkhögskola ny serieskola
Serietecknarskolor runt om i landet.

Bokmässan 2011
Seriekaraoke, skräck- och science fiction.

Göteborgs seriefestival 2011
Onlineserier och svenska superserier.

Liv Strömqvist serier blir teater
Feministisk teater baserad på serier.

Tintin och rasism
Debatten om Tintin är rasistisk?

2012

SIS 2012
Alena och serier som blir film.

Från seriejournalist till serieförfattare
Trans:IT – 1 författare och 27 tecknare.

Bokmässan 2012
Don Rosa, **Nina Hemingsson**, skräck.

Altcom 2012
Festival för vuxenserier, **Daniel Ahlgren.**

2013

SIS 2013
Mangatecknare tolkar dagdrömmar, *Piracy is Liberation*. **Mattias Elftorp.**

Signering på SF-bokhandeln
Bortom rymdens mörker och *Zak & Ting*.

Bokmässan 2013
Stafettserier och att bota en feminst.

2014

Ny serieskola i Danmark
Nedslag hos The Animation Workshop.

SIS 2014
Hästar och svensktbrittiskt samarbete.

Stafettserier och högläsningsshower
Dotterbolaget ordnar show.

Bokmässan 2014
Svärdsprinsessa med omvända könsroller, seriekokbok och serier i *Metro*.

Bokens oavsiktliga följetong
Självkritik kring mina val av serieskapare.

Comic Con Gamex 2014
Serier, datorspel och cosplay.

2015

Malmö seriefest 2015
Serie om de dövas historia.

SIS 2015
Serier blandas med musik.

Feministisk festival 2015
Lesbiska serier och tecknare för abort.

Bokmässan 2015
Jan Lööf och serie om rumänska tiggare.

2016

Doc Lounge
Filmvisning om *The New Yorker* och utställning med serietecknare.

Varför så mycket genus?
Om det svenska seriematriarkatet.

Scensamtal om relationer
Serier om flersamhet, **Karolina Bång.**

Confusion 2016
Serietävlingar och cosplay.

2017

Bokmässan 2017
Gudrun Schyman som seriefigur.

Den digitala utvecklingen
3D-serier, AI-verktyg, serier i appar.

2018

Skatten på Trollholmen
Intervju med **Johan Alexandersson.**

SIS 2018
Spöklikt med **Saskia Gullstrand.**

Bokmässan 2018
#Metoo och pedagogiska serier.

2019

Bokmässan 2019
Fackförbund för serieskapare och serier som soloäventyr. **Peter Madsen.**

2020

Miffosalongen
Självlysande färg. **Max Gustafsson.**

2021

Seriefest i väst 2021
Serieutställningar och nytt kulturhus

2022

Konstrundan i Majorna 2022
Anthony Åslund och om Serieateljén.

Bokmässan fredagen 2022
Åsa Ekström och om ny mangavåg.

Mitt brev till Åsa Ekström
Om husgudar, populära genrer, **Henrik Lange** och **Robin Hobb.**

Bokmässan lördagen 2022
Levande fågelskrämma, upprörd serieskapare och Putins Ryssland.

Serieveckan 2022
Bim Eriksson. Serier om psykisk ohälsa.

Moment 22: Tecknarupprop mot NATO
150 tecknare protesterar mot Sveriges Natoansökan.

2023

SIS 2023
Sjöodjur och serie som blir datorspel.

Bokmässan 2023
Ukrainska serier, sjöjungfru, wrestling.

Seriefest i väst 2023
Riddare, Stålbjörn och träskulpturer.

Tacksida och tecknarsigneringar.

Yokaj Studio
Sidan: 27

Sara Granér
Sidan: 31

Fabian Göranson
Sidan: 45

Natalia Batista
Sidan: 56

Liv Strömqvist
Sidan: 134

Tony Cronstam
Sidan: 159

Malin Falch
Sidan: 200

Åsa Ekström
Sidan: 217

Max Gustafson
Sidan: 232

Stockholms internationella seriefestival år 2023

© Marcus Malinda Lindmark

FÖRORD

Det var i mars 2009 som Marcus Lindmark hörde av sig spontant till mig för första gången med ett reportage till *Bild & Bubblas* webbupplaga. Hans byline har visserligen förändrats några gånger, men en sak har aldrig förändrats under de 15 år som gått sedan dess: hans förmåga att pålitligt leverera bild- och textreportage om olika serieevenemang i Sverige.

Genomgående för Lindmarks reportage är förmågan att se det lilla i det stora. Att ha koll på den stora bilden och samtidigt lyfta fram människor som kanske aldrig fått komma till tals annars. Att hitta kreativa individer med egna historier och uttryck.

För Lindmark är det minst lika viktigt att intervjua fanzinmakare och mässbesökare som att bevaka signeringar och föreläsningar med serie-kändisar.

Samma sak gäller för hans vimmelbilder, som på ett mycket fint sätt förmedlar en känsla av evenemangen, miljöerna, människorna och serierna. En visuell skildring av den samtida svenska seriekulturen, helt enkelt.

Att läsa boken som du nu håller i din hand (eller läser på din skärm) är att göra en tidsresa. Det här är ett tidsdokument som sannolikt kommer att bli en värdefull referens för framtida historieskrivning och serieforskning.

David Haglund

Redaktör bildobubbla.se

HUR EN SERIEJOURNALIST BLIR TILL

Hur kommer det sig egentligen att man börjar skriva om tecknade serier? Idag är jag 45 år och har mellan åren 2000 till 2023 haft ett finger med i den svenska seriekulturen även om det hela tog fart år 2009 när jag regelbundet började skriva för Seriefrämjandets webbsida bildobubbla.se. Men mitt intresse för serier startade redan när jag var 6 år gammal. Året var 1984 och jag hade precis fått en prenumeration på Kalle Anka & Co. Snart hade jag också upptäckt Marvels och DC:s superhjälteserier och bara några år senare var Spindelmannen den stora favoriten. En av mina bästa stunder som barn var när jag fick lägga mig på min säng med en ny serietidning och något smaskigt godis att tugga på.

Superhjälteserier den första seriepassionen

Jag älskade hur superhjälteserier bygger upp en sammanhängande värld där den ena tidningen hänvisade till den andra och allting hänger ihop efter en förutbestämd tidslinje. Inte alls olikt det idag mycket framgångsrika filmkonceptet Marvel Cinematic Universe, där filmerna på ett liknande vis hänvisar till varandra och superhjältarna måste samarbeta för att övervinna de största hoten. När jag försökte förklara detta för min svensklärare i högstadiet år 1991 kändes det inte som han riktigt förstod. Serier var trots allt inte riktiga böcker, utan den allmänna uppfattningen vid den här tiden var att serier var för barn- och ungdomar. Bra för att lära sig läsa, men sedan behövdes inte bilderna längre. Jag kände dock att serierna kunde vara mycket mer än så och fortsatte sluka allt jag kom över.

© Studio Sarah Lou, CC-BY-SA-2.0

Spindelmannen och andra superhjälteserier la grunden till mitt serieintresse.

Alverfolket visade vägen till importerde serier

En av de berättelser som jag tyckte stod för det där lilla extra var fantasyeposet *Alverfolket* av **Wendy** och **Richard Pini**, som började tecknas samma år som jag föddes, det vill säga 1978 och som jag först kom i kontakt med på fritidsgården. Här fanns till exempel något så ovanligt för sin tid som en vältecknad äventyrsberätelse med huvudpersoner som redan tidigt i berättelsen får egna barn som får följa med på äventyren, där både män och kvinnor snart får framträdande platser i historien. Det fanns någonting där som skiljde sig från andra serietidningar jag läst dessförinnan. Enda problemet var att hela berättelsen inte fanns utgiven på svenska. Den slutade när det var som mest spännande. En av huvudpersonerna ligger svårt skadad i en snödriva och svävar mellan liv och död, samtidigt som de är nära gåtans lösning på alvernas ursprung. Det gick helt enkelt inte att hoppas på att resten kanske skulle översättas till svenska någon gång i framtiden. Jag ville veta hur det skulle gå nu. I telefonkatalogen hittade jag Alvglans bokhandel i Stockholm, en butik som specialiserat sig på att importera tecknade serier från utlandet. När jag besökte den år 1992 blev jag helt tagen av det utbud som fanns där, så många titlar som jag aldrig hört

© BrokenSphere, CC-SA-BY-3.0

Richard Pini (till vänster) och Wendy Pini (till höger) som skapat Alverfolket. Foto från 2010-08-04.

ElfQuest is a registered trademark, and ElfQuest art is © Warp Graphics Inc. All rights reserved worldwide.

År 1992 var inte den fjärde boken om Alverfolket översatt till svenska.

Hett tips! →

I skrivande stund kan man läsa Elfquest gratis online: *elfquest.com/reading-room/* (2023-08-03).

talas om och som heller inte blivit översatta till svenska. Detta var före Internet, så att läsa serier online som man kan göra idag var det inte tal om. Jag fick tag på fortsättningen till *Alverfolket* som på engelska hette *Elfquest – Quest's End*. Under åren som följde återvände jag flera gånger till Alvglans bokhandel och fann många andra intressanta serieböcker till exempel den då nyskapande *Strangers in Paradise* av **Terry Moore** som handlar om en kärleksrelation mellan två kvinnor och en man, men som också ofta överraskade med oväntade berättargrepp. Ibland kunde seriesidor byta teckningsstil eller förvandlas till en novell mitt i berättelsen. Men särskilt minns jag ett avsnitt där den ena huvudpersonen Katchoo sätter sig och spelar piano och plötsligt dyker notbladet hon spelat efter upp på hela sidan. Läsaren kan då sätta seriealbumet i notstället och på sitt eget piano själv prova på att spela låten och få veta hur den låter. Ett intressant grepp för att ge ljud åt ett annars tyst medium. Under arbetet med den här boken skrev jag till Moore och frågade honom vad han själv tänkte när han tecknade sidan. Till min stora glädje fick jag svar, som kommer på nästa sida översatt från engelska.

Terry Moore, upphovsmannen till Strangers in Paradise, en serie som innehåller många annorlunda berättargrepp. Foto från 2006-06-30.

© Leigh, CC-BY-SA-2.5

"Ibland kunde seriesidor byta teckningsstil eller förvandlas till en novell mitt i berättelsen."

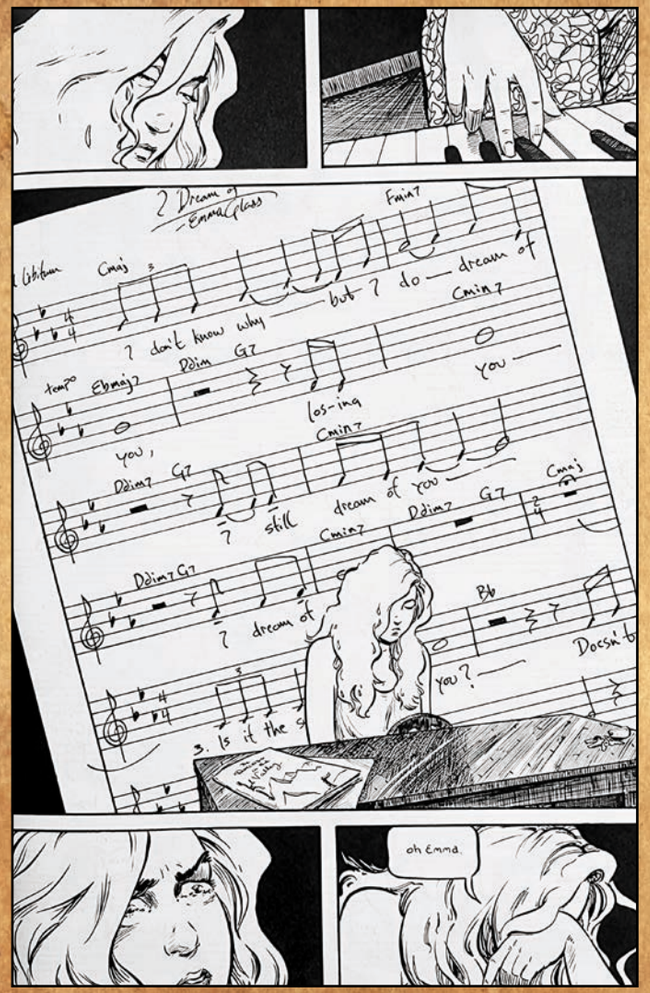

© Terry Moore 2023

En sida ur seriealbumet Strangers in Paradise Book 2: I Dream Of You. I bakgrunden syns noterna till låten som Katchoo spelar på pianot.

2023-06-09 klockan 23:38
Terry Moore till Marcus Malinda Lindmark

"Jag ville att läsarna skulle höra vad karaktärerna hörde så jag visade musiken för alla som kunde spela den. Jag gjorde samma sak med andra sensoriska saker, som att låta läsaren veta att Francine luktade babypuder och att visa ett stycke eller två från boken Katchoo läste på gymnasiet: *Elegant Waste*. Jag antar att det är lätt att föreställa sig att jag försöker bygga min egen virtuella verklighetsvärld, komplett med alla detaljer jag kan tänka mig för att dra in läsaren. Jag tror också att ju mer du vet desto mer bryr du dig. Så jag försökte berätta allt för läsaren i vilket medium som än fungerade."

"Jag ville att läsarna skulle höra vad karaktärerna hörde så jag visade musiken för alla som kunde spela den."

– Terry Moore.

Manga inspirerade till eget skapande

Ett år tidigare innan jag upptäckte Alvglans bokhandels stora utbud av serier, hade min mamma varit i Thailand och köpt med sig en videokassett med den japanska tecknade filmen *Ranma ½* dubbad till thailändska. Jag som i hemlighet var transvestit, vilket min mamma förstås inte visste vid den här tiden, fascinerades av det genusöverskridande konceptet i *Ranma ½* med en huvudperson som förvandlas fram och tillbaka mellan kille och tjej. Nu kunde jag ta del av berättelsen på engelska istället eftersom amerikanska förlaget Viz Media precis börjat ge ut serien som skapats av **Rumiko Takahashi** i USA. Därmed blev den en viktig pusselbit i mitt identitetsskapande och under min tonårsperiod var jag fullständigt uppslukad. Tyvärr kostade varje bok nästan 200 kr styck, mycket pengar vid den här tiden, så det blev till att spara. När jag inte hade råd att köpa nya böcker ritade jag av seriefigurerna. Så man kan säga att mitt serieläsande både gjorde att både min teckningsförmåga och min engelska blev bättre.

© Salomon203, CC-SA-BY-4.0

Cosplayers utklädda till seriefiguren Ranma, till vänster den manliga versionen, till höger den kvinnliga. Foto från 2018-05-20.

© Petra Hellstrand & Marcus Malinda Lindmark

Ett av mina tidigaste möten med Simon Lundström, Mangakais grundare, var när jag intervjuade honom år 1997 som en skoluppgift på gymnasiet.

Mangakai

Detta ledde senare fram till att jag kom i kontakt med föreningen *Mangakai*. Jag hade hört talas om den i ett radioprogram som sändes i Sveriges radio 1993, där föreningens grundare **Simon Lundström** intervjuades om sitt mangaintresse. Tre år senare befann jag mig på en av föreningens filmvisningar ”Dougakai fyra” som anordnades i Grindtorpssalen i Täby 13 april 1996. För mig var Mangakai en chans att träffa andra serienördar. Det blev många föreningsmöten där i slutet av 1990-talet och jag minns det som en glädjefylld period då vi såg på tecknad film, spelade TV-spel, lagade mat, ritade och sjöng karaoke med låtar hämtade från japanska tecknade filmer.

Bläddra till **sidan 70** för mer om **Simon Lundström** och **sidan 143** för mer om *Mangakai*.

Veta mer?

Serieteket och mötet med Kolehmainen

Jag slutade gymnasiet, arbetade en tid och gjorde värnplikt. Sedan år 1999 började jag läsa på Södertörns Högskola och halkade så småningom in på ämnet medie- och kommunikationsvetenskap. Jag blev också aktiv i studentkåren och började skriva för skolans studenttidning *Soda* under åren 2000 till 2001. Det var under den här tiden som jag upptäckte det nyöppnade Serieteket i Stockholms kulturhus. Och det var där jag lärde känna Serietekets grundare **Kristiina Kolehmainen**. För mig som ofta känt det som att jag varit tvungen att försvara mitt serieintresse var det uppfriskande att träffa en kvinna i medelåldern som tog serier på lika stort allvar som jag själv kände att de förtjänande att tas på och som dessutom hade mycket större och djupare kunskap om ämnet än vad jag hade.
Man kan säga att hon inspirerade mig att gräva djupare. Detta stod i stark kontrast till utbildningen jag samtidigt läste på Södertörns Högskola, där jag upplevde det som att trots att utbildningen skulle handla om medierna (vilket den i och för sig gjorde), så hade seriemediet en nästan osynlig plats, något man kunde skymta förbi som hastigast i en hög med siffror och torr statistik. Inte alls den levande seriekultur som jag själv kände att jag upplevt och började bli en del av. Det fick mig att år 2000 i frustration skriva mitt allra första reportage för studenttidningen *Soda*, med den lätt provocerande titeln, ”Den glömda litteraturen”. Det som var bortglömt var förstås serierna.

© brgfxa från Freepik

2000-04-01

DEN GLÖMDA LITTERATUREN

Att införskaffa tecknade serier kan vara svårare och kostsammare än vad många tror. Speciellt om det är ett seriealbum på ett främmande språk. Men nu finns det en enkel lösning på problemet kallad Serieteket.

Redan vid första anblicken är det något sällsamt som genomsyrar hela biblioteket. Den tefatsformade lånedisken, glasväggarna som skapar en oväntad öppenhet i det annars ganska sparsamma utrymmet och inte minst de sporadiskt utplacerade bokhyllorna som tycks vara verket av en galnings komplexa nätverk av kaos. Det är mycket tyst och bara det svaga prasslet av sidor som sakta vänds genljuder i luften. Det är dock först efter en närmare granskning som det mest exceptionella med biblioteket kan uppenbaras. Nästan alla hyllor är till brädden överfulla med tecknade serier. Svenska, danska, engelska, franska och finska serier.

© jvoss, CC-BY-SA-3.0

Serieteket som det såg ut år 2005 innan det flyttade upp en våning.

Bibliotek med serier

Det här är nämligen ett specialbibliotek med tecknade serier. Det fungerar både som ett lånebibliotek för seriealbum och som ett referensbibliotek för forskare. Serieteket har funnits sedan den 18 november 1996, men flyttade den 15 oktober 1999 över sin verksamhet till Kulturhuset. Kollektionen består av cirka 6 000 volymer av skiftande karaktär och språk. Bland dessa är några förstautgåvor med stort värde hos samlarna. Serieteket har också några enstaka vanliga böcker. Dessa innehåller bland annat biografier över tecknare och konstnärer och fakta om legendariska serieförlag. Bakom Serieteket står Stockholms stads Kulturförvaltning och Kulturnämnden, vars uppgift är att främja utvecklingen av kulturlivet i Stockholm.

Gratis att låna

Att låna på Serieteket är gratis, och eftersom man samarbetar med Stockholms Stadsbibliotek gäller samma lånekort och låneregler som på övriga bibliotek anslutna till nätverket. Serieteket har öppet tisdag till fredag 10-19 och lördag till söndag 11-17.

Veta mer? → Läs mer om vilken betydelse **Kristiina Kolehmainen** kom att få för Sveriges serieskapare på **sidan 90**.

© Britt-Marie Ingdén-Ringselle, CC BY-SA 3.0

Kristiina Kolehmainen (till höger) med sin medarbetare Elisabeth Andersson (till vänster) när Kolehmainen fyllde 50 år och Serieteket 10 år, 2006-11-26.

Alternativserier utgör 70 %

Kristiina Kolehmainen är ansvarig för själva driften av Serieteket. Det är till exempel hon som väljer vilka titlar som Serieteket ska köpa och som ser till att kontakten med butiker och serieskaparna upprätthålls. Hon är själv en inbiten serieälskare och har läst fler seriealbum än vad

de flesta har läst böcker. Hennes målsättning är att Serieteket ska ha ett så varierat utbud att även en förfaren serieläsare ska kunna hitta något av intresse. Normen är att åtminstone 70 % av samlingen är alternativa serier, det vill säga tecknade serier som

© jsks, CC0-1.0

Manga var populärt bland tjejerna på Serieteket år 2000.

vanligtvis bara mycket insatta serieläsare kommer i kontakt med.

Serieteket skapar nya genrer

En annan av Kristiina Kolehmainens uppgifter är att dela in serialbumen i lämpliga kategorier, som till exempel realism, humor eller science fiction. Eftersom seriemediet är så oerhört stort är detta ingen lätt uppgift. Ibland måste egna termer uppfinnas när vedertagna saknas. Ett exempel på en sådan är kategorin ''Amerikansk post underground'', som är serier ritade i den amerikanska, svartvita och realistiska tecknarstilen.

Fantasy och manga populärt

Vilka är det då egentligen som läser seriealbum? Detta är förstås svårt att svara på, men ska man döma av besökarna på Serieteket är en stor del killar mellan 20 och 25 år. Undantaget är tecknade serier i kategorin Manga, alltså de japanska tecknade serierna. I denna kategori är antalet tjejer betydligt större. Manga är också, tillsammans med den nydanade formen för Fantasy, den absolut mest omtyckta seriekategorin.

Är det värt att besöka?

Avslutningsvis skulle jag vilja uppmana dig till att snarast avlägga en visit på Serieteket. Oavsett om du aldrig tidigare läst en tecknad serie, eller om du sedan länge varit en inbiten serieläsare, så kommer du hitta tecknade serier som du knappt trodde fanns. Jag gjorde det och tro mig, det var värt besväret.

Ibland måste egna termer uppfinnas som ”Amerikansk post underground”.
– Kristiina Kolehmainen.

V FÖR VENDETTA BLEV TEATER

Det dröjde ytterligare några år innan jag skulle börja skriva för Bild & Bubblas webbsida, från vilken merparten av materialet till den här boken är hämtad från. Men under åren som gick fortsatte det att ske ett flertal händelser som styrde mig i den riktningen.

Teatern: Landet där man gör som man vill

Det blev ytterligare ett reportage med serieanknytning för studenttidningen *Soda*. Föreningen **Stockholms Blodbad**, satte mellan 7 december år 2000 till 27 januari år 2001 upp teaterpjäsen *Landet där man gör som man vill*, en fyra timmar lång föreställning baserad på seriealbumet *V för Vendetta*. Jag var tagen av de konstnärliga ambitionerna som upphovsmännen hade och en känsla av förvåning av att jag som ung student verkade vara den enda journalisten på plats som skrev om detta. Det gjorde att det fanns en tyngd och ett ansvar att dokumentera det jag sett och hört.

© Clker-Free-Vector-Images från Pixabay.

Veta mer?

David Lloyd som tecknat serien dyker upp på **sidan 26** och på **sidan 222** träffar jag **Melinda Gebbie,** gift med **Alan Moore** som är författare till **V för Vendetta.**

2000-12-20

LANDET DÄR MAN GÖR SOM MAN VILL

© Vecteezy.com

Stockholm Blodbad har skapat en unik föreställning där teater, musik och film blandas fritt på ett aldrig tidigare skådat vis. Samtidigt har föreningen brottats med ekonomiska svårigheter som nästan omöjliggjort arbetet.

Känslan av förväntan fyller luften som elektricitet när vi kommer in på **Gustaf de Lavals** gamla turbinfabrik från slutet av 1800-talet. Entrén är liten och dunkelt upplyst endast med några stearinljus. Vid ett bord framför ingången sitter en flicka och säljer biljetter. Innan vi går fram till henne beger jag mig som hastigast iväg på ett toalettbesök. Även här brinner stearinljusen och jag ryser när jag ser mitt eget ansikte reflekteras tillbaka mot mig i spegeln. Åter i entrén köper vi våra biljetter och flickan ler förtroendeingivande mot mig innan vi försvinner in i fabriken. Därinne möts vi av en enorm lokal. Scenen fyller hela den bortre väggen och verkar bestå av flera små scener i den stora. Ovanför alltsammans hänger en filmduk ner från taket. På den andra sidan är åskådarplatserna placerade. Trots att många redan har kommit finns det ännu gott om plats kvar. Det är ganska kallt i luften, så innan vi sätter oss tar vi med varsin filt från en hög nedanför åskådarplattformen. Väl omlindade under filtar blickar vi ut över scenen där föreställningen äntligen kan börja…

En hämnare mot fascism

V för Vendetta är en grafisk roman av **Alan Moore** och **David Lloyd** som föreningen Stockholms Blodbad omskapat till en svindlade helhetsupplevelse, där både teater, musik och film blandas och integreras i varandra. Föreställningen heter *Landet där man gör som man vill* och är berättelsen om V, en hämnare i kappa, hatt och en hånflinande mask som bekämpar fascismen i ett England där varje vrå är bevakad, och där ”styrka genom renhet, renhet genom tro” är de slagord som folket förväntas leva efter. Filmsekvenserna är inspelade i London och Stockholm och motsvarar en mindre långfilm. All musik är nyskriven och producerad av **Andreas Alfredsson** och tjugo skådespelare från olika generationer deltar i föreställningen.

Veta mer? → Läs mer om när serier blir teater **sidorna 57** och **85.**

© Anna Ehnbom.

Foton från föreställningen Landet där man gör som man vill, Max Lundqvist som V (flera bilder), Anna-Maria Dahl som Evey Hammond (vänstra övre hörnet), och regissören Micke Lindgren (vänstra nedre hörnet).

Ekonomiska svårigheter

Micke Lindgren, producent för skådespelet, berättar att huvudambitionen var att skapa en kul och häftig föreställning med ett bra innehåll. Lindgren har tillsammans med regissören **Erik Wernqvist**, fungerat som projektledare för produktionen. Han och Wernqvist är de som skrivit manus, satt samman en produktionsgrupp, sökt pengar och sponsorer och helt enkelt möjliggjort att föreställningen alls gått att genomföra. Detta har dock inte varit någon lätt uppgift och Lindgren berättar att det ofta varit svårt att få pengarna att räcka till. Föreställningen har kostat cirka 250 000 kronor att sätta upp, detta trots att alla inblandade har arbetat gratis. Själv har Lindgren fått leva på sparade pengar för att ens ha tid med skådespelet. Andra har haft extrajobb, varit arbetslösa eller studerat, som till exempel

© Nicholas Ramey (SavvyPyrate), CC-BY-2.0

En person som är utklädd till V, från Dragoncon 2010.

Anna-Maria Dahl som spelar Evey Hammond. Fast så mycket tid till studier har det inte blivit, erkänner hon.

Kulturen bör bevaras

Lindgren tror att det kommer bli allt svårare för denna typ av oberoende initiativ som Stockholms Blodbad har genomfört. Konkurrensen är hård från teve, video och DVD. I dagens stressade samhällsklimat är det bekvämare att sitta hemma och kolla på en video än att åka iväg för att se teater, säger han. Något Lindgren anser är synd, då han tror att levande föreställningar behövs. **Max Lundqvist** som spelar V, kommer in på ett liknande resonemang när han berättar om sin rollkaraktär. V är dels en förgörare som vill rasera det gamla samhället så att ett nytt val kan göras. Men han är samtidigt ett levande museum och bevarar gamla böcker och musik, som inte längre passar in i den fascistiska samhällsbilden. Lundqvist tror att *Landet där man gör som man vill* fungerar som en påminnelse till svenskarna om värdet av att vårda och utveckla kulturen. Något som annars kan vara svårt att försvara ställt mot andra samhällsaspekter som till exempel sjukvård.

Hänvisningar till andra verk

Lindgren har mycket gott att säga om både den grafiska romanen som föreställningen är baserad på och om en av dess skapare, **Alan Moore**, som enligt Lindgren är en levande legend inom sin genre. Han förklarar att det som lyfter *V för Vendetta* är dess många bottnar, V:s mystik och flertalet referenser till andra verk. Ett sådant verk är till exempel **Goethes** *Faust*, som tillhör den klassiska dramatiken. Vidare anser han att *V för Vendetta* ändå lämnat mycket kvar åt fantasin. *Landet där man gör som man vill* kommer spelas fram till den 27 januari 2001 och således vara slutförd när du läser detta.

SERIEBUTIKERNA OCH MANGABOOMEN

Seriebutiker blev mötesplatser

Åren gick och jag fortsatte att besöka Serieteket och olika seriebutiker runt om i Stockholm till exempel **Comics Heaven**, **Serieboden** och **Staffars Serier.** Alltid med en känsla av att dessa platser var särskilda vattenhål, där det fanns personer jag kunde prata med om serier och som faktiskt förstod vad jag menade. Där jag inte behövde starta konversationen med att försvara varför serier överhuvudtaget kunde ha ett värde för vuxna. Att seriebutiker har spelat en viktig roll i att bygga upp en fankultur kring serier har skildrats i boken: *Comic Book Culture: Fanboys and True*

Comics Heaven en av Stockholms mer välkända serietidningsaffärer. Foto från 2018.

© Leif Jørgensen, CC-BY-SA 4.0

Believers (1996) av **Matthew J. Pustz**, och när jag väl började bläddra i den inne på Serieteket i början av 2000-talet var det med stor igenkänningsfaktor från mitt eget liv. Numera kan diskussionsgrupper i sociala medier fylla en liknande funktion, men trots detta så blev jag så sent som år 2023 påmind om den roll seriebutikerna haft för att föra serieintresserade samman. Då kunde jag nämligen läsa i *Bild & Bubbla* hur serieskapare gått ihop för att rädda **Seriehörnan** i Göteborg, som hotades av nedläggning efter att ägaren **Tony Lundin** avled år 2021, 65 år gammal. **Johan Wanloo** skrev en krönika i *Göteborgsposten* där han hyllade den bortgångne ägarens kulturinsats för serierna.

© Bengt Oberger, CC-BY-SA-3.0

Johan Wanloo, år 2013.

”Seriesverige är litet. Vi är, på riktigt, en gemenskap. En viktig del av den var Tony Lundin, som drev butiken ”Seriehörnan.” Den typ av butik Tony drev finns det inte kvar många av. Dit man kunde gå för att bara slå ihjäl en halvtimme lika väl som att köpa en svindyr lyxutgåva av en obskyr fransk Science Fiction-serie från 70-talet.” ***– Johan Wanloo***

Källor: *Bild & Bubbla nr 235* och *gp.se/kultur/kultur/serieh%C3%B6rnan-tony-gjorde-en-stor-kulturinsats-1.55910622* (2024-01-17).

Dragonball

Jag minns hur jag fick syn på den första svensköversatta pocketen med *Dragonball* av **Akira Toriyama** i juni år 2000. Jag var på väg från Stockholm till Jämtland för att gå på en födelsedagsfest hos en ny bekantskap. I en butik på vägen upp stod den allra första pocketen. Senare skulle jag sluka samtliga 42 volymer på Serieteket. Jag var inte ensam om detta...

Veta mer?

Den 1 mars år 2024 dog *Dragonballs* skapare Akira Toriyama på grund av en blödning i hjärnan. **Källa:** *svt.se/kultur/dragon-ball-skaparen-akira-toriyama-dod* (2024-03-10).

Mangaboomen

Elsie Rosberg och **Kristina Nilsson** skrev år 2019 uppsatsen *Mangaboomen - en undersökning om japanska serier i Sverige från år 2000 till år 2010*. När de frågade 627 personer vilken deras första manga var, så svarade 169 personer *Dragonball*. I samma uppsats kan man läsa att mellan åren 2000 till år 2008 skulle Dragonball komma att sälja i hela 1,5 miljoner exemplar i Sverige fördelat på de samtliga 42 böckerna. Under den här tiden kom också en mängd andra titlar ut på svenska och förlagen **Bonnier-Carlsen** och **Egmont** konkurrerade stenhårt med varandra om vem som kunde förse det svenska folket med mest manga.

© Guilhem Vellut, CC-BY-2.0

Graffiti på Son Goku från Dragonball på A41 bron nära La Ravoire, Frankrike 2020.

Mitt försök att skriva akademiskt om serier

Samtidigt som allt fler började få upp ögonen för de japanska tecknade serierna kämpade jag med min magisteruppsats inom medie- och kommunikationsvetenskap. Några böcker jag läste under denna tid var klassiska verk som **Fredrik L. Schodts** *Manga! Manga! The world of japanese comics* (1983) och *Dreamland Japan writings on modern manga* (1996). Min handledare på högskolan tipsade också om *Adult Comics: An Introduction* (1993) av **Roger Sabin,** ett riktigt bra översiktsverk över vuxenserier. Jag läste dessa böcker och lärde mig mycket nytt om seriernas historia, men jag slarvade bort undersökningen jag själv tänkt göra i stället. Jag föll på målsnöret och gav upp mitt skrivande innan uppsatsen var klar. Samtidigt kunde jag nu skratta lite åt att Sverige först år 2004 fick ta del av *Ranma ½* som äntligen blivit översatt till svenska men som vid det här laget redan kändes som gammal skåpmat för mig.

2004-07-01

SERIERNAS HISTORISKT DÅLIGA ANSEENDE

UR MIN HALVKLARA UPPSATS

Roger Sabin beskriver i Adult Comics: An Introduction (1993). att serier i flera länder varit starkt förknippade med barn och med arbetarklassen. Serier har beskyllts för att vara oskyldiga och naiva. Om serierna tvärtom har riktat sig till en vuxnare publik har det hänt att människor blivit upprörda.

Moralpaniken

På 1950-talet fanns det en oro för att serier hotade barns läsning av böcker och att det vore bättre om barnen läste något utan bilder. Svensken och psykiatrikern **Nils Bejerot** argumenterade starkt mot våldsskildringarna i serier i boken *Barn, Serier, Samhälle* (1954), samtidigt som den amerikanska psykiatrikern **Fredric Wertham** i *Seduction of the Innocent* (1955) menade att läsning av skräckserier ledde till ungdomsbrottslighet något som senare har ifrågasatts. **Josteins Gripsrud** har till exempel i boken *Mediekultur, mediesamhälle* (1999) pekat på att det exempelvis inte finns ett tydligt samband mellan våldshandlingar och hög konsumtion av våldsamma medier. Vidare menar Gripsrud (1999) att det är enkelt att beskylla medier med låg social status och göra dem till syndabockar för komplexa sociala problem, då dessa medier ofta saknar vältaliga försvarare.

Censurlagar och förbud

De kampanjer som fördes mot seriemediet ledde så småningom till att den brittiska regeringen förbjöd import av serier om skräck och brott och i USA infördes ”The Comics Code”, en censurlagstiftning som innebar att endast serier märkta med en särskild stämpel fick distribueras. Stämpeln garanterade att serien inte innehöll exempelvis överdrivet våld, sex eller budskap att brott lönar sig (*en.wikipedia.org/wiki/Comics_Code_Authority,* 2023-07-10). Detta fick stor betydelse för vilket slags serier som producerades de kommande decenierna i USA, serier som till viss del importerades och översattes till svenska. Det var till exempel under den här perioden på 1960-talet, som Marvel Comics superhjälteserier ökade i popularitet. Trots censurlagstiftningen lyckades man ändå nå kommersiella framgångar. Men när serietidningen *Kalle Anka* för första gången skulle introduceras för svenskarna hösten år 1948, fick man istället förlita sig på anseendet hos översättaren och läraren **Axel Norbeck**, som en slags garant för att *Kalle Anka*, till skillnad från andra serier, inte var skadlig för barnen (*litteraturbanken.se/översättarlexikon/artiklar/Axel_Norbeck,* 2023-07-10).

(Bara några få extra källor har tillkommit).

Vändpunkt för vuxenserier

På 1970-talet kom undergroundrörelsen Comix, med exempelvis serietecknare som **Robert Crumb** i spetsen och tidningen *Zap Comix* som introducerade en ny typ av serier för vuxna i mindre upplagor i Storbritannien och USA. Väl framme vid 1980-talet nämner Roger Sabin (1993) särskilt *Mouse* av **Art Spiegelman** (en serie om andra världskriget och förintelsen) och superhjälteserierna *Watchmen* av **Alan Moore** och **Dave Gibbson** samt *The Dark Knight Returns* av **Frank Miller** som de tre viktigaste serierna för att sätta vuxenserierna på kartan igen och hjälpa till att etablera begreppet *grafisk roman* för att beskriva serier med hög kvalitet. Här skulle jag även vilja lägga till *Gen – pojken från Hiroshima* av **Keiji Nakazawa**, som skildrar verkningarna av atombomben och som 1985 var den första japanska mangan att översättas till svenska, som ett viktigt bidrag till vuxenserierna. Viktigt att notera är också att samtidigt som man i USA censurerade serier riktade mot en vuxen publik gick man i Belgien, Frankrike och Japan i motsatt riktning bland annat tack vare inflytelserika serieskapare som **Hergé** och **Osamu Tezuka**. Och i dessa länder blev således seriemediets status betydligt högre och fler uttryck och genrer utforskades.

TIDIGA MÖTEN MED SERIESKAPARE

© Fritz Saafeld, CC-BY-SA-2.5

Jeff Smith signerar i Hamburg under sin världsturné åren 2006-2007.

Efter examen följde några år av arbete, men det var också nu jag hade mina första möten med världskända serietecknare.

Ett av mina första stora möten var med **Jeff Smith**, serieskaparen bakom *Bone* på Stockholms kulturhus. Jag minns att han vid tillfället hade skadat handen av att ha tecknat för mycket och hade den inlindad i ett bandage. Att få träffa honom i egen hög person var som att få en länk till den amerikanska seriescenen som jag bara tidigare fått uppleva genom de serier jag läst. Jag satt där och lyssnade koncentrerat när han berättade om hur han velat utveckla seriemediet med införandet av serierutor tecknade på ett sätt som förmedlade en känsla av en handhållen kamera som om det varit film. Jag minns att jag sa till honom att hans seriefigur Phoney Bone var som en misslyckad version av Joakim von Anka, eftersom de nästan är lika giriga, men där Joakim von Anka bara fortsätter tjäna pengar, hamnar Phoney Bone ständigt i trubbel. ”You’re right he just can´t do it”, sa Smith. Ett annat inspirerande

© Marcus Malinda Lindmark

David Lloyd på Stockholms kulturhus 2005-03-01.

möte var när **David Lloyd** år 2005 signerade på SF-bokhandeln och föreläste på Stockholms kulturhus. Nu hade *V för Vendetta* blivit en internationell storfilm och därför fanns det också ett förnyat intresse för serieboken. Jag kunde helt enkelt inte låta bli att berätta för honom om teatern som jag skrivit om några år tidigare. Sedan kände jag mig lite dum när regissören för teatern faktiskt dök upp och också ville träffa Lloyd. Då kändes det som jag förstört för honom genom att berätta om den innan han fått chansen att göra det. Slutligen träffade jag tre av medlemmarna i den då nystartade **Yokaj Studio** helt ovetandes om vilka framgångar de senare skulle skörda med sin fotbolls-, kärleks- och spökserie *Kick-Off*. Den blev nämligen framröstad som bästa serie av över 40 000 barn år 2008 och sattes år 2010 upp som en dockteater på Stockholms stadsteater.

© Marcus Malinda Lindmark

Soya, Yosh och Kajfa, tre av medlemmarna i Yokaj Studio, med sin mangautställning på Science Fiction bokhandeln i Stockholm som pågick mellan 2006-06-29 till 2006-07-17.

© Anja Olofgörs. Pressbild.

Dockteatern Meja i spökjägarnas sal baserad på serien Kick-off” av Yokaj Studio på Stockholms stadsteater 2010-02-19.

Flytten till Göteborg

Till slut blev det så att jag och min dåvarande sambo flyttade till Göteborg. Det tog ett tag att lära känna en ny stad, men snart upptäckte jag att det fanns vibrerande seriekultur i Göteborg också. Då, i samband med Serieveckan i Göteborg år 2009 kände jag att det vore roligt att få ge något tillbaka till det medium som jag älskat sedan jag var barn. Att ta rollen som skald, den som berättar om alla de serieskapare vars verk jag själv fått njuta av. På prov skickade jag in mitt första seriereportage för Seriefrämjandets webbsida och kunde till min glädje upptäcka att det blivit publicerat. Det skulle komma att bli många fler. Under de kommande åren som jag fortsatte att bevaka och skriva om tecknade serier från år 2009 fram till idag har seriemediet fortsatt att vara relevant i Sverige. Serier har tagit sig in på konsthallar, publicerats online, inspirerat till teater och filmer. Serieskolor har startats och ateljéer bildats där tecknare samlas för att inspirera och hjälpa varandra. Somliga tecknare har också sökt lyckan utomlands. Liveteckning av olika slag har skapat nya former av scenkonst. Serier har skapat debatter om yttrandefrihet, rasism och krig. Serier har också kombinerats med musik för att erbjuda nya konstnärliga uttryck. Serietecknare har rest sig och tagit ställning i brännheta frågor. Jag är så glad och tacksam att jag fått sitta på första parkett och fått träffa personerna bakom serierna och fått uppleva det när det hände med egna ögon. Nu år 2024 kan jag luta mig tillbaka och minnas alltsammans. Och jag behöver inte längre försvara mitt serieintresse, för det behövs inte längre. Serierna har tillsammans med sina läsare vuxit upp.

Marcus Malinda Lindmark

2024-01-17

2009

Teckning av:
DALL·E 2 - OpenAI

Redigerad av:
Marcus Malinda Lindmark

2009-03-23

TECKNARTÄTT VID SERIEVECKANS INVIGNING

Marcus Malinda Lindmark rapporterar exklusivt för Seriefrämjandet från Serieveckan i Göteborg.

Gunnar Krantz berättar om serietecknarutbildning.

© Marcus Malinda Lindmark

Serieveckan i Göteborg invigdes måndagen den 23 mars 2009 med att **Gunnar Krantz** (flitig serieskribent och serietecknare) berättade om serieutbildningen han är lärare för tillsammans med **Jenny Berggrund** (*Ink*) som gått utbildningen. Senare under kvällen presenterade **Joakim Hanner** (*Blackened*, *FooD*) och **Lisa Medin** (*Medley*) från Mylin Media sitt initiativ att skapa ett nätverk för skräckserier i Sverige.
Johan Wanloo (*De äventyrslystna karlakarlarna*) avslöjade också exklusivt för Seriefrämjandet att hans serie *Farbror Einar* för ungdomstidningen *Glöd*, kommer att läggas ned inom två nummer. ”Men jag står inte och faller med det”, sa Wanloo, som har flera pågående uppdrag i både Sverige och Norge.
Andra kända serieskapare som fanns på plats var **Max Gustafson** (*Samir*, *Doglas*), **Yvette Gustafsson** (*Ängeln och Demonen*) och **Stef Gaines** (*Anima*), samt initiativtagarna till Serieveckan **Nickan Jonasson** (*Karl & Conny*) och **Karl Holmqvist**.

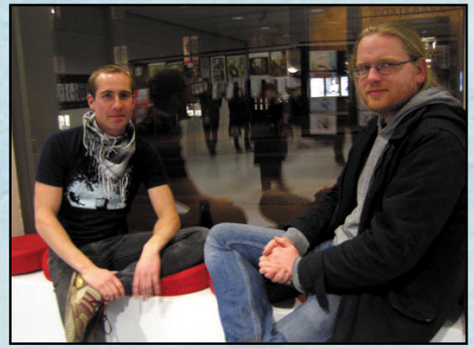

Max Gustafson och Johan Wanloo poserar

© Marcus Malinda Lindmark

Till alla han legat med

På Serieveckans fjärde dag torsdagen den 26 mars 2009 kunde man bland annat lyssna till **Mikael Sol**, som debuterade med serieboken *Till alla jag legat med*. Boken handlar om de kvinnor Sol haft sex med under ett års tid. ”Jag började arbeta på boken som ett skolprojekt på Beckmans Designhögskola, men det växte sig större”, berättar Sol. Ett oväntat möte var med **Mark Singelton**, serietecknare och upphovsman till bloggen *Levande Serier*. Singelton berättar att han på grund av en skada har en hyperaktiv hjärna. ”Serier har blivit en terapi och hjälper mig att organisera minnet”, berättar han.
På plats fanns också **Sara Granér** aktuell med seriealbumet *Det är bara lite aids*. Granér visade och förklarade tanken med sina teckningar inför publik.

Mikael Sol kränger sitt nya seriealbum.

© Marcus Malinda Lindmark

Sara Granér med sina alster.

© Marcus Malinda Lindmark

Kvällens Teckningsbattle

Johan Wanloo ska också ha varit på plats men honom såg jag först på kvällen då han tävlade i tecknarbattlet på Café Hängmattan. Två skickliga tecknare utmanade varandra inom ramen

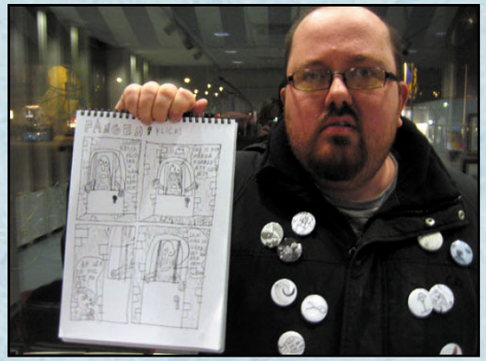

Mark Singelton visar skisser han gjort.

© Marcus Malinda Lindmark

Veta mer? → **Mikael Sol** återkommer med uppföljaren *Till alla jag legat med* som heter *Psykisk Sjuk* på **sidan 130.**

för ett tema. Ämnena varierade från finanskrisen, apa, dansband till turtle och tandläkare. Vinnaren var den tecknare som fick flest applåder av publiken. Blev det knivigt fick domaren **Jenny Berggrund** bestämma utslaget. Bland deltagarna syntes, förutom Wanloo, även **Björn Härgestam, Petter Thomée, Karl Holmqvist, Yvette Gustafsson, Stef Gaines, Max Gustafson, Robin Warmark** och **Victor Tohverstrid.**

© Marcus Malinda Lindmark

Johan Wanloo i en uppgörelse mot Björn Härgestam på temat "dansband".

Victor Tohverstrid battlade Karl Holmqvist.

© Marcus Malinda Lindmark

© Marcus Malinda Lindmark

Stef Gaines battlade Max Gustafson på temat "apa".

Petter Thomée utmanade Yvette Gustafsson.

© Marcus Malinda Lindmark

Frukostanime

På fredagen den 27 mars 2009 presenterade **Per A J Andersson** (PAJA), serieöversättare och aktiv i Seriefrämjandet, satsningen frukostanime. Han ordnar tillsammans med två andra medlemmar i Seriefrämjandet filmvisningar varannan söndag klockan 10 på Hagabion i Göteborg. Under presentationen pratade han om animens historia, och presenterade flera animeklassiker.

Hyperkommersiell äventyrsserie

Till Serieveckan kom även ***Ola Skogäng***, aktuell med serialbumet *Mumiens blod*. Skogäng berättade att han ville skapa en hyperkommerisell äventyrsserie. Han arbetar även som guide på Åbergs Museum och det är även ***Lasse Åberg*** själv som skrivit förordet till hans seriebok.

Skogäng pratade bland annat om hur han skapat serien och arbetsprocessen bakom. Han planerar att släppa 20 volymer och berättade att han är inspirerad av bland annat *Tintin* och *Arkiv X*.

© Marcus Malinda Lindmark

Per A. J. Andersson om animeklassiker.

© Marcus Malinda Lindmark

Ola Skogäng berättade om bakgrunden till Mumiens blod.

Theos ockulta kuriositeter

Mumiens blod var det första albumet i en bokserie. **Ola Skogäng** fortsatte teckna och år 2023 fanns det totalt sju album utgivna där det senaste heter *Den magiska cirkeln* (som kom år 2023). Så riktigt 20 volymer har det inte blivit än...

Källa: *goodreads.com* (2024-02-14)

2009-04-04

KVINNLIGA SUPERHJÄLTAR STÄLLDES UT I GÖTEBORG

21 mars till 4 april 2009 hade Alexandra Hedberg en konstutställning på temat kvinnliga superhjältar på Galleri Kaustik i Göteborg.

Besökare uppmanades komma utklädda till superhjältar för att få chansen att vinna en exklusiv handtryckt t-shirt med superhjältemotiv.

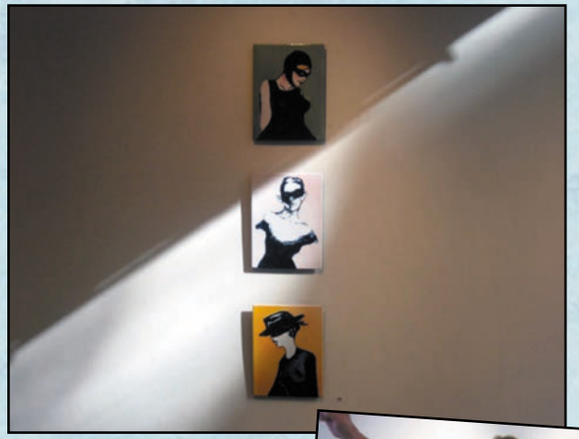

© Marcus Malinda Lindmark

Tavlor med snyggt ljus.

Konstnärens webbsida:
alexandrahedberg.com

© Marcus Malinda Lindmark

En personlig tolkning av Batgirl.

© Saga Nyström

Här provar jag själv, Marcus Malinda Lindmark på att vara superhjälte i handtryckt t-shirt och mask av Alexandra Hedberg.

2010

Redigerad av:
Marcus Malinda Lindmark

Teckning av:
DALL·E 2 - OpenAI

2010-02-27

FOTOREPORTAGE: SERIEUTSTÄLLNING PÅ NORDISKA AKVARELLMUSEET

Marcus Malinda Lindmark har gjort ett fotoreportage där han intervjuat konstnären Johan Eyssen, en av personerna bakom serieutställningen på Nordiska Akvarellmuseet.

© Saga Nyström

Här är jag, Marcus Malinda Lindmark vid en serievägg på Nordiska Akvarellmuseet.

Serier ställs ut på museum

Mellan den 31/1 och den 13/3 2010 pågår det en utställning med serietecknare från Sverige, Finland, Norge och Island på Nordiska Akvarellmuseet. Initiativtagare till utställningen är ***Lena Eriksson*** (pedagogisk ledare), ***Kristian Berglund*** (konstnär, konstpedagog och mediaproducent) samt ***Johan Eyssen*** (konstnär) som kopplats in som seriekännare.

Hjortkalv och avklädd kvinna

Museet bestod av två våningar, och upptar flera rum. Flera inramade originalteckningar hänger inglasade på väggarna. Vissa av teckningarna är dock utskrifter, berättar Eyssen, eftersom en del tecknare som exempelvis ***Simon Gärdefors*** skapar sina serier helt i datorn. Några väggar täcks av stora målningar gjorda av serietecknarna. En vägg är täckt av ett rosaskimrande motiv på en hjortkalv, en äldre herre och en flicka av ***Katja Tukiainen***, medan en annan vägg med en barbystad kvinna av *Helena Roos*, visar på betydligt mer svärta.

© Marcus Malinda Lindmark

Johan Eyssen visar serier.

© Marcus Malinda Lindmark

Väggmålning av Katja Tukiainen.

Bredd av olika material

Samtliga väggmålningar är unika för utställningen och kommer att målas över när den är slut. Utställningen visar en bredd av olika material och arbetssätt. På ett ställe hänger teckningar likt ett draperi ner från taket gjorda på genomskinlig plast i olika färger av **Marko Torunen**. Det finns också större målningar, som exempelvis en större tavla föreställande en stad på natten av **Ola Åstrand**. Tittar man närmare ser man att den är konstruerad av flera upplysta mjölkkartonger. Ytterligare en variant ser vi i **Matti Hagelbergs** serier gjorda på skrapkartong.

© Marcus Malinda Lindmark

Kvinna med svärta av Helena Roos.

© Marcus Malinda Lindmark

Johan Eyssen visar Marko Torunens bilddraperi.

© Marcus Malinda Lindmark

Serievägg.

Tavla av Ola Åstrand

Besökare fick teckna serier

Maja Gödicke, som är guide och värd på museet, berättar att man haft många besökare under sportlovet. Det har varit många föräldrar med barn i 8- till 10-årsåldern, men även vuxna med serieintresse. I ett hörn har man en teckningshörna där besökarna själva kunde pröva på att teckna sina egna seriestrippar. Flera av besökarnas verk fanns uppsatta på en vägg inne i museet. Det fanns också en läshörna med olika böcker om serier och en liten bokhandel där man bland annat sålde vykort med motiv från utställningen.

© Marcus Malinda Lindmark

Besökarnas serier.

© Marcus Malinda Lindmark

Maja Gödicke visar en besökare tillrätta.

Veta mer? → På **sidorna 209, 213** och **252** finns fler exempel på när gränsen mellan konst och serier suddas ut.

2010-03-22

VERNISSAGE INVIGDE SERIEVECKAN I GÖTEBORG

Måndagen den 22 mars drog år 2010 års upplaga av Serieveckan äntligen i gång med ett fullmatat program. Serieveckan i Göteborg är ett absolut måste för serieentusiasten, men även roligt för den oinvigde. I år kan man uppleva allt från liveteckning, paneldiskussion, filmvisningar och seriebattle.

Men veckan är också en chans att personligen få träffa flera av Sveriges skickligaste serieskapare samt andra tongivande personer inom serievärlden. Måndagens invigning på stadsbiblioteket var förstås inget undantag och ett flertal tecknare hade samlats för att visa upp sina serier.

Kackerlacka visas upp

Till exempel **Nickan Jonasson** (*Karl & Conny*) visade denna gång upp omslaget till det kommande albumet *Kackerlacka* som ska ges ut i samband med årets upplaga av Small Press Expo i Stockholm. Jonasson berättar att flera av hans teckningar på Serieveckan i år ställs ut för första gången.

Ängeln och demonen boken

Yvette Gustavsson, som också varit med förut på Serieveckan avslöjar för Seriefrämjandet att hon påbörjat arbetet på en bok baserad på hennes serie *Ängeln och Demonen* (som går i tidningen *Nemi*). Boken planeras vara klar innan året är slut.

© Marcus Malinda Lindmark

Nickan Jonasson visar serien "Kackerlacka".

© Marcus Malinda Lindmark

Yvette Gustafsson med hennes seriefigur Ängeln.

Komedi om ett källarband

Från *Nasses Necronomicon* hittar vi **Karl Holmqvist** som sitter och skissar ner några figurer i ett pappersark. **Sebastian Ericsson** ställer ut sin serie *Nitar och Neon*, en svart komedi om en kille från ett källarband som blivit av med sin gitarr. Med på utställningen finns också **Jenny Berggrund** (*Ink*), som ställer ut ett flertal teckningar.

Sebastian Ericson

© Marcus Malinda Lindmark

© Marcus Malinda Lindmark

Karl Holmqvist

Veta mer? → **Yvette Gustafsson,** *Zak & Ting* och *Seriefest i Väst* kan ni läsa mer om. **Sidorna 32, 63, 84, 112, 174** och **253.**

3D-serie och valfusk i Iran

Ett litet mer udda inslag i utställningen är en 3D-serie av **Kim W. Andersson** (*Love Hurts*), ritad på flera lager genomskinligt papper inbyggda i en upplyst trälåda. Tecknaren själv är dock inte på plats men ska dyka upp senare under veckan. **Johannes Torstensson** deltar med en politisk serie baserad på valfusket i Iran år 2009. ”Det hade blivit förra årets viktigaste nyhet, om inte **Michael Jackson** hade dött”, menar Torstensson. Serien dramatiserar två kusiners liv, där den ena bor i Sverige och den andre i Iran.

© Marcus Malinda Lindmark

Johannes Torstensson med politiska serier.

© Marcus Malinda Lindmark

Jenny Berggrund medverkade också.

© Marcus Malinda Lindmark

Katja Lindblom med sin serie Nekropolis.

Kult och odöda mumier

Katja Lindblom, som tidigare illustrerat för Underfire Comics och Time Bomb Comics i Storbritannien, ställer ut sin nya serie *Nekropolis*. Det är en berättelse i storstadsmiljö om en mystisk kult som släpper ut odöda mumier på gatorna.

En serie om hans pappa

Slutligen deltar **Henri Gylander** med serien *I helvetet kan man värma sig*, en fiktiv historia som bygger på hans komplicerade förhållande till sin pappa.

Veta mer?

Följ **Henri Gylanders** karriär, **sidorna 99, 158** och **254.**

© Marcus Malinda Lindmark

Henri Gylander vid serien I helvetet kan man värma sig.

Erotik, fantasy och inferno

På torsdagen den 25 mars var

© Marcus Malinda Lindmark

Neidestam & Göranson

det dags för **Lina Neidestam** (*Zelda*) att presentera den feministiska sexserien *Maran*, intervjuad av **Fabian Göranson**, själv serietecknare och redaktör på Kolik förlag som givit ut serien.

Sexfantasier i Norrland

Neidestam lever i *Maran* ut sina sexfantasier i ett fiktivt Norrland med skogsrån, fäbodvallar och vättar. Hon har medvetet undvikit att följa porrindustrins ideal med närapå anorektiska kvinnor och halvsluskiga män. I serien visas en mångfald av kroppar upp, smala, skalliga, förvandlade och med med vingar. Dessutom har ingen kommit till skada under ”inspelningen” av serien.

© Marcus Malinda Lindmark

Lina Neidestam deltog med ”Maran” en erotisk serie som utspelar sig i ett fiktivt Norrland.

”Fången” kan bli kortfilm

Mark Singelton från föreningen Grunden, visar upp det senaste numret av *Levande Serier*. Han berättar även att det finns planer på att göra en kortfilm av hans serie *Fången*. Filmen kommer att finnas tillgänglig genom föreningens hemsida.

© Marcus Malinda Lindmark

Serien Fången blev flera kortfilmer och ett uppträdande på Göteborgs Kulturnatta år 2010 som finns på Youtube.
Källa: Mark Singelton (2023-11-13).

© Marcus Malinda Lindmark

Fabian Göranson med Inferno.

Strindbergs Inferno blir serie

Fabian Göranson presenterar sin nya serie *Inferno*, baserad på **August Strindbergs** roman med samma namn. Arbetet med serien tog på allvar fart när han hösten 2007 begav sig till Paris och började ta referensfoton. Boken kan sammanfattas med att Strindberg åker till Paris och drabbas av en så kallad ”Inferno”-kris. Han upptäcker att han trots allt är ganska obetydlig

© Marcus Malinda Lindmark

Karl Johnson poserar bredvid en målning av en katt med fyra ögon som han skapat.

i denna värld och drar därför slutsatsen att Paris är helvetet på jorden.

Katter som hoppar till månen

Slutligen berättar **Karl Johnsson** om sin fantasydebut *Mara från Ulthar*, inspirerad av *Dream-Quest of Unknown Kadath* av **Howard Phillips Lovecraft** från 1927. Maras pappa rövas bort av svarta galärer, och en talande katt blir hennes väktare. Tillsammans med väktarkatten och andra katter hoppar Mara till månen där hon upptäcker att mänskliga slavar hålls fångna i gruvor.

Wrestling och robotkrig

På fredagen den 26 mars var det då äntligen dags för årets stora seriebattle, en tillställning där serietecknare gör upp på scen inför storpublik.

© Marcus Malinda Lindmark

Tommie Musturi battlade mot Max Gustafson på temat wrestling.

Flest applåder vinner

För er som inte sett detta fenomen förut kommer här en snabbgenomgång. Inför varje match önskar publiken ett tema. Två tecknare ritar något utifrån temat på ett stort ark papper.

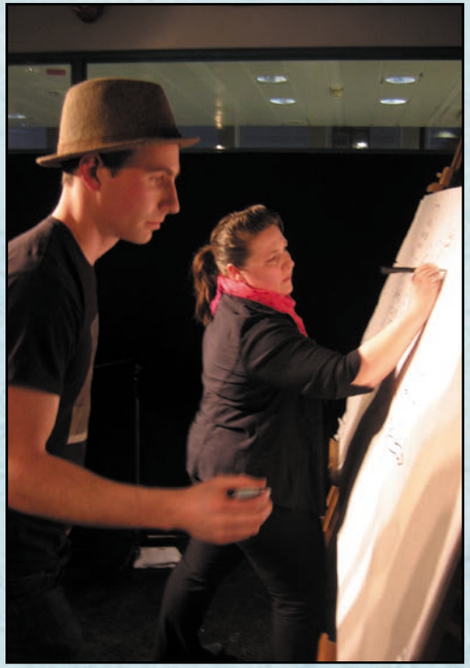

© Marcus Malinda Lindmark

Max Gustafson och Jenny Berggrund.

Under matchens gång gör de utspel mot varandras teckningar. Den som får flest applåder från publiken vinner.

Läs mer om varför **Max Gustafson** varit viktig i serievärlden.
Sidorna: 49, 80, 204, 214 och **232.**

Veta mer?

© Marcus Malinda Lindmark

Tommie Musturi battlade Jacob Stålhammar.

Teman denna kväll var wrestling, nöjesfält, franska revolutionen, Oscarsgalan och Alice i Underlandet.

© Marcus Malinda Lindmark

Musturis och Stålhammars färdiga verk på temat Alice i underlandet.

© Marcus Malinda Lindmark

Lovisa Sjödin och Emrik Öhlnader flankeras av domaren Yvette Gustafsson.

© Marcus Malinda Lindmark

Mark Singelston mot Karl Johnson i en uppgörelse på temat idrottsskador.

När de etablerade serietecknarna gjort upp inbjöds publiken att delta. ***Lovisa Sjödin*** och ***Emrik Öhlander*** tog chansen att gå upp på scen på temat robotkrig.

Därefter möttes ***Mark Singelton*** och ***Karl Johnson*** i en uppgörelse på temat idrottsskador.

Seriebattle

Ett seriebattle (även kallat tecknarbattle eller teckningsbattle) är en tävling under lättsamma former mellan serietecknare inför publik.

I slutet av 00-talet arrangerades tävlingar i seriebattle i Norge, och därefter har tävlingar också genomförts vid mässor och festivaler i Sverige och i Danmark.

Seriebattle har i Sverige exempelvis arrangerats på Kulturhuset i Stockholm, på Café Hängmattan/Musikens Hus i Göteborg och under festivalen I seriernas värld i Malmö 2009 samt på Clarion Hotel i Stockholm i februari 2010. **Max Gustafson** har varit med och anordnat flera av dessa tillställningar.

Den 15 augusti 2010 anordnades för första gången en landskamp i seriebattle mellan Sverige och Danmark på ”seriegatan” vid Sergels torg under Stockholms Kulturfestival. I det danska laget deltog **Zven Balslev, Søren Mosdal** och **Michael Rytz**, medan Sverige försvarades av **Jonas Darnell, Stef Gaines, Simon Gärdenfors, Ola Skogäng** och **Mikael Grahn.**

Under Bok & Biblioteksmässan i Göteborg har sedan 2010 flera seriebattle utkämpats på Seriescenen samt vid olika releaseevenemang.

Källa: *Wikipedia* (2023-02-20).

Övergrepp och alkoholism

Lördagen den 27 mars presenterade **Malin Biller** sin självbiografiska serie *Om någon vrålar i skogen* som handlar om hennes mörka uppväxt i Värmland, präglad av övergrepp och av faderns alkoholism. Serien lämpar sig inte för barn utan tvärtom hoppas hon att de som jobbar med barn ska läsa den.

© Marcus Malinda Lindmark

Malin Biller presenterar sitt då nya album Om någon vrålar i skogen, men som senare skulle belönas med Urhundenpriset för bästa svenska seriealbum 2011.

© Marcus Malinda Lindmark

Martin Ernsten visar albumet Fugløya.

Två män och ett fyrtorn

På plats fanns också den norske serieskaparen **Martin Ernstsens** som presenterade albumet *Fugløya*. I serien får vi följa Harald och Ivar, två män som bor tillsammans i en fyr vid havet och de konflikter som uppstår i deras vardag.

© Malin Biller

En seriesida ur Malin Billers uppmärksammade seriealbum Om någon vrålar i skogen. En serie, som handlar om hennes mörka uppväxt i Värmland präglad av övergrepp och faderns alkoholism. Lägg också märke till Billers bildspråk här. Hur hon låter den elaka gubben förvandlas till ett monster i barnens fantasi.

Lättklädda kvinnor
Slutligen intervjuades de norska upphovskvinnorna till *Zofies Verden*, **Grethe Nester** och **Norunn Blichfeldt** av ***Jenny***

© Marcus Malinda Lindmark

Grethe Nester och Norunn Blichfeldt intervjuas av Jenny Berggrund.

Berggrund. Deras serie med lättklädda kvinnor och gråtande män kan beskrivas som en hyllning till en klassisk seriestil, med inspiration från konstnären **Roy Lichtensteins** målningar.

Seriekollektiv och förlagsgrundare
På serieveckans sista dag den 28 mars fanns det fortfarande mycket kvar att se. Den danske tecknaren **Rikkei Bakman** presenterade en självbiografisk serie om en sommar under hennes barndom och **Thomas Thorhauge** visade upp sitt färggranna album *Kom Hjem*. Thorhauge berättar att hans ambition varit att hitta en balans

© Marcus Malinda Lindmark

Rikkei Bakman visar hennes serier.

© Marcus Malinda Lindmark

Thomas Thorhauge har tecknat detta.

mellan vardagen och de stora idéerna i livet.

Ny serieantologi från Världens Ende
Konstnärs- och seriekollektivet Världens Ende, bestående av **Björn Ahlsén, Henrik Bromander, Sandro Müntzing, Hanna Peterson** och **Johannes Torstensson**, kunde meddela att man planerar att släppa en ny antologi lagom till Bok- och biblioteksmässan i Göteborg.

Bland de serier kollektivet utgivit finns *Deliriumkatten* av Ahlsén, om en utstött datorkille med en överbeskyddande mamma och Bromanders serieantologi *Allt jag rör vid försvinner,* 14 seriemanus med illustrationer av bland andra Peterson.

Optimal släpper tre nya album
Strax innan stängning får vi också en kort intervju med **Ingemar Bengtsson**, redaktör för Optimal

Veta mer? → Läs om **Hanna Petersons** lärarkarriär och kupp på Bokmässan. **Sidorna 74** och **79.**

© Marcus Malinda Lindmark

Från vänster: Sandro Muntzing, Johannes Torstensson, Björn Alsén, Hanna Peterson och Henrik Bromander.

© Marcus Malinda Lindmark

Från vänster: Björn Alsén, Hanna Peterson och Henrik Bromander från kollektivet Världens Ende.

Optimal Press

Optimal Press var ett svenskt serieförlag som startades av **Ingemar Bengtsson** och **Mikael Tegebjer** 1991. Under 1990-talet växte förlaget till att komma att fungera som en plantskola för nya serieskapare och bidrog till en stor del av återväxten bland svenska alternativserieskapare under flera decennier. Bland de kreatörer som albumdebuterade på förlaget kan nämnas **Daniel Ahlgren, David Liljemark, Mats Källblad, Åsa Grennvall, Coco Moodysson** och **Anneli Furmark**. 2013 avslutade förlaget sin verksamhet.

Källa: *Wikipedia* (2023-02-28).

Press. Han avslöjar att man precis har gett ut tre nya serieböcker på förlaget: *Slåss som en tjej* av **Titu Takalo**, *Jag tror jag är kär* av **Daniel Novakovic** och *Mr Kenneth* av **Emelie Östergren.** Östergren kommer också att åka till MoCCa-festivalen i New York för att göra reklam för boken. På frågan hur en outgiven tecknare ska bära sig åt för att bli publicerad på Optimal Press svarar Bengtsson att den viktigaste egenskapen är att vara en skicklig historieberättare.

Därmed sätter vi punkt för vårens stora seriehändelse i Göteborg.

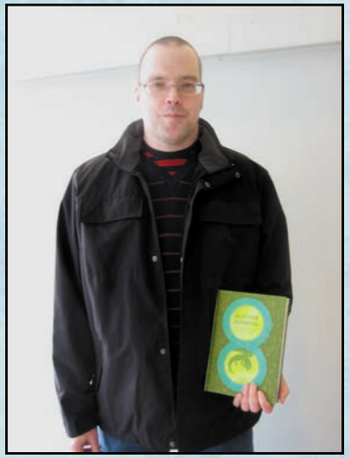

© Marcus Malinda Lindmark

Ingemar Bengtsson, redaktör för Optimal Press.

2010-04-03

SVENSKA SERIESYNDER PÅ ÅRETS GOTHCON

Serietecknare och förlagsredaktörer är kanske inte det första man tänker sig att möta på ett spelkonvent. Detta var trots allt det som inträffade under årets Gothcon, som under påskhelgen samlade över 1 600 spelintresserade från hela Sverige på Hvitfeldtska Gymnasiet i Göteborg.

Mitt bland alla spelande konventbesökare sitter **Emi Greneby** i konventets tecknarhörna, aktuell som en av tio tecknare i den erotiska serieantologin *Swedish Comic Sin*. Greneby som specialiserat sig på erotik mellan flickor visar gärna upp exempel på bilder hon tecknat.

© Marcus Malinda Lindmark

Emi Greneby visar upp sina erotiska serier.

Svartsjuka och homoerotik

På konventet finns också **Natalia Batista**, själv serietecknare och redaktör för förlaget Nattserier som ger ut antologin. Batista berättar att man låtit tecknarna själva bestämma vad de vill teckna och att berättelserna därförblivit olika grova. Några exempel på teman som tas upp är sex med främling, svartsjukedrama och homoerotik. Tanken är att antologin ska kunna bli ett årligt återkommande projekt och lyfta fram nya lovande serietecknare i Sverige.

”Några teman som tas upp är sex med främling, svartsjukedraman och homoerotik.”

Swedish Comic Sin

Totalt utgavs det fem *Swedish Comic Sin* böcker mellan åren 2010 och 2015. Ett 60-tal svenska serieskapare bidrog med materialet. Enligt Natalia Batista som var redaktör för samtliga böcker så fanns det en uttalad vision redan från början.

”Tanken bakom var att sexserier skulle innehålla mer diversifierade kroppar och karaktärer, inte bara ballongbröst och gigantiska kukar. Det skulle vara fokus på samtycke, vardagssex eller fantasier och upplevelser som vanligt folk har. Vi ville undvika klichéer och stereotyper och processen innefattade feedback från alla deltagare till varandra, där de kunde både ge tips och råd och även kritik och motstånd mot innehållet i de andras serier.”

Mer information finns på: *swedishcomicsin.blogspot.com/*

Källa: *Natalia Batista* (2023-07-29).

© Marcus Malinda Lindmark

Från vänster: Natalia Batista och Emi Greneby medverkar i en ny antologi som kommer till Small Press Expo 2010.

2010-06-28

LEVANDE ROLLSPEL I NORGE

Tänk dig att allt levande av hankön utplånas på en enda dag. Enda undantaget verkar vara Yorrick Brown en ung man i New York. Detta är utgångspunkten för seriealbumet Y: The Last Man av Brian K. Vaugham och Pia Guerra, men också för det internationella lajvet ”Mad about the boy” som sommaren 2010 samlade ett 40-tal nordiska deltagare i Norge.

Några av serieböckerna i Y - The Last Man.

© Joey Parsons, CC BY-ND 2.0 DEED

Den 17 juli 2002 utplånas allt levande som har en Y-kromoson. Alla män, handjur, befruktade ägg, embryon, och till och med sperma förstörs. Enda undantaget verkar vara Yorrick Brown, en ung man i New York och hans tama apa Ampersand. Tillsammans ger de sig ut på en resa för att försöka finna Yorricks försvunna flickvän Beth. När männen dör faller samhället sönder. Infrastrukturen kollapsar och en tid av anarki utbryter. Flygplan kraschar, bilar krockar med varandra och kärnkraftverk exploderar när ingen längre håller reda på dem. De överlevande kvinnorna står in för det enorma arbetet att få samhället att fungera igen samtidigt som

© Susanne Wehner

När alla män dör står kvinnorna och mänskligheten inför en allvarlig utmaning.

© Marcus Malinda Lindmark

Tor Kjetil Edland var en av arrangörerna.

de måste finna en lösning som förhindrar att mänskligheten utrotas när fortplantning inte längre är möjlig.

Detta är utgångspunkten för seriealbumen *Y: The Last Man* av ***Brian K. Vaughan*** och ***Pia Guerra***, men också för det internationella lajvet Mad about the boy som mellan den 28 juni och 4 juli år 2010 samlade ett 40-tal deltagare från både Norge, Sverige, Finland och Danmark i Trysil 210 kilometer norr om Oslo. Lajv är en form av improvisationsteater där man både är skådespelare och åskådare på samma gång.

Kvinnorna upplevelse i fokus

Tor Kjetil Edland som är en av de tre arrangörerna (de andra två var **Margrethe Raaum** och **Trine Lise Lindahl**) berättar att man ville göra ett nordiskt lajv på engelska och att det skulle vara en historia som handlar om kvinnor. ”I serien ligger fokuset mycket på Yorrick Browns upplevelse av att vara den siste mannen, medan på lajvet ville vi sätta fokus på kvinnornas upplevelse av att leva i en värld utan män”, förklarar Kjetil Edland. En annan viktig skillnad från seriealbumet var att man tog bort apan. På lajvet lät man djuren vara opåverkade vilket gjorde det till mer av ett mänsklighetens problem.

© Susanne Wehner

En dramatiskt scen i andra akten av lajvet.

Sista generationen människor

Tre år efter katastrofen har de nordiska länderna format en ny allians eftersom EU har kollapsat. Regeringen har tagit kontroll över kvarvarande spermabanker, vilket öppnar upp för lajvets huvudintrig, det nordiska inseminationsprogrammet. Ett begränsat antal familjer har valts ut för att föda fram en ny generation flickebarn med den sperma som fortfarande finns kvar. Lajvet handlar enligt Kjetil Edland både om familjernas önskan att få barn, samt om mänsklighetens fortsatta överlevnad.

Män spelar kvinnor

Lajvet spelades två gånger. Första gången enbart med kvinnliga spelare, med undantag av den siste mannen. Andra gången fick även män vara med förutsatt att de spelade kvinnoroller. **Susanne Wehner**, fotograf under lajven, deltog i bägge uppsättningarna. Wehner tyckte att den första uppsättningen, tvärtemot vad man kan förvänta sig var mer aggressiv och tuff, medan uppsättningen där männen deltog faktiskt blev tystare, mjukare och smidigare. ”Männen var faktiskt mer kvinnor än vad vi var”, menar Wehner.

Lajvet blir ny vetenskap

Erika Lundell forskare i etnologi vid Södertörns Högskola deltog också i bägge lajven och kommer

© Marcus Malinda Lindmark

Susanne Wehner hade i uppdrag att dokumentera lajvet. Några av hennes fotografier förekommer i denna artikel.

© Susanne Wehner

Isaks möte med kvinnorna.

med utgångspunkt ur dessa skriva en artikel om genus, sexualitet och kropp och hur man kan förkroppsliga fiktion. Lundells avhandling (den vetenskapliga bok som doktorander skriver) handlar om levande rollspel ur flera aspekter och beräknas bli klar under år 2012.

Nyskapande metatekniker

På lajvet introducerades också flera så kallade ”metatekniker”, till exempel en metod för att förmedla vad karaktären tänker på, motsvarande serietidningarnas tankebubblor. Flera av de metatekniker som användes var direkt hämtade från lajvet *En stilla middag med familjen* som redan år 2007 tänjde gränserna för vad lajv kan vara. En av de mest kraftfulla metateknikerna var den så kallade Black Boxen. Det var ett rum riggat med olika ljussättningar, musik och ljud och användes under lajvet till att spela upp drömscener eller scener från karaktärernas förflutna. Alla män i Black Boxen gestaltades av **Morgan Jarl**, teaterlärare och lajvpedagog.

Isak den sista mannen

Jarl återkom senare under lajvets andra hälft i rollen som den siste mannen, som hette **Isak** och var doktor i zoologi. Till skillnad från **Yorrick Brown** i seriealbumet var Isak flera år äldre och dessutom singel. När katastrofen utbröt befann han sig på en forskningsresa i bergen och lyckades hålla sig gömd i vildmarken under tre år. Han vet inte varför han överlevt katastrofen.

© Marcus Malinda Lindmark

Erika Lundell doktorerar på levande rollspel och deltog själv i Mad about the boy.

Kvinnorna stirrade på honom

För Jarl kändes rollen som Isak bitvis väldigt mystiskt. Under lajvet kunde han plötsligt befinna sig i en situation där åtta kvinnor satt och stirrade på honom utan att han gjorde något särskilt. Enligt Jarl fick kvinnorna en direkt koppling till den siste mannen. De hade ju redan mött honom i Black Boxen där han gestaltat deras förlorade makar, vänner och släktingar.

© Susanne Wehner

En dramatisk scen i slutet av lajvet.

© Marcus Malinda Lindmark

Morgan Jarl spelade Isak, den sista mannen på lajvet.

Linda tidigare yrkesmilitär

Erlend Eidsem Hansen far till två söner och som arbetar på barnkanalen i norsk television (NRK Super), deltog på lajvet i rollen som **Linda**, en före detta

© Marcus Malinda Lindmark

Erlend Eidsem Hansen som Linda en före detta yrkesmilitär.

yrkesmilitär som tjänstgjort i Afghanistan. Linda var en av fem karaktärer med pistol, vilket gav henne makt att fatta beslut. Samtidigt var det också hon som skulle insemineras och bli gravid i hennes familj. För Eidsem Hansen innebar detta bland annat en gynekologundersökning där han förväntades att kunna svara på frågor om p-piller, sexuella sjukdomar och om Lindas menstruationscykel. En annorlunda upplevelse för Eidsem Hansen då han plötsligt fick se graviditeten ur en kvinnas ögon.

Y: The Last Man som TV-serie

År 2021 släpptes även en TV-serie baserad på den tecknade serien ”Y: The Last Man” som i Sverige gick att se på Disney Plus. En intressant skillnad mellan TV-serien och de tecknade serierna var att man försökte vara mer transinkluderande. Till exempel tillkom en transsexuell man i berättelsen, och istället för att fokusera på att **Yorrick Brown** är den sista mannen, blev det speciella med honom att han är den sista mannen med en Y-kromosom.

TV-serien lades ner efter en säsong.

Källa: *Wikipedia* (2023-02-28).

”Han förväntades kunna svara på frågor om p-piller, sexuella sjukdomar och om Lindas menstruationscykel. En annorlunda upplevelse för Eidsem Hansen”

© Dooffy, freeware

2010-10-01

BILDREPORTAGE FRÅN 24-TIMMARSSERIEN I GÖTEBORG

Mellan den 1 och 3 oktober drog 24-timmarsserien igång i Stockholm, Göteborg, Malmö, Gävle och Vingåker samt i andra delar av världen. En 24-timmars serie är en 24 sidor lång tecknad serie som färdigställs inom loppet av 24 timmar. Den allra första 24 timmars-serien ritades av serieskaparen Scott McCloud den 31 augusti 1990 och idag är detta en internationell händelse där serieskapare över hela världen utmanar varandra.

I Göteborg hade flera svenska serietecknare samlats på House of Win-Win på **Yvette Gustafssons** initiativ. Förutom serieteckning pågick även improvisationsteater, Optimal Press var också på plats och sålde sina serier, dessutom kunde den som ville teckna på ett plank uppsatt i lokalen.

© Marcus Malinda Lindmark

Yvette Gustafsson tog initiativet till 24-timmarsserien i Göteborg

Vaken med kaffe och nikotin

Malin Grön (illustratör) och studerande på högskolan för design och konsthantverk (HDK) höll sig vaken med kaffe och nikotin. Vid samma bord satt **Petur Valdimarsson** (läkarstuderande) som menade att jämfört med en natt på ett sjukhus var det inte så farligt att teckna serier i 24 timmar.

© Marcus Malinda Lindmark

Petur Valdimarsson och Malin Grön

© Marcus Malinda Lindmark

Från vänster: Hedvig-Häggman Sund, Irene Löf, Fredrik Andersson och Stina Lövkvist.

© Marcus Malinda Lindmark

Från vänster: Lisa Harald och Mats Rönnqvist.

Blå penna och blyerts

Hedvig Häggman-Sund (som tecknar *Bamse*) tecknade sin serie i blyerts och tyckte att utmaningen var rolig. **Fredrik Andersson** (koncept art-tecknare för den virtuella världen *Entropia Universe*) valde att istället arbeta med blå penna och tuscha sidorna. Vid samma bord satt också **Stina Lövkvist** (illustratör för *Kamratposten*).

Rita som en kul grej

Mats Rönnqvist ställde upp i tävlingen som en kul grej och **Lisa Harald** (barnserietecknare och publicerad i *Mangatalangen* 2007) fokuserade på att bara rita.

Satsade på 4 timmar istället!

Helena Jäderberg (som tecknar vardagsserier genom Dotterbolaget) var halvvägs klar bara några timmar in i tävlingen. Anledningen var att hon bara kunde vara med de fyra första timmarna och därför fick teckna lite snabbare.

© Marcus Malinda Lindmark

Helena Jäderberg fick rita extra snabbt.

© Marcus Malinda Lindmark

Loka Vegborn in action.

Valde en realistisk stil

Irene Löf (serietecknare och illustratör) ritade i en mer realistisk stil och kunde också berätta att hon planerar att släppa fanzinet *Vampire Enslaved* på Small Press Expo 2011. Mitt emot henne satt **Loka Vegborn** (serieentusiast) som kommit till tävlingen tillsammans med Irene.

© Marcus Malinda Lindmark

P-G-Lidström, Jan Kustfält, Mårten Dolk, Jenny Berggrund och Emma Anderstedt.

Full aktivitet vid mittenbordet

Slutligen vid mittenbordet pågick full aktivitet när **P-G Lidström** (animatör), **Jan Kustfält** (serietecknare), **Mårten Dolk** (mjukvaruingengör), **Jenny Berggrund** (serietecknare för *Ink*) och **Emma Anderstedt** (serietecknare i *Tivoli med vänner*), fattade sina pennor.

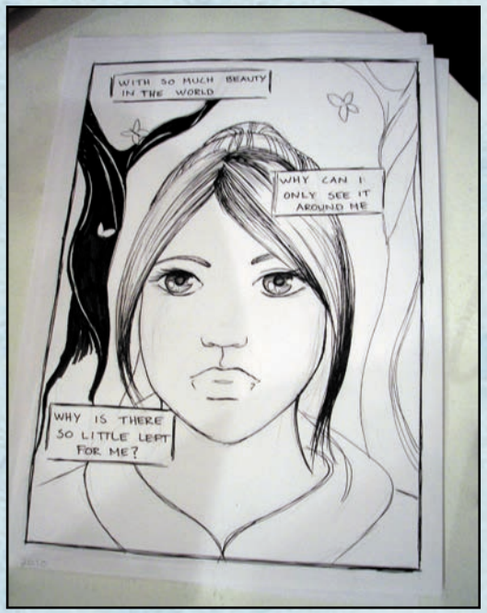

© Marcus Malinda Lindmark

Teckning av Irene Löf.

Teckning av:
DALL·E 2 - OpenAI

Redigerad av:
Marcus Malinda Lindmark

2011-05-06

RAPPORT FRÅN SPX:
BURLESK KROKI, INTERNATIONELLA GÄSTER OCH KAMPANJEN ”BEFRIA TECKNINGARNA”

© Marcus Malinda Lindmark

Publikbild från SPX 2011.

Att rapportera från Small Press Expo (SPX), Sveriges kanske största seriehändelse i år, är ingen lätt uppgift. Programpunkterna är betydligt fler än vad en skribent kan mäkta med. Så detta ska väl mest ses som ett litet axplock. Men låt oss börja med vad SPX är för något. SPX är samlingspunkten för en mängd svenska, men även utländska tecknare, serieexperter och förlag och hålls årligen på Kulturhuset i Stockholm. Under fyra dagar mellan torsdagen den 5 maj och söndagen den 8 maj 2011 bjöds det på filmvisningar, debatter, föreläsningar, och framför allt försäljning av seriealbum och fanzin till förmånliga priser.

Debatt om kvinnor och serier

Under fredagen hölls en paneldebatt presenterad av tidningen *Galago*, med moderator **Sofia Olsson** om hur kvinnors situation ser ut i serievärlden. Med

© Marcus Malinda Lindmark

Paneldebatt med kvinnliga serieskapare på SPX 2011.

i panelen fanns en blandad skara kvinnliga serietecknare: **Hope Larson** och **Shannon O'Leary** från USA, **Jutta Harms** från Tyskland, **Mari Ahokoivu** från Finland, **Carmela Chergui** från Frankrike och svenska **Sara Hansson**.

Skillnaderna mellan länderna

Under debatten tog man upp skillnader i synen på serier i de olika länderna, hur det är att bli intervjuad som kvinnlig serieskapare och hur distributionssystemet för serier inte alltid når ut till den kvinnliga publiken.

© Marcus Malinda Lindmark

Ännu en bild från debatten.

Vampyrer och mörker

En av de roligaste sakerna med festivalen är alla unga oupptäckta serieskapare som kommer dit och visar upp sina alster. En sådan tecknare var **Fanny Niklasson Wihlborg** som debuterar med vampyrserien *Memento Vivere*. Serien, som utspelar sig i Göteborg, är inspirerad av ett levande rollspel som Wihlborg deltog i år 2004 och bygger på *World of Darkness* rollspelsvärld. "Det är en mörk och korrupt värld fullproppad av övernaturliga varelser", berättar Wihlborg. Hon är självlärd som tecknare och studerar till psykolog. I serien vill hon utforska teman som mörker, monster och mänsklighet. "Vad händer när du levt tillräckligt länge som vampyr? Kan du hålla kvar din mänsklighet eller blir du till slut ett monster?" Serien är ett pågående projekt och uppdateras varje vecka på mementov.com.

© Marcus Malinda Lindmark

Fanny Niklasson Wihlborg.

Hett tips!

Det går fortfarande att läsa Mementov Vivere gratis online: *mementov.com* (2024-01-26).

Vintrigt äventyrsdrama

Vid ett annat bord sitter **Gabrielle Nilsson**, som är utbildad vid serietecknarskolan i Hofors och visar upp sitt mangainspirerade album *Frost*. Själv beskriver hon albumet som ett "äventyrsdrama med romantiska inslag". Frost utspelar sig i en fiktiv värld där all teknik har anpassats till vintermiljö. Till exempel finns det skor som kan förvandlas till skridskor.

© Marcus Malinda Lindmark

Gabrielle Nilsson, med seriealbumet Frost.

© Marcus Malinda Lindmark

Irma Eriksson med Imy.

Handlingen kretsar kring en ung man och hans relationsproblem.

En tjej som gillar rockmusik

Irma Eriksson är en tecknare som ursprungligen kommer från New Jersey i USA, men som bott i Sverige i många år. Sedan november 2007 tecknar hon serien *Imy*, om en tjej som gillar rockmusik, som hon själv publicerar på sin hemsida www.imycomic.com. En udda karaktär i serien är fisken Mick som simmar runt i en kaffekanna. ”Han är inspirerad av rocksångaren **Mick Jagger**”, berättar Eriksson, ”eftersom han har så stora läppar”.

Kampanjen: Befria teckningarna

På festivalen gavs också flera föreläsningar, däribland ”Kampanjen befria teckningarna” som presenterades av en av Seriefrämjandets grundare och ordförande emeritus **Magnus Knutsson**. Med var även översättaren **Simon Lundström** som under den så kallade ”mangarättegången” dömdes först i tingsrätten för innehav av 51 teckningar och sedan i hovrätten för innehav av 39 teckningar (varav några dubbletter) som av rätten tolkades som barnpornografi.

Brott att rita nakna barn?

Detta har upprört många serieläsare och tecknare, som nu riskerar att ses som brottslingar om de skulle rita eller råka titta på teckningar som involverar nakna barn, ungdomar eller till och med fantasifigurer som påminner om nakna barn. ”Följden blir”, säger Knutsson, ”att serietecknare bör undvika att ta upp teman som barn, ungdom och sexualitet i serier för att inte riskeras att dömas för barnpornografibrott”. Som lagen är skriven kan polisen idag gå hem till vem som helst och göra en husrannsakan för att se om där finns några olagliga teckningar. ”Det handlar inte om att ställa sig på Sergels Torg och visa teckningar”, säger Lundström ”utan du får inte ens ha en sådan här bild i din byrålåda”.

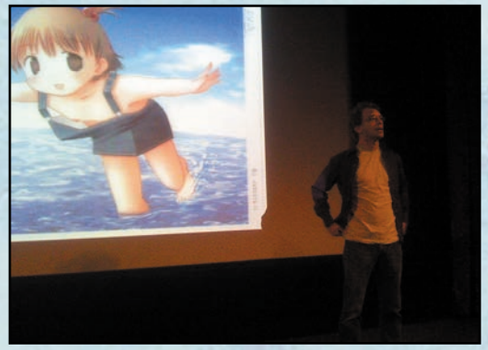

© Marcus Malinda Lindmark

Mangaöversättaren med en av de friade teckningarna som inte var barnpornografi enligt hovrätten.

© Tinet Elmgren

Serieskaparen Tinet Elmgren lät sina seriefigurer demonstrera mot att lagen hindrar serieskapare från att teckna seriefigurer under 18 år som har sex.

Serietecknare bör undvika teman som barn, ungdom och sexualitet för att inte riskeras dömas för barnpornografibrott”.
– Magnus Knutsson

Åldern på seriefigurerna

Någon som drabbats direkt av lagen är ***Natalia Batista***, serietecknare, redaktör och ansvarig utgivare för de erotiska serieantologierna *Swedish Comics Sin* och *Swedish Comics Sin 2*, varav den senare släpptes nu under SPX. ”När vi gjorde den första boken satte vi en minimiålder på 16 år på våra seriefigurer, då det är vanligt att ungdomar gör sin sexualdebut mellan 16 och 18 år”, berättar Batista. Men enligt barnpornografilagen måste alla seriefigurerna vara över 18 år. ”Därför fick en av våra teckna-

© Marcus Malinda Lindmark

Från vänster: Natalia Batista, Catharina Batista och Joakim Waller. Som redaktör för det erotiska seriealbumet Swedish Comics Sin 2 är Natalia Batista direkt påverkad av hovrättens dom i den så kallade ”mangarättegången”.

re öka bröststorleken på en av figurerna när vi gjorde den andra boken”. Batista tillägger att hon gärna vill ta en fika med justitieminister **Beatrice Ask** för att ”prata lite vett med henne”.

Krokimålning med burleskmodeller

Lite annorlunda klädsel hade ***Evy* Maroon** (evymaroon.com) och **Rasmus Wurm** (rasmuswurm.se) som gjorde reklam för Kabaret Kroki, dit man kan åka om man vill prova på krokiteckning med burleskmodeller. ”Tanken är att man ska sitta och dricka vin tillsammans och rita av modellerna för att sedan se ett burleskuppträdande efteråt”, säger Wurm.

© Marcus Malinda Lindmark

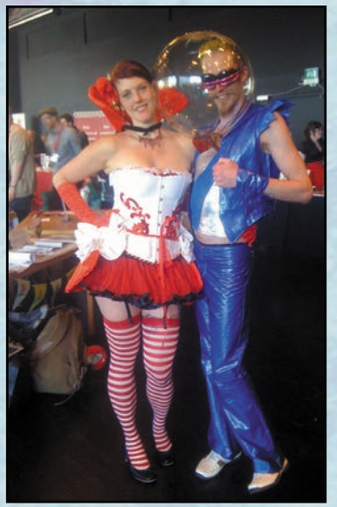

Burleskmodellerna Evy Maroon och Rasmus Wurm, gjorde reklam för Kabaret Kroki.

Mangarättegången

Mangamålet (även mangadomen eller mangafallet) är ett brottsmål som gick igenom svenska domstolsväsendet från mars 2010 till juni 2012. **Simon Lundström**, en översättare specialiserad på japanska tecknade serier, manga, åtalades för barnpornografibrott för innehav av tecknade bilder som åklagaren menade föreställde unga barn, nakna eller i sexuella situationer. Lundström fälldes i tingsrätten och i hovrätten, men friades i Högsta domstolen.

Enligt svensk lag går det att definiera tecknade bilder som föreställer människor eller människoliknande varelser som barnpornografiska, oavsett om de är en skildring av verkliga övergrepp på barn eller är rent fiktiva.

Under rättegången hävdade Lundströms försvar att han hade införskaffat bilderna inom ramen för sitt arbete, vilket kräver kunskap om olika områden inom japansk manga. Bland dessa finns hentai, pornografisk manga, med undergenren lolikon som skildrar mycket unga flickor, ofta ännu inte könsmogna.

Rättsfallet uppmärksammades i media och ledde till en offentlig debatt om vad som ska anses vara barnpornografi och om yttrandefrihet.

Källa: *Wikipedia* (2023-02-26).

2011-09-22

ÄDELFORS FOLKHÖGSKOLA EN NY SERIESKOLA

Numera kan man både plugga upp gymnasiebetyg och bli serietecknare på samma gång. Lösningen heter allmän linje serieteckning på Ädelfors Folkhögskola.

Den 22 augusti 2011 startade allmän linje serieteckning på Ädelfors Folkhögskola. Jämfört med andra serieutbildningar riktar sig denna enbart till dem som saknar fullständiga gymnasiebetyg. ”Tanken är att man ska läsa vanliga gymnasieämnen och samtidigt lära sig att teckna serier”, säger **Torbjörn Lingmerth**, föreståndare för utbildningen.

© Marcus Malinda Lindmark

Utbildningens föreståndare Torbjörn Lingmerth.

Ett steg mot seriebranschen

Den nya serieteckningsutbildningen kan ses som ett komplement till de etablerade heltidsutbildningarna i serieteckning som Serie- och bildberättarprogrammet i Hofors på Gävle Högskola och Serietecknarskolan i Malmö via Kvarnby Folkhögskola. När man gått ett år på Ädelfors Folkhögskola är steget inte långt till att läsa vidare på någon av de andra skolorna om man vill utvecklas vidare. Det är med andra ord en chans att känna lite på hur det är att vara serietecknare innan man bestämmer om det är det man ska hålla på med.

Läsa upp betyg och lära sig serieteckning

På allmän linje serieteckning kombineras studier av vanliga ämnen som svenska, religion och samhällskunskap tre dagar i veckan med serieteckning två dagar. ”På skolan arbetar vi med

olika teman”, berättar Lingmerth, ”så om man en vecka har temat rättvisa i något av de andra ämnena kan man sedan i slutet av veckan få teckna serier som anknyter till temat”.

Intresse fanns från början

Att det fanns ett intresse för utbildningen märktes på antalet sökanden. ”Från början hade vi mellan 13 till 14 sökanden”, förklarar Lingmerth, ”flera av dem hade dock redan gymnasiebetyg sedan tidigare, så efter urvalet var det endast sex kvar”.

© Marcus Malinda Lindmark

Lärarna på Ädelfors har själva erfaremhet från seriebranschen. Från vänster: Hanna Peterson, Torbjörn Lingmerth och Lisa Rydberg.

Lärarna är serietecknare och bildkonstnärer

Trots att utbildningen är nystartad har man redan lyckats knyta flera erkända serietecknare och konstnärer till sig. ***Lisa Rydberg*** som är en av lärarna är utbildad på Konstfack och har läst kursen seriekonst och avancerat bildberättande vid högskolan för design och konsthantverk. Hon har också illustrerat boken *Landgörst* och tecknat *Min ö, mitt opium*, utgiven av Seriefrämjandet och Kolik förlag. **Hanna Petersson** ingår i Göteborgskollektivet Världens Ende som ger ut en ny antologi lagom till årets bokmässa. Hon är också publicerad i bland annat *Galago*, *Bang* och *Brand*. ***Behnn Edvinsson*** är konstnär och pensionerad rektor från Ölands Folkhögskola och har bland annat gjort de klassiska serieböckerna *Lotta i Hallonby* samt andra serierelaterade illustrationer. Slutligen så undervisar **Mats Brate** som är konstnären och serietecknaren bakom den kommande serieromanen *Hundarnas stad* samt turnerar runt med sin föreläsning om Tintin och rasism som han också håller på skolan senare i år.

© Marcus Malinda Lindmark

Konstnären Behnn Edvinsson var när denna artikel skrevs en av lärarna på Ädelfors. Han avled år 2020.

© Marcus Malinda Lindmark

Ida Öhlén är en av kursdeltagarna. Här visar hon skisser av andra elever på utbildningen.

Från stålstift till akvarell

Med utbildningen vill denna digra skara tecknare ge kursdeltagarna en chans att hitta sin egen stil och man arbetar med en mängd olika tekniker. ”Bland annat använder vi stålstift, akvarell, olika slags blyerts och färgpennor”, berättar Lingmerth.

Serier inspirerar

Ida Öhlén som går utbildningen berättar att hon tycker om alla möjliga slags serier och hämtar inspiration från exempelvis manga, *Hellblazer* och tidningen *Galago*. Även TV-serier inspirerar hennes eget skapande, men att gå på museum och se på tavlor ger däremot inte så mycket tycker hon. ”Serier är ju mer handling, man behöver inte tänka själv så mycket, medan en enstaka bild kan tolkas på flera sätt”, utvecklar Öhlén. ”Jag vill inte att man ska behöva tolka mina serier utan man ska förstå vad som händer ändå”.

Serierna publiceras i 14 dagar

På skolan finns också en journalistutbildning som serietecknarna samarbetar med. Journalisterna ger ut tidningen *14 dagar*, som trycks varannan vecka och delas ut i Vetlanda i 1 000 exemplar.

”Vår ambition är att kunna få med serier i tidningen så ofta som det går”, säger Lingmerth.

Kurslitteratur av Gunnar Krantz och Scott McCloud

Redan nu har deltagarna på kursen hunnit bekanta sig lite med kurslitteraturen som exempelvis består av *Seriemagi* (2005) av **Gunnar Krantz** och **Scott McClouds** *Serier – den osynliga konsten* (1995). McClouds bok har också inspirerat till en övning där kursdeltagarna tränar på att rita olika övergångar mellan bildrutor, något som **Sarah Klarby** tagit sig an i en mangainfluerad stil. ”Men vi har också fått teckna av varandra”, fyller Öhlén i och visar upp några skisser som hon gjort av de andra kursdeltagarna.

Seriemagi av Gunnar Krantz är en av kursböckerna och kombineras med Scott McClouds Serier – den osynliga konsten. Bredvid Seriemagi ser vi en övning på övergångar mellan serierutor ritad av Sarah Klarby.

© Marcus Malinda Lindmark

Serietecknarskolor

I Sverige har det funnits flera olika utbildningar med inriktning mot serieteckning exempelvis:

Serietecknarskolan i Hofors som startades 1992 och blev ett akademiskt program på Högskolan i Gävle år 2008. Förutom att skapa serier fick man lära sig att göra storyboard för film och TV, samt även att illustrera barnböcker och animering för webben.

Serieskolan i Malmö (som tidigare hette Serietecknarskolan) grundades år 1999 med inriktning på tecknade serier. Den erbjuder kurser i serieteckning och drivs av Kvarnby Folkhögskola.

Serios var en gymnasial vuxenutbildning för serieteckning, illustration och kommunikation i Vingåker som startades hösten 2006 men lades ner år 2012.

Karlstad universitet erbjuder sedan 2013 en kortare 30 poängskurs i serieteckning där man lär sig att visualisera ideer, illustrera fakta och teckna serier.

Ädelfors Folkhögskolas satsning på serieteckning föll inte väl ut och år 2012 beslutades att utbildningen skulle läggas ner.

Källor: *Wikipedia*, *Seriewikin*, *kau.se* (samtliga: 2023-02-26) och *självupplevt*.

2011-09-26

TORSDAGSRAPPORT FRÅN BOKMÄSSAN I GÖTEBORG

Bokmässan i Göteborg, en samlingspunkt för bokälskare, kulturkändisar och inte minst serieentusiaster! Är det någonstans där man kan hitta Sveriges alla tecknare och förlag på ett ställe varje år så är det här. Här följer en rapport från torsdagen då bokmässan drog igång.

© Marcus Malinda Lindmark

Seriescenen på Bok- och biblioteksmässan.

Snabbteckning till musik på seriescenen

På Seriescenen pågick det liveteckning till musik, eller så kallad ”seriekaraoke”. Detta är ett nytt fenomen som går ut på att en tecknare får två minuter på sig att rita en bild inspirerad av en låt som spelas i högtalarna. Teckningen projiceras på en duk så att publiken kan följa med i skapandeprocessen. **Amanda Hakim**, förstaårsstudent på Serieskolan i Malmö, var en av dem som ställde upp i seriekaraoken. ”Bokmässan låter oss ha seriescenen gratis, så länge

”Seriekaraoke är ett nytt fenomen där en serietecknare får två minuter på sig att rita en bild inspirerad av en låt.”

© Marcus Malinda Lindmark

Amanda Hakim från Serieskolan i Malmö provar seriekaraoke.

© Marcus Malinda Lindmark

Seriekaraoken kommenterades av Fanny M. Bystedt (till vänster) och Malin Biller (till höger).

vi fyller den med aktiviteter”, förklarar hon. Seriekaraoken kommenterades av ingen mindre än **Fanny M. Bystedt** (*Serier mot rasism, Swedish Comics Sin 2*) och **Malin Biller** (Urhundenbelönade *Om någon vrålar i skogen*, *Lycko Biller*), bägge rutinerade tecknare med flera års erfarenhet av seriebranschen.

© Marcus Malinda Lindmark

Petra Nilsson får skaka hand med legendaren, Kalle Anka tecknaren Don Rosa.

Don Rosa signerade

En av höjdpunkterna på mässan för en seriesamlare som jag var tveklöst att den smått legendariske Kalle Anka-tecknaren ***Don Rosa*** var på plats och signerade. Det bildades ganska snabbt en lång kö för att få en Don Rosa-autograf och först ut att få träffa den stora mästaren var **Petra Nilsson** som köpt en Don Rosa-serie till sin bror.

© Marcus Malinda Lindmark

Loka Kanarp om ”Hungerhuset”

Vid Koliks förlags monter stod **Loka Kanarp** som precis blivit klar med sin nya serie ”Hungerhuset”. Serien trycks i tvåfärg, vitt, svart och olika nyanser av gult och manuset har hon skrivit tillsammans med sin man **Carl-Michael Edenborg**. ”Det är en spökhistoria som handlar om två föräldralösa systrar. När de söker upp ett ödehus i skogen börjar märkliga saker att hända”, berättar Kanarp. Om ett år ska den även ges ut i Frankrike genom Actes Sud förlag.

Loka Kanarp med ”Hungerhuset” av henne och Carl-Michael Edenborg.

Kupp under presentationen av serieskolorna

På mässan fanns också representanter med från flera av de stora serieskolorna i landet, däribland Serietecknarskolan i Malmö, Serie- och bildberättarprogrammet vid högskolan i Gävle och Serios i Vingåker. Var och en av skolorna presenterades i tur och ordning. Mot slutet av presentationerna gick dock **Hanna Peterson** oväntat upp på scenen och bad att få presentera ytterligare en skola, den nystartade serieutbildningen ”Allmän linje serieteckning” på Ädelfors Folkhögskola.

© Marcus Malinda Lindmark

Presentation av serieskolorna i landet. I förgrunden Hanna Peterson.

De kom från rymdens mörker – del 2 på gång!

På mässan passade **Oscar Hjelmgren** på att sälja sitt science fiction-osande album *De kom från rymdens mörker!*, som bygger på science fiction-filmer från 1950- och 60-talet. Hjelmgren arbetar nu på en uppföljare och kunde på mässan meddela att de 27 första sidorna är klara. Uppföljaren har arbetsnamnet *De kom från rymdens mörker – Del 2* och ska involvera tidsresor ”vilket förklarar varför huvudpersonen fortfarande kan se ung ut”, berättar Hjelmgren. Denna gång är det 1970- och 80-talets science fiction-filmer som står i fokus.

© Marcus Malinda Lindmark

Oscar Hjelmgren med sitt science fiction album De kom från rymdens mörker. Del 2 är under arbete, lovar Oscar.

2011-11-24

SUPERHJÄLTAR OCH PROSTITUERADE PÅ GÖTEBORGS SERIEFESTIVAL

Från torsdagen den 24/11 till lördagen den 26/11 pågick Göteborgs seriefestival på kulturhuset Blå Stället. Till aktiviteterna hörde bland annat föreläsningar, teckningsbattle och försäljning av tecknade serier.

© Marcus Malinda Lindmark

Från vänster räknat: Oscar Hjelmgren, intervjuar Jan Kustfält och Max Gustafson. Kustfält publicerade sig först på webben och samlade sedan serierna i ett album.

Paneldebatt om onlineserier

Paneldebatten handlade om onlineserier och leddes av **Oscar Hjelmgren** (*De kom från rymdens mörker*) som intervjuade **Max Gustafson** (*Samir*) och **Jan Kustfält** (*Biff Zongo*), som förutom att teckna också sitter med i styrelsen för Seriefrämjandets lokalavdelning i Göteborg. ”Fördelen med onlineserier är den omedelbara uppskattningen”, sa Gustafson. ”Vill man göra en satir på dagens nyhet kan man få den publicerad samma dag och sedan genast få kommentarer från läsarna”. Den stora nackdelen är dock att det är svårt att ta betalt. ”Därför använder jag onlineserier mest som reklam för att synas och få fler betalda jobb”, säger Gustafson.

Onlineserier kan vara vägen till publicering

Ett annat sätt att använda onlineserier är att gå bakvägen och först publicera online för att senare samla serierna i ett album. Detta gjorde **Jan Kustfält** som samlade sina favoritstrippar som han publicerat online i ett album till Small Press Expo (SPX) tidigare i år.

”Fördelen med onlineserier är den omedelbara uppskattningen. Vill man göra en satir på dagens nyhet kan man få den publicerad samma dag och genast få kommentarer från läsarna”. ***– Max Gustafson***

Internetportal med serier fallerade

Gustafson gjorde också ett försök att samla flera tecknare under samma internetportal för att på så vis skapa ett större intresse för serierna. ”Det blev dock för tidskrävande”, säger Gustafson. ”För att få det att fungera behövs en heltidsanställd som enbart sysslar med att jaga tecknarna och som nätverkar och marknadsför hemsidan”, fortsätter han.

Serier om prostitution

Vid ett av utställningsborden träffar jag **Tinet Elmgren**, som är på tillfälligt besök i Sverige, då hon numera bor i Berlin.

© Marcus Malinda Lindmark

Tinet Elmgren är hemma på besök från Tyskland för att sälja sitt album ”Eva”.

Hon säljer sitt massiva album *Eva – Asbestshjärtan* från år 2009 på festivalen, utgiven av Epix förlag. ”Det är en våldsam historia om en prostituerad som hamnar i kniviga situationer”, berättar Elmgren. Vid samma bord ligger även serien *Drivgods* som Elmgren gett ut via sitt egna förlag. ”*Drivgods* handlar om en tonårig tjej som hamnar i en annan värld, och jag har arbetat med den sedan jag var 15 år”, säger Elmgren och påpekar att hon fyllde 30 tidigare i år.

Svenska superserier fanns på plats

Serietidningen *Svenska Superserier* har också ett bord på festivalen. Det är en tidning som getts ut under några år och som

© Marcus Malinda Lindmark

Johan Ragnarsson visar upp Svenska superserier.

nu är uppe i nummer 13. ”Varje nummer görs av flera olika tecknare och serierna består till större delen av kortare avslutade historier om superhjältar, skrivna av svenska tecknare”, berättar **Johan Ragnarsson** som anslöt sig till serietidningen från och med nummer 12. Ragnarsson säljer även sitt egensnickrade album kallat *Berättelser från trakten* som han arbetar på tillsammans med sin bror **Anders Ragnarsson**.

Utanförskap i äventyrsmiljö

Sebastian Ericson är en annan aspirerande tecknare som står bakom seriealster som *Kaffe och Onda spiraler* och *Nitar och Neon*. Med sina serier vill han beskriva utanförskap i en science fiction och äventyrsmiljö. Han är självlärd och har utkommit med ett flertal fanzin som finns utspridda på olika bibliotek i Göteborg.

© Marcus Malinda Lindmark

Thomas Fels (till vänster) intervjuar Sebastian Ericson om hans serieskapande.

Kontorsarbetare pratar med moln

Slutligen träffar jag **Jenny Sörensen** som gjort serien *Black Tie White Noise* som är en del av serieantologin *7 oktober* från Högskolan i Gävle och som vann folkets pris på årets SPX. Den handlar om en kontorsarbetare som börjar prata med ett moln.

© Marcus Malinda Lindmark

Jenny Sorensson visar upp 7 oktober en antologi som hon medverkar i.

© Sebastian Ericson

En explosiv seriesida från Sebastian Ericsons science fiction-epos Gamma Chrome. Detta är bara ett av flera exempel på hur Ericson gärna använder ljudeffekter och fartstreck för att skapa spänning i berättelsen.

Ett urval av fanzin tecknade av Sebastian Ericson.

© Marcus Malinda Lindmark

Göteborgs seriefestival

Göteborgs Seriefestival som arrangerades av **Marcelo Romero** blev en kortlivad satsning som lades ner samma år 2011.

År 2019 startades dock en ny seriefestival med det förvirrande lika namnet ”Göteborg Seriefestival” (alltså bara avsaknande av ett s efter Göteborg som skilde), men denna gången var det **Yvette Gustafsson** som arrangerade. Redan år 2020 ändrades namnet till ”Seriefest i Väst”.

”När jag fick uppdraget så var det kanske brist på fantasi plus att jag ville att det skulle höras på namnet vad det var och därför fick det bli Göteborg seriefestival. Något förvirrande kanske. Sedan blev det tydligt att Göteborg seriefestival skulle få väldigt små chanser att skapa samarbeten ute i regionen för till exempel Borås eller Skövde känner inte att de är en del av Göteborg. Och så blev det Seriefest i Väst istället”, berättade Gustafsson.

Källa: *Yvette Gustafsson* (2023-03-01).

KVINNOFÖRTRYCK OCH PARFÖRHÅLLANDEN NÄR LIV STRÖMQVIST SERIER BLIR TEATER

2011-11-26

Kvinnoförtryck och den monogama parrelationen var några av de ämnen som togs upp när Teater Tamauer satte upp Whatever love means baserad på Liv Strömqvists serier på Hagateatern i Göteborg.

Bygger på två seriealbum

Föreställningen bygger på två av **Liv Strömqvist** seriealbum. Akt 1 är baserad på albumet *Einsteins fru* från år 2008 och akt 2 på *Prins Charles känsla* som utkom 2010, berättar **Lovisa Pihl** som är producent för föreställningen. Det hela började med att teknikern och ljussättaren **Beate Persdotter** fick en idé om att man kunde göra teater på Liv Strömqvists serier. Föreställningen hade sedan urpremiär i februari 2011 i Göteborg, och har fortsatt att spelas nu under hösten.

Hela ensemblen som medverkar i Whatever love means, en pjäs som baseras på Liv Strömqvists serier.

© Marcus Malinda Lindmark

Veta mer? Bläddra till **sidan 134** för att se en bild på **Liv Strömqvist** som gjort serierna som teatern är baserad på.

Svartvit scen speglar serieestetiken

På scenen finns det en kritvit trappa, med en lika kritvit dörröppning mot en kolsvart bakgrund. En repstege hänger ner från taket. Bredvid stegen syns en filmduk på vilken det bland annat projiceras serierutor från albumen under föreställningen. I mitten av scenen står en talarstol som när den intas av en skådespelare, fungerar som ett substitut för seriealbumets textrutor.

Lovisa Pihl, föreställningens producent.

© Marcus Malinda Lindmark

© Pixelbuddha, CC-BY-3.0

Kända män och förtryckta kvinnor

Under första akten får vi följa en mängd kvinnor och deras relation till kända män genom historien. Män som **Adolf Hitler**, **Karl Marx**, **Gustav Fröding**, **Albert Einstein** och **John Lennon**, men det är kvinnorna och deras öden som är i fokus. Oftast (med undantag för John Lennon) framställs männen som mansgrisar, som på ett eller annat sätt utnyttjar och förtrycker kvinnorna.

© Lina Ikse (pressbild)

Jarle Hammer och Sara Klingvall i en scen från föreställningen.

Skådespelarna växlar mellan rollerna

Det är oftast mellan tre och fyra skådespelare på scenen, både män och kvinnor. Det sitter också en kvinnlig musiker i mitten och spelar keyboard eller trumset. Skådespelarna växlar friskt mellan olika roller, och uttryck och såväl männen som kvinnorna spelar till och från roller av motsatt kön. Särskilt underhållande är det när en kvinna spelar Albert Einstein och en man hans fru **Mileva Marić**.

Nutida parrelationer

I akt 2 byter föreställningen fokus från historiskt kvinnoförtryck till nutida parrelationer där det heterosexuella monogama parförhållandet plockas isär och analyseras. Det märks att Strömqvist är en beläst serieskapare och citaten haglar från olika akademiska tänkare, som exempelvis den tyska sociologen **Jürgen Habermas** för att nämna någon. Slutligen frågar jag Lovisa Pihl om hon kommer göra teater av någon annan tecknad serie i framtiden? ”I sådana fall får det bli något annat av Liv Strömqvist”, säger Pihl.

2011-11-30

FÖRELÄSNING OM TINTIN OCH RASISM

Den 30 november 2011 hölls föreläsningen ”Tintin och jag” inför en fullsatt aula på Ädelfors folkhögskola. Bakom föreläsningen stod serieteckningsläraren Mats Brathe, som grundligt gick igenom hur olika folkgrupper framställs i Tintinserierna.

© Marcus Malinda Lindmark

Är Tintin rasistisk?

Är Tintin rasistisk?

Bakgrunden var att ***Mats Brathe*** blivit upprörd över hur olika tyckare i media närmast slentrianmässigt haft åsikter om, och anklagat Tintinserien för att ha ett rasistiskt innehåll, utan att egentligen ha läst alburmen särskilt noggrant. Detta är något som däremot Brathe har gjort och under föreläsningen gick han grundligt igenom hur Tintinalbumen framställer både afrikaner, kineser, japaner, araber, judar och indianer.

Kritiserade Tintin i Kongo

Tintin i Kongo, är det mest kritiserade albumet, som enligt Brathe säljs med varningstexter i Storbritannien med anledning

© Marcus Malinda Lindmark

Tintin har rest jorden runt som omslagen visar.

Tintin och rasism

Debatten om Tintinserien är rasistisk eller inte fick ny fart den 25 september 2012 när den då konstnärliga ledaren **Behrang Miri** på Stockholms kulturhus bestämde sig för att rensa bort seriealbumet *Tintin i Kongo* och övriga Tintin-titlar från kulturhusets ungdomsavdelning.

Detta fick följden att det startade en offentlig debatt och att många upprörda människor fattade pennan och skrev till Kulturhuset och ifrågasatte beslutet att ta bort albumen. En annan effekt var också att försäljningen av Tintinalbum tillfälligt ökade.

Källa: *svt.se/kultur/bok/rasismdebatten-saljer-tintinbocker* (2023-02-28).

av hur afrikaner framställs. ”De mörkhyade karaktärerna uppför sig som barn som försöker leka vuxna genom att klä sig i västerländska kläder”, säger Brathe. Till *Tintins* skapare **Hergés** försvar ska dock sägas han aldrig hade varit i Kongo när albumet tecknades. ”Han utgick bara från vad som skrevs i tidningarna vid den här tiden”, påpekar Brathe.

Vita amerikaner som skurkar

I albumet *Tintin i Amerika* är det däremot tydligt att Hergé är kritisk till hur indianer behandlas. ”Här är det istället vita amerikaner som framställs som hänsynslösa mot sin ursprungsbefolkning i sin jakt på mera pengar”, säger Brathe.

Trovärdiga kineser

Slutligen i *Blå Lotus* framställs kineserna på ett trovärdigt sätt, men japanerna demoniseras. Detta beror på att Hergé tog hjälp av en ung kinesisk student som hjälpte honom med efterforskningarna. ”Men då Japan och Kina låg i krig med varandra blev naturligtvis bilden av japaner färgad därefter”, menar Brathe.

Läs först och tyck sedan

Vilket är då svaret på frågan? Är *Tintin* en rasistisk serie? ”Det är upp till var och en att avgöra”, säger Brathe. ”Men”, uppmanar han, ”lyssna inte bara på vad tidningarna skriver om *Tintin* utan läs serien själv och bilda dig din egen uppfattning utifrån det.”

Är Tintin rasistisk? Det är upp till var och en att avgöra, enligt Brathe.

© Marcus Malinda Lindmark

Teckning av:
DALL·E 2 - OpenAI

Redigerad av:
Marcus Malinda Lindmark

2012-05-09

FULL FART PÅ STOCKHOLMS INTERNATIONELLA SERIEFESTIVAL

Minnesceremoni, nya seriealbum, svenska och internationella serietecknare, cosplay och framförallt serieförsäljning. Här kommer ett fylligt reportage om Stockholms stora seriehändelse i maj år 2012.

Fanny M. Bystedt utklädd till Alena.

© Marcus Malinda Lindmark

I år bytte Small Press Expo namn till Stockholms internationella seriefestival, men hölls som vanligt i Stockholms kulturhus. En viktig skillnad fanns dock, en av festivalens grundare, **Kristiina Kolehmainen**, tidigare chef för Serieteket, fanns inte längre med oss. Hon avled den 27 mars 2012. Kolehmainen arbetade in i det sista med årets festival och på fredagen hölls det en ceremoni i Kulturhuset med vin, livemusik och tal för att hedra hennes minne. Flera kulturpersonligheter inom seriescenen närvarade och på en stor vägg kunde man se ett 70-tal teckningar av Kolehmainen där olika serietecknare avbildat henne. Det fanns också en bok i vilken man kunde skriva minnesord.

Serier till försäljning

På lördagen var det full fart på festivalen. Det fanns två stora rum med utställningsbord. Massor av serier till försäljning, allt från hemmagjorda fanzin till album gjorda av yrkesverksamma tecknare. Till detta ska läggas mängder av föreläsningar och debatter.

Kolehmainenpriset

Kristiina Kolehmainens plötsliga död skakade seriesverige år 2012. I november samma år släpptes minnesboken *Kristiina från Kotka* som samlade tecknade porträtt av henne och ett urval av minnesord.

År 2022 instiftades Kolehmainenpriset, Serietekets pris till Kristiina Kolehmainens minne för strävande serieskapare.

Pristagare hittills är **Jenny Hannula** (2022), **Adrian Malmgren** (2022) och **Stefan Petrini** (2023).

Källa: *kulturhusetstadsteatern.se/bibliotek/kolehmainenpriset-2023* (2023-06-14)

Från vänster: Henrik Bromander och Simon Gärdenfors intervjuades av Patrik Schylström.

© Marcus Malinda Lindmark

Sex skildrar maktstrukturer

Själv inledde jag med att lyssna på **Henrik Bromander**, om hans nya album *Smålands mörker* och på **Simon Gärdenfors** som berättade om sitt albumsläpp *Död kompis*. Bromander berättade att en kristen tidning reagerat starkt mot hans album och sagt sig ”vilja riva ut delar av innehållet för att de innehöll för grova sexscener”. Själv tog han det med ro och menade att sexet enbart fanns där för att skildra maktstrukturer i samhället.

Veta mer?

Smålands mörker blev år 2014 en teater och fanns år 2024 utställd på Scenkonstmuseet.

Vortex och Vintervingar

Efter föreläsningen gick jag en tur i festivalens första stora rum, och träffade på serietecknarna ***Jenny Söderlund*** och ***Frida Larsson***, som också är kända som ***Luna*** och ***Lion*** på nätet. Luna sålde sitt album *Vortex*, som är en episk äventyrsberättelse om killarna Key och Fawn som reser mellan olika världar för att avvärja en invasion. Porten som invasionsstyrkan kommer ifrån heter Vortex. Lion sålde albumet *Vintervingar* med illustrationer baserade på boken *Vinterhjärta*, som handlar om fyra barndomsvänner vars känslor för varandra förändras när de växer upp. Dessutom tampas de med monster på vägen.

Från vänster: Luna och Lion med albumen Vintervingar och Vortex.

© Marcus Malinda Lindmark

Klara färdiga manga!

Vid ett annat bord träffade jag **Elsie Rosberg**, ansvarig utgivare för boken *Klara, färdiga manga!* och två av tecknarna, **Joakim Waller** och **Linnea Balck**. Albumet, som innehåller vinnarna från Wasabi Press stora mangatävling, är reklamfinansierat och

Från vänster: Joakim Waller, Elsie Rosberg och Linnea Balck.

© Marcus Malinda Lindmark

Nedan: Fanny M. Bystedt utklädd till Alena.

© Marcus Malinda Lindmark

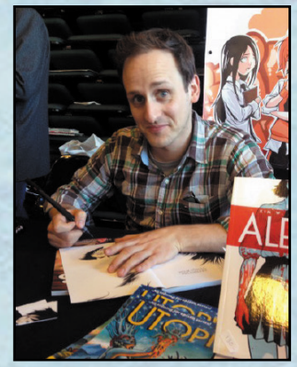

© Marcus Malinda Lindmark

Ovan: Kim W. Andersson, upphovsmannen till Alena.

delades ut gratis på festivalen. ”Jag vann själv Bonnier Carlsens tävling Mangatalangen år 2007” förklarar Rosberg, ”och nu vill jag ge nya mangatecknare samma chans att teckna manga som jag själv fick”.

Klädde ut sig till Alena

På festivalen hittade jag också Seriefrämjandets nyvalda styrelseledamot och redaktionsmedlem i Bild & Bubbla, **Fanny M. Bystedt** som cosplayade som *Alena* ur **Kim W. Anderssons** nyutkomna album med samma namn. Författaren själv satt i närheten och signerade. ”Gissa om jag blev glad när jag såg hur Fanny klätt sig idag”, sade han.

Alena som långfilm

Den 19 augusti 2016 hade filmen Alena biopremiär, baserad på **Kim W. Anderssons** seriealbum med samma namn regisserad av **Daniel di Grado**.

Recensenten **Andreas Samuelsson** beskrev den i samband med premiären som:

”... något helt nytt inom svensk film. Mobbarna på en snobbig internatskola utser den nya enstöringen till sitt offer, ovetandes om hennes mörka hemligheter… Ett slags häftigt hopkok av Ondskan, Carrie och Mean Girls – med en lesbisk kärlekshistoria. Stämningsfull, välspelad och klart sevärd.”

En annan rolig detalj är också att *Alena* år 2023 finns med som en fråga i brädspelet *Trivial Pursuit*.

Källa: *moviezine.se/movies/alena* (2023-03-23) och *Kim W. Andersson* (2023-05-13).

Från vänster: Posy Simmonds och Julien Neel som har bytt böcker med varandra för att skoja till det.

© Marcus Malinda Lindmark

Serier som blivit film

Mot slutet av dagen fick jag syn på två av de internationella gästerna. Den ena var **Posy Simmonds** som skapat T*amara Drewe* och den andra var **Julien Neel** som gjort albumen *Lou!*, som handlar om en 12-årig flickas uppväxt. ”Men till stor del bygger den på min egen uppväxt”, berättar Neel. Gemensamt för bägge två är att deras serier tagit steget utanför serierutorna till vita duken. För Simmonds skedde det förra året då hennes serie blev en riktig spelfilm, medan Neels serie blivit en tecknad TV-serie i Frankrike. Därmed hann jag inte mer på lördagen.

Näcken börjar i högstadiet

När jag återvände på söndagen, kom jag precis lagom för att springa in i

Filmomslaget till filmen Tamara Drewe, från år 2010 som är baserad på Simmonds seriealbum med samma namn.

© Sony Pictures Classics

© Kim W. Andersson

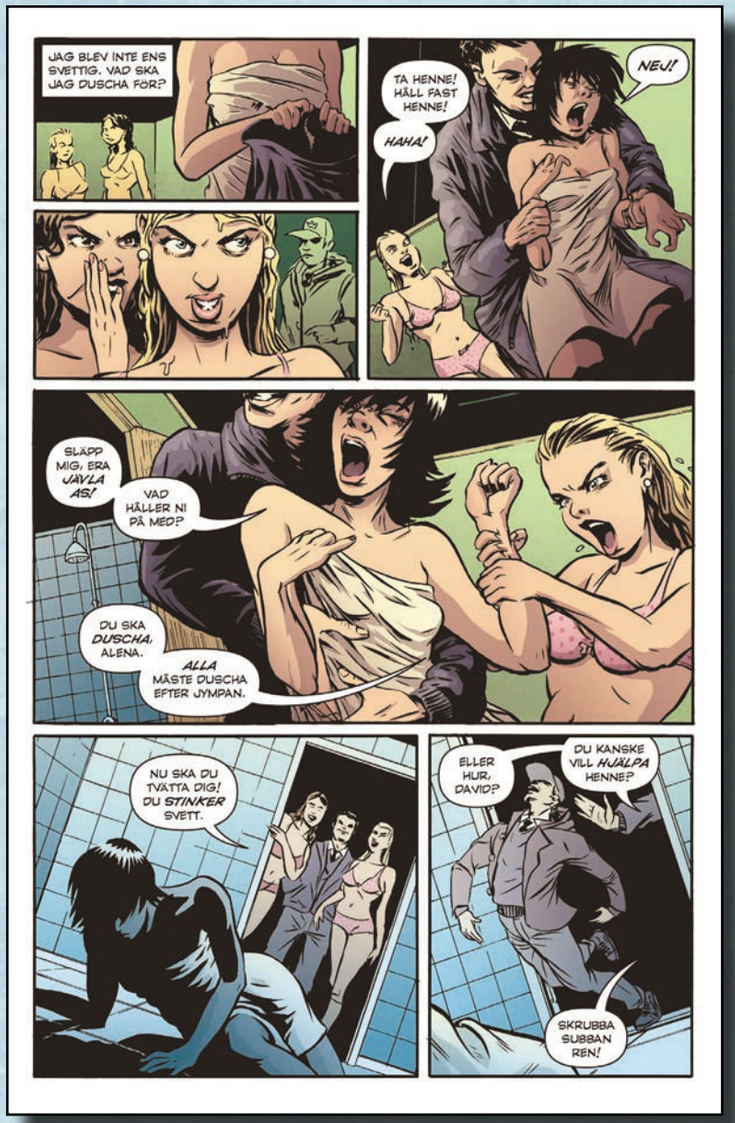

Seriesidor ur Alena av Kim W. Andersson. Ur askan in i elden, när Alena blir inslängd i ett duschrum tillsammans med en kille som först verkat vara snäll, men som nu plötsligt visar sig vara en potentiell våldtäktsman när han utsätts för grupptryck.

© Kim W. Andersson

© Marcus Malinda Lindmark

Från vänster: Johanna Koljonen och Nina von Rudiger.

radioprataren, skådespelaren, regissören och numera debuterande seriemanusförfattaren **Johanna Koljonen**, som var på väg ner till Kulturhusets första våning för att delta i en paneldebatt. Det nya albumet som Koljonen skrivit manus till heter *Oblivion High* och handlar om hur Näcken börjar i högstadiet. ”Jag har alltid velat teckna serier”, berättade Koljonen, ”men jag gav upp vid 12 års ålder då jag insåg att jag inte var tillräckligt bra.” Istället har **Nina von Rudiger**, som också deltog i debatten, fått rita bilderna. Andra serieskapare som var på plats var **Sofia Malmberg**, aktuell med albumet *Elin under havet*, **Julia Thorell** som gjort albumet *Juni*, och **Alice Engström** som presenterade sitt kommande självbiografiska album *August in June*. Moderator var **Lisa Medin**, som tecknar *Medley* i serietidningen Utopi.

© Marcus Malinda Lindmark

Från vänster: Lisa Medin, samtalade med albumdebutanterna Alice Engström, Sofia Malmberg och Julia Thorell.

Biller utlovar en uppföljare

Knappt hade tecknarna lämnat scenen förrän **Malin Biller** klev på för att tala om sin Urhunden-belönade seriebok *När någon vrålar i skogen*, intervjuad av **Berit Viklund**. Biller berättade bland annat att det tog henne sex år att skapa albumet, och att det också ska bli en uppföljare. Den ska heta *Huvudstupa, hjärtat först*. och kommer att handla om vad Biller gjorde som ung tjej.

© Marcus Malinda Lindmark

Från vänster: Malin Biller intervjuas av Berit Viklund.

Ångestladdad självbiografi

Slutligen träffade jag **Kristina Eklund**, medlem i Dotterbolaget, som ställde ut på seriefestivalen för andra året i rad med sina ångestladdade självbiografiska kollageserier.

© Marcus Malinda Lindmark

Kristina Eklund med sina ångestladdade serier.

FRÅN SERIEJOURNALIST TILL SERIEFÖRFATTARE

Det var en fråga som återkom när jag berättade om mitt serieintresse. ”Jaså, gillar du serier, då tecknar du själv också?”. Det var som att folk inte kunde förstå att man kan gilla att läsa serier utan att själv ägna sig åt något eget skapande. Samtidigt kändes det som att jag faktiskt lärt mig en del av mitt idoga serieläsande. Jag hade börjat dechiffrera seriernas språk till den grad att det kändes som att jag skulle kunna skapa ett eget seriealbum om jag bara fick lite hjälp på traven. För nu hade jag något jag ville berätta om och det var hemligheten jag burit på större delen av livet, att jag är transvestit. Så jag började skriva på ett manus, helt ovetandes om det någonsin skulle kunna bli mer än så. Jag hade inga pengar till att trycka upp en bok och inga samarbetspartners. Men så skulle en serie osannolika omständigheter, som är mycket noggrannare skildrade i mitt seriealbum *Trans:IT* från år 2013, leda till ett kraschat kärleksförhållande men också till att mitt seriealbum, ett par utställningar och en musikal blev verklighet. I slutändan möjliggjordes det hela av ett samarbete med 27 tecknare, att Jönköpings Läns Museum betalade halva produktionskostnaden och att förlaget Baba Books vågade gå in i och satsa på vad de då ansåg vara ett riskabelt projekt. Boken gavs ut, och år 2021 kom också den digitala versionen på Amazon Kindle, nu med ett nytt format och på engelska som finns här: *amazon.co.uk/TRANS-Cross-dressers-Marcus-Malinda-Lindmark-ebook/dp/B09J5BBQR6.* Mitt pågående bokprojekt färgade några av mina reportage mellan åren 2012–2013. Jag passade fräckt på att göra gratisreklam för boken när jag kunde. Så när du nu läser dessa reportage bli inte förvånad om jag själv helt plötsligt dyker upp på fotografier och i de texter jag skrivit. En annan effekt var att jag kände mig mer accepterad i tecknarkretsar. Nu var jag inte längre bara någon som läste serier, jag hade faktiskt skrivit manuset till en bok.

© Stef Gaines och Linus Remahl

Trans:IT, en självbiografi om min transvestism och var vid den här tiden ett ovanligt samarbete mellan 1 författare och 27 olika serietecknare som var och en tecknade sin del av manuset som jag skrivit.

Medverkande tecknare i Trans:IT var: *Axel Nilsson, Joakim Waller, Sam Quack, Oscar Hjelmgren, Lisa Larsson, Anders Végh Blidlöv, Fanny Nicklasson Whilborg, Alice Engström, Max Gustafson, Elis Minborg, Karl Holmqvist, Marie Post Riggelsen, Linus Remahl, Tomas Antila, Martin Högstedt, Karin Rindevall, Ida Öhlén, Jan Kustfält, Malin Lindroos, Annika ”Ankan” Andersen, Jenni ”Luna” Söderlund, Elias Ericson, Lisa Rydberg, Alexander Karlsson, Malin Rosenqvist* och *Elin Telilä Jakobsson.*

2012-10-07

SERIENYHETER, FESTER OCH SIGNERINGAR PÅ ÅRETS BOKMÄSSA

Då var ännu en bokmässa avslutad. Även i år blev det flera spännande möten med serieskapare och nyheter från serievärlden.

© Marcus Malinda Lindmark

Karl Johnson har signerat en bok åt Melise Lundberg som besöker mässan. I bakgrunden syns Kim W. Andersson.

© Marcus Malinda Lindmark

Don Rosa diskuterar med en besökare under signeringen.

När jag kom dit på fredag eftermiddag var både **Don Rosa** (uppmärksammad Kalle Anka-tecknare) och **Tony Cronstam** (*Elvis*) igång med signering, medan **Mark Levengood** (känd programledare) stod på en scen i närheten och pratade om något helt annat. Det var en surrealistisk känsla att stå där omgiven av så många kulturpersonligheter samtidigt. Jag började med att gå fram till Tony – som flankerades av sin fru och medskapare **Maria Cronstam** – för att få veta lite mer om deras senaste seriealbum.

En reflektion över samtiden

”Vi är jätteglada för vår senaste bok *Fredagsmys”*, säger Tony Cronstam. ”Den inte bara underhåller utan är också menad som en reflektion över det samhälle som vi lever i. Fredagsmys signa-

© Marcus Malinda Lindmark

Tony Cronstam visar senaste Elvisalbumet.

lerar ju att man umgås med varandra, men för många föräldrar finns inte tid till det. Och det är det vi vill visa med albumets omslag där Elvis håller på med sin IPhone, Lillan ser på TV och Hedvig knappar på sin laptop.”

Prisbelönad serie

Efter att bara ha gått några meter springer jag in i en annan tecknare som är och besöker mässan. Det är **Henri Gylander** som precis utkommit med en ny självbiografisk seriebok i Finland som heter *Unia Ja Toiveita*. Jag frågar honom om han kan berätta lite om bakgrunden till albumet, vilket han gärna gör. ”Det började med en grafisk novellett som Serieförmjandet gav ut”, säger Gylander. Den var baserad på hans upplevelser av liv och död ur ett barnperspektiv. ”När jag senare skickade den till den Nordiska serietävlingen i Kemi vann den första pris.” Strax därefter fick han kontakt med Finlands största alternativserieförlag, och serien byggdes på med ytterligare en historia från hans vuxenliv. Nu finns bägge serierna samlade i ett album som fått ett varmt mottagande i Finland där det givits ut. Gylander kunde ännu inte säga när albumet ska utkomma på svenska, men tror det blir någon gång under nästa år.

© Marcus Malinda Lindmark

Henri Gylander på bokmässan.

Färdiga skisser till Trans:IT

Knappt har jag hunnit avsluta mitt samtal med Henri innan serietecknaren **Malin Lindroos** kommer fram till mig och berät-

© Marcus Malinda Lindmark

Malin Lindroos på Bokmässan.

tar att hon har med sig färdiga skisser till mitt egna serieepos *Trans:IT* (som jag har skrivit manuset till). Malin Lindroos tecknar kapitel 16. Albumet handlar om mina upplevelser av att vara transvestit och planeras utkomma under Stockholms internationella seriefestival i april nästa år.

Kroppsnära skräck

Slutligen träffar jag **Kolbeinn Karlsson**, upphovsmannen bakom *Trollkungen*. Han kan avslöja att han har inlett ett samarbete med musikern **Billie Lindedal** som sjunger i Promise and the Monster. Tillsammans ska de stänga in sig i en stuga i Bohuslän och skapa en kroppsnära skräckhistoria i serieform.

© Marcus Malinda Lindmark

Kolbeinn Karlsson med albumet Trollkungen.

Fester och seriemingel

Innan jag lämnar lokalen hinner jag även snappa upp ett rykte om två olika fester med serieanknytning efter Bokmässan. Den ena är på Serieateljén som har öppet hus, och den andra är en releasefest som tecknarkollektivet Världens Ende ordnar. Själv valde jag att gå på Serieateljéns fest där det blev seriemingel och vin.

Signeringar och scenframträdanden

Även på lördagen pågick det signeringar och både **Nina Hemmingsson** (*Mina vackra ögon*) och den danske skämtserietecknaren **Mikael Wullf** (*Wumo*) var i full gång när jag kom dit. På scenen pratade **Lena Ackebo** om skapandeprocessen bakom sina seriefigurer och avslöjade att en man med tydlig flint är hennes seriealterego. Även **Karl Johnsson** signerade sina serier i en annan del av mässan.

© Marcus Malinda Lindmark

Mikael Wullf signerar en serie åt Helene Ericsdotter.

© Marcus Malinda Lindmark

Nina Hemingsson signerar en serie åt Marcus Stenberg.

Heta serienyheter

Bokmässan på lördagen bjöd också på några nya heta serienyheter från **Kim W. Andersson** (*Alena*, *Love Hurts*). Han berättade att han ligger bakom omslagen på Engelsforstrilogin, av **Sara Elfgren** och **Mats Strandberg** där böckerna *Cirkeln* och *Eld* ingår. Nu ska Kim W. Andersson, Karl Johnsson (*Mara från Ulthar*) och **Lina Neidenstam** (*Maran*, *Zelda*) tillsammans med författarna av de böckerna göra ett serialbum baserat på *Engelsforstrilogin*. Albumet släpps först nästa år men redan till jul kommer vi att få ett 20 sidor långt smakprov av serien i tidningen *Utopi*. ”Albumet är dock ingen serietolkning av böckerna utan en helt fristående historia”, försäkrar Andersson.

© Marcus Malinda Lindmark

Kim W. Andersson med ett bokomslag han ritat.

© Marcus Malinda Lindmark

Lena Ackebo presenteras på seriescenen av Rolf Classson förläggare på Kartago förlag.

Så var det slut

Jag valde att avstå från Bangs releasefest och allt det andra som pågick på kvällen och därmed var årets Bokmässa slut för min del.

2012-11-07

VIMMEL PÅ SERIEFESTIVALEN ALTCOM

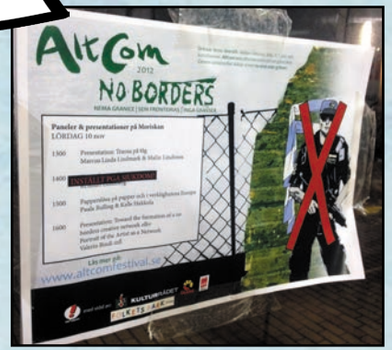

© Marcus Malinda Lindmark

Så var då AltCom över, Seriefrämjandets vuxenseriefestival i Malmö som den 7–11 november 2012 drog till sig både svenska och internationella serieskapare från den alternativa seriescenen. Festivalen bestod i huvudsak av tre saker, en gratis seriebok kallad NO BORDERS, en seriemarknad samt en föreläsningsscen och bar.

Trans:IT på föreläsningsscenen

Själv siktade jag in mig på föreläsningsscenen först eftersom jag och **Malin Lindroos** skulle prata där om det kommande seriealbumet *Trans:IT*. Efteråt lockade baren och innan jag visste ordet av satt jag och skålade med den amerikanska seriehistorikern **William H. Foster III** och Seriefrämjandets egen historiker och ordförande **Fredrik Strömberg**. Efter en öl, lite seriesnack och ännu en föreläsning kändes det verkligen dags att träda in i Altcoms hjärta, seriemarknaden.

Ett ambitiöst serieprojekt

Mitt emot ingången uppenbarade sig genast **Ivana Armanini**, konstnärlig ledare för Komikaze, ett internationellt serieprojekt startat i Kroatien för 10 år sedan. Komikaze har inspirerat mer än 200 personer från 40 olika länder till att skapa serier. ”Det började som en hemsida för alternativserier dit serieskapare kunde skicka bidrag”, berättar Armanini. ”Sedan kom vi på att vi kunde göra ett urval av de serierna och trycka upp dem i album.”

© Malin Lindroos

Här är jag själv, Marcus Malinda Lindmark, med på föreläsningsscenen.

© Marcus Malinda Lindmark

Anders Lundell skildrar olika aspekter av döden. Här med första albumet i serien Necromamic.

Väcker döda till liv

Vid ett annat bord hittar jag **Anders Lundell**, som precis börjat teckna på en ny seriesvit som ska skildra olika aspekter av döden. ”Det är en modern apokalyptisk tolkning av uppenbarelseboken”, förklarar Lundell. Det första albumet i sviten heter *Necromamic – The Diary of Vincent Wasp* och kretsar kring nekromantikern Veronica som vill väcka sin döda mor till liv.” De kommande tre böckerna ska handla om odöda, att vara död och om den ultimata domedagen.

Serier från Balkan

På festivalen träffar jag även **Jenny Taravosh**, som mest är inriktad mot att skapa politiska, journalistiska serier. Hon har tidigare varit i Serbien och samlat material, och nu planerar hon att resa runt i Balkan för att inspireras till en kommande serie.

© Marcus Malinda Lindmark

En av de utländska utställarna på AltCom 2012: Ivana Armanini, konstnärlig ledare för serieprojektet Komikaze i Kroatien.

© Marcus Malinda Lindmark

Jenny Taravosh skapar politiska journalistiska serier.

Guldfisk i rymden

Ett färgstarkt seriealbum, som påminner mig lite om svenska *Utopi*, är *Fantasmagori* som görs av ett dussintal olika tecknare, varav en är den danska serieskaparen **Rikke Holænder.** Hon berättar att en av hennes serier är en historia om ensamhet och handlar om en kille i rymden och hans guldfisk.

Andra serieskapare

Andra kända serietecknare jag mötte på festivalen var bland annat genuskritiska **Sara Hansson**, självbiografins mästare **Daniel Ahlgren**, den dekadenta prostitutionsskildraren **Tinet Elmgren**, samt ena halvan av Nosebleed studio, mangatecknarna **Natalia** och **Catarina Batista.**

© Marcus Malinda Lindmark

Självbiografins okrönte konung Daniel Ahlgren på AltCom 2012.

© Marcus Malinda Lindmark

Danska serieskaparen Rikke Holænder med en serie om ensamhet som handlar om en kille i rymden och hans guldfisk. Ur danska Fantasmagori.

© Marcus Malinda Lindmark

Serieskaparen och radioprofilen Sara Hansson var också på AltCom 2012.

Altcom seriefestival

AltCom var Malmös första vuxenseriefestival och började som utställningen C'est Bon AltCom Exhibition 2004 i C'est Bon Kulturs regi, och blev seriefestivalen AltCom 2010 med Seriefrämjandet som arrangör. AltCom arrangerades vartannat jämnt år i Malmö, vartannat udda år arrangeras istället barn-och-ungdomsfestivalen I seriernas värld. Från och med 2016 gick Seriefrämjandet och AltCom skilda vägar. AltCom har sedan dess arrangerats av Tusen Serier i samarbete med C'est Bon Kultur, med **Mattias Elftorp** som draglok och arrangör.

Festivalen har arrangerats åren: 2004, 2010, 2012, 2014, 2016 och 2018.

"Efter 2018 var tanken att ta ett extra år ledigt innan nästa, men sedan kom pandemin och sedan dess har det inte blivit något mer. Den är inte nedlagd, bara vilande på obestämd tid", enligt Mattias Elftorp.

Källa: *Seriewikin* (2023-05-06) och *intervju med Mattias Elftorp* (2023-05-06).

2013

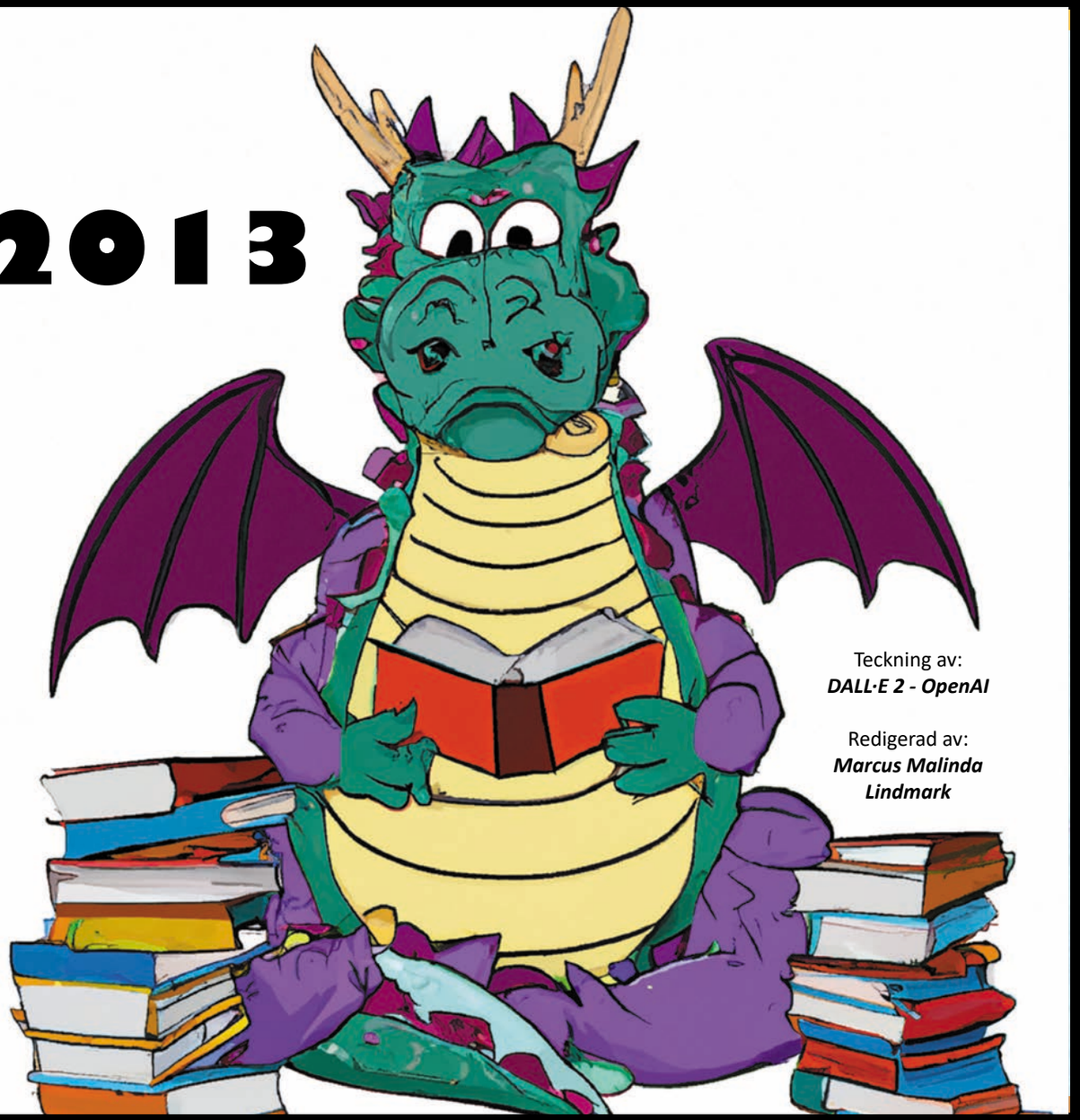

Teckning av:
DALL·E 2 - OpenAI

Redigerad av:
Marcus Malinda Lindmark

2013-04-26

SIS 13: MANGASIGNERING OCH KRITIK AV KAPITALISMEN

I år hann jag inte göra någon lång rapport från Stockholms internationella seriefestival. Jag var helt enkelt för upptagen med att sälja mitt eget seriealbum Trans:IT. Istället blir detta en kort artikel om min upplevelse av händelserna i början av seriefestivalen, eller närmare bestämt av fredagen den 26 april.

© Marcus Malinda Lindmark

Alice Engström var en av utställarna på "Åtta mangatecknare tolkar dagdrömmar" i anslutning till SIS 2013.

Kafé 44 är en oberoende kulturförening som driver fik, scen och boklåda på Tjärhovsgatan 46 i Stockholm. Med andra ord den perfekta skådeplatsen för **Mattias Elftorps** bokrelease av *Piracy is Liberation volym 01*, som samlar album 1–6 i en enda massiv bok. Jag fick en pratstund med Mattias.

Cyberpunk postakokalyps

Den heter volym 01, betyder det att det kommer att komma en fortsättning?

– Jo det stämmer. Volym 01 samlar de första sex albumen, medan volym 02, som släpps senare i sommar, kommer innehålla album 7 till 11. De två sista delarna, volym 03 och 04, är inte skrivna ännu, men kommer att samla album 12 till 20.

© Marcus Malinda Lindmark

Boksläpp för Mattias Elftorps första samlingsvolym av "Piracy is Liberation".

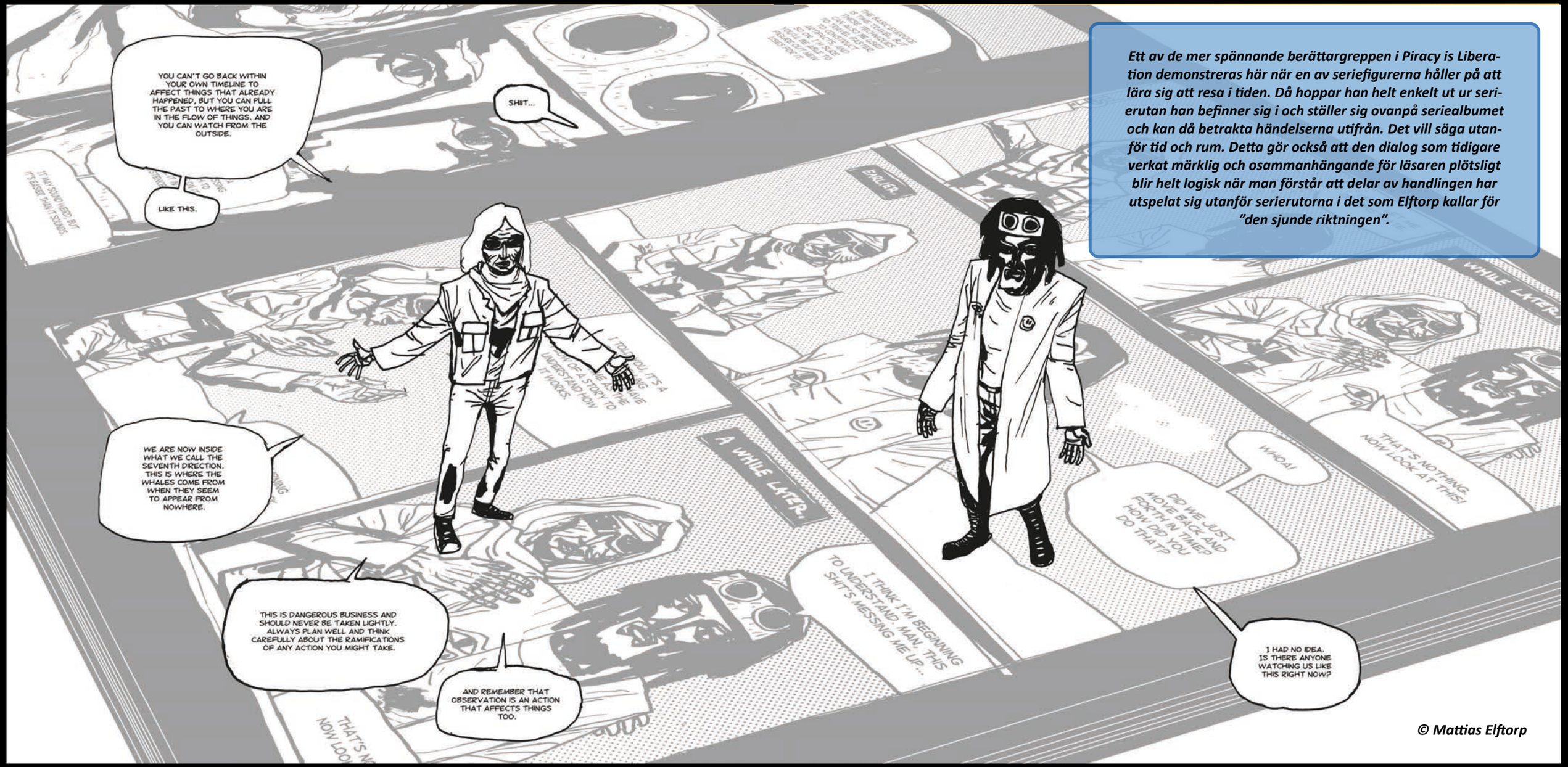

Ett av de mer spännande berättargreppen i Piracy is Liberation demonstreras här när en av seriefigurerna håller på att lära sig att resa i tiden. Då hoppar han helt enkelt ut ur serierutan han befinner sig i och ställer sig ovanpå seriealbumet och kan då betrakta händelserna utifrån. Det vill säga utanför tid och rum. Detta gör också att den dialog som tidigare verkat märklig och osammanhängande för läsaren plötsligt blir helt logisk när man förstår att delar av handlingen har utspelat sig utanför serierutorna i det som Elftorp kallar för "den sjunde riktningen".

© Mattias Elftorp

Kan du kort beskriva vad din serie handlar om?
– Man kan säga att det är politisk teori, filtrerad genom självbiografi, maskerad som fiktion i formen av cyberpunk postapokalyps. I grund och botten är serien en samtidskritik av det kapitalistiska systemet, i serien har kapitalismen blivit en religion och de som inte följer systemet kallas för syndare. Den är skriven på engelska för att ha en lite större chans att nå ut till fler läsare.

Signering på SF-bokandeln

Från Kafé 44 begav jag mig vidare in bland Gamla Stans gränder och signeringen av Nosebleed Studios senaste seriesläpp *Swedish Manga Anthology*, där svenskhet står i fokus. Hela studion bestående av **Natalia Batista, Catarina Batista, Alice Engström** och **Joakim Waller** var samlade på SF-bokhandeln och signerade. Den största nyheten var dock, förutom seriesläppet, att studion är på jakt efter en ny medlem. ”Framförallt söker vi en person som är mangatecknare, som är stolt över manga och har stora visioner”, sade Catarina Batista.

Dagdrömmar

Efter signeringen bar det vidare till vernissage eller närmare bestämt till *Åtta mangatecknare tolkar dagdrömmar*. Jag passade på att fråga Joakim Waller om hans medverkan. Han ställde bland annat ut maskoten Weather Chan, som han gjort åt danska Weather Studio, och ett annat verk som tidigare varit publicerat i *Seaside Stories*. På frågan om vad han själv brukar dagdrömma om, svarade Waller att han kan dagdrömma efter att han läst klart en manga och fantisera om hur fortsättningen skulle kunnat se ut.

© Marcus Malinda Lindmark

Hela Nosebleed Studio som de såg ut år 2013, från vänster Natalia Batista, Alice Engström, Catarina Batista och längst bak Joakim Waller. Sedan dess har studion växt och år 2023 var man uppe i nio medlemmar.
Källa: nosebleed-studio.com (2024-01-27)

© Marcus Malinda Lindmark

Tomas Antila framför sina verk.

© Marcus Malinda Lindmark

Diana Jacobsson ställde också ut.

© Marcus Malinda Lindmark

Joakim Waller under ”Åtta mangatecknare ställer ut” 2013.

2013-08-28

PÅ SIGNERING MED OSCAR HJELMGREN OCH YVETTE GUSTAFSSON

Den 28 augusti kunde den som ville få dubbelt signerat när Oscar Hjelmgren släppte sitt nya album Bortom rymdens mörker och Yvette Gustafsson släppte Zak & Ting, på SF-bokhandeln i Göteborg.

© Marcus Malinda Lindmark

Oscar Hjelmgren och Yvette Gustafsson signerar i slutet på augusti.

Oscar Hjelmgren berättar: ”Jag började skissa på *Bortom rymdens mörker* redan 2008 och har slängt in det på lediga dagar, kvällar och sommarlov”. Albumet är egentligen en fristående fortsättning på albumet *De kom från rymdens mörker*, och precis som förra gången har han gjort en gedigen research. ”Det krävdes nästan mer faktiskt eftersom albumet bygger på science fiction-filmer från 70–80-talen, som innehåller en mängd subgenrer som postapokalyps, space opera och aliens”. Trots att handlingen flyttats fram i tiden har serien fortfarande samma huvudkaraktär ”eftersom tidsresor blivit ett vanligt förekommande inslag i filmer från 80-talet”, säger Hjelmgren.

Färgstarkt 80-tal

Det nya albumet är helt i färg, förutom delarna som utspelar sig på 50-talet. ”Färgläggningen som ska föreställa 70-tal har en gråare ton, medan 80-talet är mer färgstarkt, eftersom färgläggningen ska avspegla filmerna från den tidsperioden”, säger Hjelmgren.

Lyckad crowdfunding

Yvette Gustafsson har inte heller legat på latsidan, utan har även hon utkommit med sitt nya album *Zak & Ting*, som samlar serier som tidigare har gått i *Nemi*, samt lite extramaterial. ”Jag ville göra något skoj och jag hade tidigare provat det här med crowdfunding så nu ville jag prova igen”, säger hon. I slutändan var det 60 personer som trodde på projektet och Gustafsson fick ihop 16 000 kr, ”mer än tillräckligt för att själv kunna finansiera albumet”, säger Gustafsson.

© Marcus Malinda Lindmark

Olga Cisternas köper en bok av Oscar Hjelmgren medan Yvette Gustafsson ser på i bakgrunden. Längst bak syns den drake som i somras målades på SF-bokhandelns vägg av Peter Bergting.

”Albumet bygger på science fiction-filmer från 70–80- talen, som innehåller en mängd subgenrer som postapokalyps, space opera och aliens”.
– Oscar Hjelmgren

2013-09-26

Skylt med namnen på de tecknare som signerade på Seriescenen den 26 september 2013.

© Marcus Malinda Lindmark

FOTOREPORTAGE BOKMÄSSAN

Som vanligt har jag gjort ett personligt reportage från Bokmässan. Något annat är det ingen idé att försöka sig på eftersom den alltid är så ofantligt stor. Så här var i alla fall min upplevelse av Bokmässans inledande dag.

Trans:IT på Seriescenen

För min del börjar bokmässan med att jag håller ett föredrag på Seriescenen om mitt eget serieal-

Här står jag, Marcus Malinda Lindmark och föreläser om mitt seriealbum "Trans:IT" på Seriescenen på Bokmässan 2013.

bum *Trans:IT* tillsammans med två av tecknarna, **Oscar Hjelmgren** och **Karl Holmqvist.** Därefter blev det allmänt mingel på mässgolvet.

Bokbyte med Lena Sundström

Efter att ha lyssnat på ett kritiskt tal om Malmöpolisens registrering av romer, testat att putsa fönster medan jag lyssnade på *Game of Thrones* som ljudbok och bytt ett ex av *Trans:IT* mot journalisten **Lena Sundströms** nya bok *Spår*, står jag återigen framför Seriescenen och den boksignering som pågår där.

Lång kö till signering med Nanna Johansson på bokmässan 2013. Väntade gjorde bland annat Emilia Wiklund (längst fram) och Ann Helen (längre bak).

© Marcus Malinda Lindmark

Populärt att bota en feminist

Nanna Johansson och **Hanna Gustavsson** signerar samtidigt, och kön är riktigt lång till Johanssons nya bok *Hur man botar en feminist*. Därför var det i princip omöjligt att få en intervju med henne.

En tjejs sexuella utforskande

Istället passar jag på att ställa några frågor till Hanna Gustavsson, om seriealbumet som hon har skrivit. "*Nattbarn* handlar om en tonårstjejs sexuella utforskande och sökande efter sin identitet", berättar Gustavsson. "Det började med att jag skickade in fyra sidor till *Galago*, men sedan ville de ha en hel bok".

Wanloo träder fram

Jag tittar upp för att se om kön till Nanna Johansson minskat än, men så är inte fallet, utan den fylls hela tiden på med fler ivriga läsare som vill få chansen att få boken signerad. Någon annan

Signering på bokmässan 2013 med Hanna Gustavsson (till höger) och Nanna Johansson (till vänster).

© Marcus Malinda Lindmark

© Marcus Malinda Lindmark

Johan Wanloo visar sitt senaste alster, ”Kapten Klara i underjorden”.

som också märker detta är **Johan Wanloo**, en av de serietecknare som ska signera härnäst. När jag suckande konstaterar att jag fortfarande inte kan få en intervju med Nanna Johansson, säger Wanloo att jag kan få intervjua honom istället.

Veta mer?

Johan Wanloo är en tecknare som ständigt är aktuell med nya serier år efter år. Ni hittar honom på **sidorna: 22, 30, 32, 116** och **201.**

Kapten Klara i underjorden

Sagt och gjort, går vi bort till ett bokbord i närheten där han visar mig sitt nya äventyrsalbum för barn: *Kapten Klara i underjorden*. ”Kapten Klara har en ubåt som heter Gudrun och en talande krokodil som heter Harry”, berättar Wanloo. ”När de får en nödsignal upptäcker de en magisk värld i underjorden”.

Serie om Danmarks transvård

Efter detta korta samtal med Wanloo dyker ytterligare en tecknare upp som heter **Martin Ekman**. Han såg mig prata om *Trans:IT* tidigare och berättar nu att han, precis som jag är transperson fast från tjej till kille. Han läser nu på serieskolan i Malmö och visar mig en kortare serie som han gjorde för att ventilera sin ångest när det stod klart att den danska regeringen började begränsa transpersoners möjligheter att göra könskorrigeringar för ett år sedan. ”De införde en bestämmelse att man endast får utföra könskorrigerande kirurgi på ett enda sjukhus i Danmark, Sexologisk klinik i Köpenhamn”, berättar Ekman. ”Det gjorde mig jättefrustrerad och jag grät flera gånger om dagen”, men all frustration blev också en sporre för honom till att göra den serie han nu håller i handen.

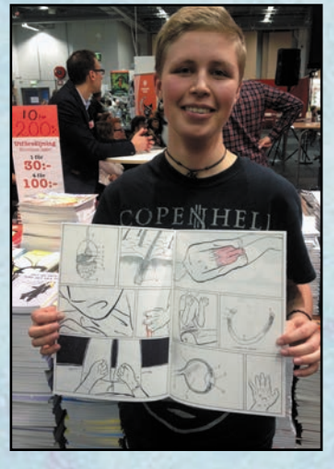

© Marcus Malinda Lindmark

Martin Ekman visar en fyrasidig serie som han gjort på bokmässan.

Japanska fanzinmarknaden

Mitt under vårt samtal kommer jag ihåg att jag tänkt göra en intervju med Nanna Johansson, men när jag vänder mig om är hon redan borta. Istället får jag syn på **Elise Rosberg** som nu tagit plats på Seriescenen. Hon håller ett engagerat föredrag om fanzinmarknaden i Japan. Efter föreläsningen ber jag att få ställa några frågor. ”De japanska fansen gör ofta erotiska serier med copyrightade karaktärer”, säger hon, ”men förlagen låter dem göra det eftersom de ser det som reklam, fast egentligen skulle de kunna stoppa försäljningen när som helst.”

Efterhäng på restaurang

I vimlet av seriefolk träffar jag **Yvette Gustafsson**, serieskaparen bakom *Zak & Ting*, som bokat bord för 12 personer på den grekiska restaurangen Athena i närheten. Jag och min flickvän blir inbjudna att komma dit. Snart sitter vi framför ett nydukat bord och kvällen fortsätter med medelhavsmat och mingel med en mängd kulturpersonligheter i serievärlden.

© Marcus Malinda Lindmark

Elise Rosberg föreläser om fanzinmarknaden i Japan på Seriescenen 2013.

”De japanska fansen gör ofta erotiska serier med copyrightade karaktärer, men förlagen låter dem göra det eftersom de ser det som reklam.”
– Elsie Rosberg

Stafettserier

Ganska snart är vi igång och tecknar stafettserier, där man skickar runt ett papper mellan olika tecknare, och varje tecknare ritar en ny ruta. Manuset hittas på lite spontant.

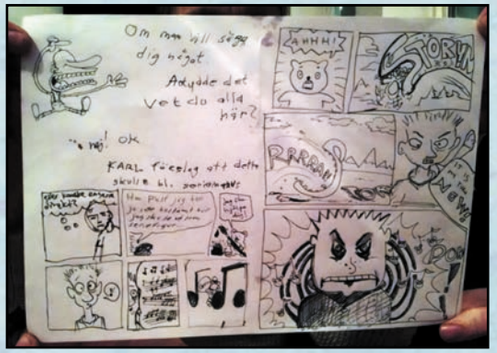

© Marcus Malinda Lindmark

Stafettserie av Jan Kustfält, Per Myrhill, Jan Hoff, Karl Holmqvist, Samuel Larsson, Stefan Eriksson, Randi Johansson, Loka Kanarp, Lisa Medin, Yvette Gustafsson, Marcus Malinda Lindmark och Filippa Carlsson.

Efter denna långa dag, med alla dessa intryck är det dags att åka hem och invänta nästa års bokmässa.

Stafettserier: en guide

Steg 1: Alla tar varsitt papper och ritar en ruta i ena hörnet. I den rutan ritar du sedan någonting, vad som helst. Tänk inte på att det måste vara snyggt eller smart, det viktiga är att det är någonting som nästa person kan bygga vidare på.

Steg 2: När första rutan är färdig skickar alla pappret till den som sitter bredvid, till exempel åt vänster. Du har nu fått ett papper med en färdig serieruta på. Bredvid den rutan gör du nu en ny ruta där du ritar vad som händer sedan. När du är färdig skickar du vidare och får grannens papper och bygger vidare på den historien.

Steg 3: När serierna börjar bli färdiga, till exempel när sidorna är fulla eller när de har gått ett varv, så hittar du på en avslutning på den serie du har framför dig. Det går också att hålla på i stort sett hur länge som helst, varv efter varv tills idéerna tar slut eller serien helt enkelt känns helt färdig.

Källa: *tusenserier.org/tusen-stafett-serier/vad-ar-stafettserier/* (2023-05-10).

2014

Teckning av:
DALL·E 2 - OpenAI

Redigerad av:
Marcus Malinda Lindmark

2014-01-24

NY SERIESKOLA I DANMARK

© Marcus Malinda Lindmark

Seriestudenter: Maria Simone Büchert och Jacob Canepa.

Om du vill lära dig teckna serier i en kreativ miljö, få en högskoleexamen och dessutom träffa nya vänner med samma intresse som dig från hela världen, behöver du inte åka längre än till Danmark. Där finns nämligen det nystartade programmet Graphic Storytelling som erbjuder precis detta.

Spelgrafik och serier

Nu finns det sedan ett halvår tillbaka en ny möjlighet för aspirerande serietecknare att lära sig teckna serier. Programmet Graphic Storytelling är ett fyra år långt bachelor-program, som ges i anslutning till animationsskolan The Animation Workshop i den lilla staden Viborg i Danmark. Det är en internationell skola, belägen i vad som tidigare varit militärbaracker, där man sedan flera år tillbaka haft en kreativ oas för blivande animatörer och datorspelsgrafiker. Nu finns dock möjlighet att även läsa till serietecknare, och eftersom man tar emot studenter från hela världen sker all undervisning på engelska.

Teckning och storyboards

Utbildningen förbereder studenterna inom flera olika ämnesområden såsom teckning, visuellt berättande, layout, storyboarding för filmer, entreprenörskap och manusförfattande. Efteråt ska man kunna arbeta inom det mesta som seriebranschen erbjuder, exempelvis som tuschare, färgläggare, författare, illustratör, lärare och även redaktör.

Serier ger äganderätt

”Serier kan ju också fungera som en väg mot att skapa immateriell äganderätt på figurer och världar som senare kan användas i andra medier som exempelvis film”, säger **Peter Dyring-Olsen** som är huvudansvarig för utbildningen.

Lär sig kopiera olika stilar

När jag besöker skolan pågår full aktivitet och just idag får studenterna träna på att rita av ett antal seriesidor av den japanska serietecknaren **Shigeru Mizuki** för att lära sig hans stil. **Aske Schmidt Rose** som redan läst en termin på utbildningen arbetar hårt med sin teckning. ”Det här är det första jag ritar idag”, berättar han. **Mathilda Garreau** håller också på med samma övning. ”Men det här är bara början”, säger hon. ”Sedan ska vi kopiera två teckningsstilar till.”

© Marcus Malinda Lindmark

Aske Schmidt tecknar av en serie av den japanska serietecknaren Shigeru Mizuki för att lära sig hans stil.

© Marcus Malinda Lindmark

Från vänster: Peter Dyring-Olsen (Head of Studies) med studenten Mathilda Garreau.

2014-05-26

SIS 2014: MANGASTEREOTYPER, SERIESLÄPP OCH FÖRELÄSNINGAR

© Marcus Malinda Lindmark

Nytt för i år var att Lavas gamla lokaler nu huserade en scen och en marknad för de större förlagen.

Om det är en enskild händelse varje år som lyckas med att samla Sveriges alla serietecknare på ett ställe så är det Stockholms internationella seriefestival (SIS). Festivalen har växt sig allt större för varje år som gått, och förutom festivalen finns numera också en mängd olika releasefester och kringaktiviteter att gå på runt om i Stockholm. I år var inget undantag och till de många satellitevenemangen hörde bland annat fredagens Galagofest på Moderna Museet.

Festivalen breder ut sig

Festivalens hjärta är dock fortfarande Stockholms Kulturhus. Som tidigare finns där den stora marknaden där serieskapare och förlag, amatörer och proffs säljer, signerar och visar upp både gamla och nya fanzin och seriealbum. Nytt för i år var att festivalen utökats med ännu en lokal med en ny scen och ännu fler försäljningsbord. Dessutom gick det utmärkt att höra på föreläsningar i foajén vid Plattan.

Stereotyper i manga

Det var där, i foajén, lördagen den 17 maj 2014, som mitt besök på festivalen började och det första jag fick syn på var **Natalia Batista** som föreläste om stereotypa karaktärer i manga. Hon redde ut skoluniformernas funktion, hur kattöron på mangaflickor kan tolkas som oskuldsfullhet och de vanligaste stereotyperna i genren harem-manga, där en tjej eller kille, som läsaren lätt ska kunna identifiera sig med, omges av en mängd figurer av motsatt kön med olika stereotypa karaktärsdrag.

© Marcus Malinda Lindmark

Natalia Batista var en av dem som stod för årets föreläsningar.

Intervjuer med serieskapare

Efter föreläsningen bar det vidare till det för i år nya rummet, där det på scenen pågick en intervju med serieskaparna **Stina Hjelm** *Mitt dåliga samvete* och **Ellen Ekman**, som slagit igenom stort med den nutidsironiska serien *Lilla Berlin* i tidningen *Metro*. Intervjuare var ingen mindre än serieskaparen och mångsysslaren **Johanna Koljonen** (*Oblivion High*). Min uppmärksamhet riktades dock snart istället mot ett bord i mitten av rummet där **Sylvain Runberg** och **Oliver Martin** signerade sina seriealbum.

© Marcus Malinda Lindmark

Johanna Koljonen (längst till höger) intervjuar Ellen Ekman och Stina Hjelm på stora scenen.

© Marcus Malinda Lindmark

Franska gäster på besök! Från vänster: Sylvain Runberg (författare) och Oliver Martin (tecknare). I bakgrunden syns svenske redaktören Kami Anani från Ordbilder förlag.

Den mörka sidan

Sylvain Runberg är författaren och Oliver Martin är tecknaren bakom albumen *Den mörka sidan* del ett och två. ”Det är en psykologisk thriller för vuxna, med flera olika karaktärer som utspelar sig i nutida Japan”, förklarar Runberg på engelska när jag frågar om albumet. Han jämför albumen med filmen *Det sjätte sinnet* från år 1999, med **Bruce Willis** i huvudrollen. Precis som filmen tar en oväntad vändning i slutet,

tror han även att deras album kommer att överraska läsaren.

Kriminalserie i England

Jag lämnar det nya rummet bakom mig och tar trappan upp till nästa våning där fanzinet *Breaks* fångar min uppmärksamhet. Den är tecknad i olika nyanser av grönt och visar sig vara en serie i skol- och kriminalmiljö i England, som handlar om en kille som kommer ut som homosexuell. ”Den skulle från början ha blivit en bok, men blev en serie istället”, berättar **Malin Ryden**, som tillsammans med tecknaren och medförfattaren **Emma Vieceli** har skrivit manus.

© Marcus Malinda Lindmark

Malin Ryden är en av författarna till ”Breaks”. Medförfattare är tecknaren Emma Vieceli (ej med på bild).

Breaks

Breaks var ett svenskt-brittiskt samarbete eftersom Malin Ryden är svensk och Emma Vieceli är en brittisk tecknare som också har tecknat välkända serier som *Young Avengers* och *Vampire Academy*.

De möttes på tumblr, vilket så småningom ledde fram till ett samarbete.

År 2017 kom albumet *Breaks vol 1* ut och samlade ihop de serier som dittills publicerats online.

En längre mer detaljrik recension av *Breaks* går även att läsa på:

cbr.com/vieceli-rydens-new-series-breaks-out-online/

Serien finns att läsa online:

tapas.io/series/BREAKS

Lättlästa Hämnd

Mitt nästa stopp blir hos **Viktor Engholm** som visar upp albumet *Hämnd* som han illustrerade i maj 2013 efter ett manus av barnboksförfattaren **Kalle Güettler**. Det hela började när Engholm gjorde sitt examensarbete på högskolan i Serie- och bildberättande. Engholms pappa, som själv är författare, fick veta att Güettler behövde en illustratör och på så sätt kom de i kontakt med varandra. ”Tanken var att göra ett album som kan få igång läsandet hos ungdomar med dyslexi och språksvårigheter”, berättar Engholm. Handlingen kretsar kring en utländsk familj som måste fly till Sverige på grund av ett inbördeskrig. Mamman i familjen har suttit i ett fångläger i hemlandet och nya konflikter uppstår när lägerledaren plötsligt dyker upp i Sverige. Boken är ingen serie i traditionell bemärkelse, utan saknar helt serierutor och pratbubblor. Istället hålls bild och text tydligt isär och det känns mer som att läsa en illustrerad novell, ”fast i en kladdig stil med mycket linjer och många olika färger”, säger Engholm. Vid samma bord syns även rymdserien *Xella*.

© Marcus Malinda Lindmark

Viktor Engholm visar albumet Hämnd som han tecknat till ett manus av Kalle Güetter. Serien är en av ett flertal svenska serier på sistone som vill främja läsandet hos ungdomar med läs- och skrivsvårigheter.

Viktor Engholm återkommer på **sidan 136** med uppföljaren *Efter Hämnden*. År 2022 blir han ny medlem i Nosebleed studio. **Källa:** *nosebleed-studio.com* (2024-02-16).

Veta mer?

© Marcus Malinda Lindmark

Jonas Anderson överräcker ett signerat exemplar av Uppsalaskräckisen 1000 ögon: Fylgia till festivalbesökaren ”Lena”.

Tonårshästar som pratar

Bara några få meter bort från där jag står fångas jag av ett omslag som föreställer en häst i vild galopp med titeln *Going Chrono*, av **Elin Alskog Berglund**. Det är något så ovanligt som en serie där alla karaktärerna är pratande hästar. ”Jag gjorde den först för min egen skull som en experimentserie, men den blev bara längre och längre, så det var lika bra att göra den seriöst”, berättar Alskog Berglund. Huvudpersonen är en osäker hingst som ger sig ut på en resa med fyra andra hästar. ”Alla har olika anledningar till att de vill följa med på resan och på vägen möter de olika hinder som de behöver ta itu med”, säger Alskog Berglund. Hästarna i serien beter sig som tonåringar, och det är också till den målgruppen som serien riktar sig, både killar och tjejer.

Skräckserie för vuxna

Jag inser nu att det bara är någon timme kvar innan festivalen stänger, fast jag har ett helt rum kvar att utforska. Därför tar jag mig snabbt över till det andra marknadsrummet och hamnar mitt i signeringen av *Fylgia*. **Jonas Anderson**, en av tecknarna, berättar att serien släpptes i samband med Bok- och Biblioteksmässan år 2013,

© Marcus Malinda Lindmark

Elin Alskog Berglund visar upp sin hästserie Going Chrono.

men att det är första gången som *Fylgia* säljs på SIS. *Fylgia* är en fristående skräckserie för vuxna som utspelar sig i Uppsalamiljö och handlar om en tjej som får sin identitet stulen. I serien alterneras handlingen mellan verkligheten och en alternativ verklighet, och de båda miljöerna illustreras av varsin tecknare.

© Marcus Malinda Lindmark

Från vänster: Daniel Thollin och Jonas Anderson, tecknarna bakom 1000 ögon: Fylgia. (Den har dock inget med Viktor Kasparsson att göra, postern till trots).

Döden får det besvärligt

Slutligen hamnar jag framför **Aurora Walderhaug** som tecknar serierna om Döden eller Skelettet (lite oklart vilket av namnen som karaktären har) i tidningen *Utopi*, som hon nu samlat i albumet *Nekromani*. Det är en serie där Döden hamnar i en mängd besvärliga situationer”. Från början var det tänkt att serien skulle ha gått i *Alena*, men då den tidningen inte blev av fick det bli *Utopi* istället”, berättar Walderhaug. ”Serien är inspirerad av 1700- och 1800-talsgravyrer av exempelvis **Gustav Dore**, men även av *Fantomen*”, säger Walderhaug. Mer hann jag inte uppleva för sedan stängde festivalen. Efteråt samlades flera av utställarna utanför Kulturhuset och fortsatte mingla, men för min egen del blev det närmaste tex-mex-restaurang istället.

© Marcus Malinda Lindmark

Aurora Walderhaug visar upp sitt album Nekromani, som innehåller serier som tidigare publicerats i tidningen Utopi.

Det finns fyra tryckta volymer av *Going Chrono* som kom ut mellan 2014 till 2019. Numera heter den *Drömmarnas dal*. ”Jag har tecknat totalt nio nu och ska strax avsluta den.” **Källa:** *Elin Alskog Berglund* (2024-02-16).

Veta mer?

2014-08-18

DOTTERBOLAGET ORDNADE SERIESTAFETT OCH HÖGLÄSNINGSSHOW

Varje sommar under Göteborgs Kulturkalas i slutet av augusti strömmar turister till Göteborg för att få uppleva kultur i alla dess former såsom konserter, gatuartister och i år även serieteckning i Dotterbolagets regi. Dotterbolaget är ett feministiskt kvinno- och transseparatistiskt serieskaparnätverk som är aktiva i både Malmö, Göteborg, Stockholm, Gästrikland och Umeå. Tanken med nätverket är att stödja kvinnors och transpersoners verksamheter inom seriebranschen.

Rithäng och stafettserier

När jag besöker Göteborgs stadsbibliotek fredagen den 15 augusti 2014, bredvid Götaplatsen på Avenyn i centrala Göteborg, har Dotterbolaget precis dragit igång sitt rithäng, där deltagarna gör stafettserier för att få känna lite på seriemediet. Deltagarna delas in i grupper om tre personer, och varje person får först rita upp sex lika stora serierutor på ett vitt papper. På bordet ligger mängder med tuschpennor i olika färger och tjocklekar att välja mellan. Sedan ska nya karaktärer introduceras och när en ruta är klar skickas pappret vidare till nästa deltagare. Vi övar oss också på att teckna av varandras seriefigurer, och på att lägga till pratbubblor för att på så sätt bygga upp en berättelse. Varje enskild ruta får inte ta mer än fem minuter att teckna klart.

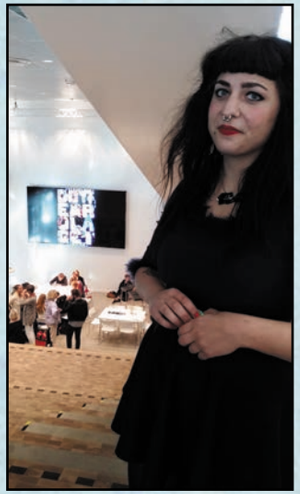

© Marcus Malinda Lindmark

Julia Hansen ledde Dotterbolagets seriehäng under Göteborgs Kulturkalas i augusti 2014.

© Marcus Malinda Lindmark

© Marcus Malinda Lindmark

Ann-Helén Lundmark (till vänster) och Mio Sallin (till höger) med stafettserien de bidragit till.

Högläsningsshow

”Efter övningen ska det bli högläsningsshow”, berättar **Julia Hansen**, en av medlemmarna i Dotterbolaget, ”där vi ska läsa upp tecknade serier högt inför publik, medan serierutorna projiceras på en vägg”. Inför högläsningsshowen har Dotterbolaget förberett sig med musik, inspelade ljudeffekter och såpbubblepistoler. Alla har tagit med sina favoritserier som producerats av Dotterbolagets medlemmar. ”Det kan till exempel vara serier om känslor kring att få barn, eller serier kring utseendefixering”, säger Hansen.

Högläsningsshower

Att högläsa tecknade serier som ett berättargrepp har gjorts flera gånger. Exempelvis när min egna *Trans:IT* musikal sattes upp på Frilagret i Göteborg år 2015 blandades högläsning ur serialbumet, med musik- och dansuppträdanden.

Ett nyare exempel är när **Taina Hakala**, **Pii Anttonen** och **Miia Vistilä** högläste nordiska serier till ljudeffekter och musik på finska, svenska och engelska i Helsingfors i Finland år 2020.

I bägge fallen projicerades serierutorna på en skärm så att publiken enkelt kunde hänga med i berättelsen.

Källa: *självupplevt* och *nordiskkulturkontakt.org/evenemang/hoglasning-av-nordiska-tecknade-serier-med-live-musik/* (2023-05-17).

2014-09-25

SVÄRDSPRINSESSA, SERIEKOKBOK OCH OROLIGA STADSBOR

Bok- och biblioteksmässan i Göteborg är platsen där all världens litteratur möts och kommer samman. I detta litterära kaos finns seriescenen kring vilket allt som hör serier till snurrar, och det är hit jag begivit mig på torsdagen, mässans första dag, för att nosa reda på det allra senaste inom svenska serier.

© Marcus Malinda Lindmark

Lagom till bokmässan 2014 utkom Serienördens kokbok.

Psykisk sjuk

Den första tecknaren möter jag i närheten av Egmonts monter, där en stor reklampelare basunerar ut att det efter mässan ska bli releasefest för **Mikael Sols** nya album *Psykiskt sjuk*. Sol själv står inte långt därifrån och berättar att det nya albumet börjar där hans förra album ”Till alla jag legat med” slutar. ”Den handlar om hur jag blir inlagd på psyket efter att jag försökt ta livet av mig, och vägen tillbaka, om att gå i terapi och om mina olika relationer”, berättar Sol. Albumet har tagit hela 6 år att färdigställa, och om det förra albumet var 80 procent skoj och 20 procent allvar, så är det nya albumet tvärtom. ”I detta album lär man känna mina kompisar bättre och det är färre sexscener”, säger Sol. Han hoppas att fler ska våga prata om sina besvär och att psykisk sjukdom ska bli ett mer accepterat samtalsämne.

© Marcus Malinda Lindmark

Mikael Sol på bokmässan 2014, med nya albumet Psykisk sjuk.

Serienördens kokbok

Strax efter att jag lämnat Egmonts monter träffar jag på serietecknaren **Tomas Antila**. Jag frågar honom om han vet något serieprojekt som borde uppmärksammas, och det vet han!

En riktig patentmacka

Efter att ha kryssat oss fram i vimlet kommer vi till **Per Myrhill** som står och säljer *Serienördens kokbok*, i vilken han själv, Antila och flera andra tecknare medverkar. Kokboken samlar tecknarnas bästa matlagningsrecept i serieform och Myrhills egna bidrag är en kort grej om en smörgås. ”En riktig patentmacka, som min pappa lärde mig tycka om när han jobbade som lastbilschafför”, säger Myrhill.

© Marcus Malinda Lindmark

Tomas Antila (till vänster) och Per Myrhill (till höger) visar upp Serienördens kokbok, ett projekt där en rad svenska tecknare illustrerat sina bästa recept.

Nudlar och ägg

Även Antila medverkar med ett lätt recept. ”Nudlar och ägg, som nästan är lite av en parodi, eftersom jag inte är så bra på att laga mat”, säger han. Kokboken finansierades med överskottet från *Antologi 2014* och är utgiven av Natt förlag.

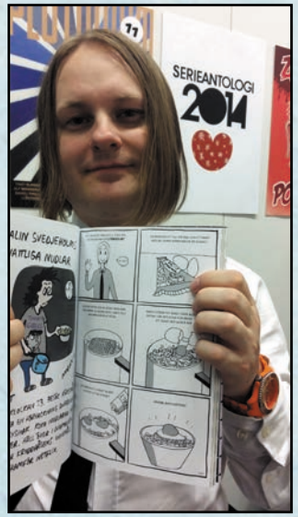

© Marcus Malinda Lindmark

Tomas Antila visar upp sitt bidrag i Serienördens kokbok: nudlar med ägg.

Fänkålspanna med tofu

Senare på mässan träffar jag ett par tecknare till som medverkat i kockboken. **Helena Strömberg** valde ett veganskt recept: ”Fänkålspanna med tofu”. ”Från början var det fisk i receptet men jag bytte ut den till tofu eftersom jag är vegan”, säger hon.

© Marcus Malinda Lindmark

Stef Gaines (till vänster) och Stina Lövkvist (till höger) medverkar bägge två i Serienördens kokbok.

Ett paradrecept

Lisa Medin, som också medverkar, valde istället receptet ”Strogge”, eller korv stroganoff på kungars och rebellers vis. Det var hennes pappa som brukade laga rätten, men idag har den blivit hennes paradrecept. ”Det är viktigt att ha i mer vitlök än du vågar. Jag kan lätt ha i en halv vitlök, men tre klyftor är också OK för de mindre modiga”, säger hon.

Nördfeminism

Jag får syn på serieskaparen och föreläsaren **Natalia Batista** som laddar för att prata om nördfeminism på Seriescenen. Feminism brukar ungefär definieras som en åskådning och en rörelse som arbetar för kvinnans fulla likställighet med mannen. ”Jag menar dock att det inom nörd- och seriekulturen behövs en särskild form av feminism för att fler ska våga kalla sig för serienörd”, säger Batista. En serienörd är enligt henne någon som gillar att läsa serier, som umgås med tecknare och som samlar på serier.

© Marcus Malinda Lindmark

Natalia Batista visar upp sitt album Sword Princess Amaltea på bokmässan 2014.

© Marcus Malinda Lindmark

Viktor Engholm och Lisa Medin med nya släpp till bokmässan 2014. Viktor med Efter hämnden och Lisa Medin med Serienördens kokbok.

Svärdsprinsessa

Att Batista har ett feministiskt sätt att tänka märks även i hennes serieskapande. Med det senaste albumet *Sword Princess Amaltea*, som utspelar sig i en sagovärld, där prinsessor räddar prinsar, har hon nått ut till en helt ny målgrupp, feministbloggarna. ”Jag tror det är för att jag lyckats blanda tre olika teman samtidigt, nämligen fantasy, manga och feminism”, säger Batista.

© Marcus Malinda Lindmark

Bokcirkel om skräckserier under ledning av Patrik Schylström. Medverkar gör också Pål Eggert, Elias Hillström, Nene Ormes och Emelie Östgren.

Skräckserier på Seriescenen

Strax dras min uppmärksamhet till Seriescenen där det nu pågår en bokcirkel, med samtalsledare **Patrik Schylström** från Stockholms stadsbibliotek. Medverkar gör också **Pål Eggert**, **Elias Hillström**, **Nene Ormes** och **Emelie Östgren**. Tema för bokcirkeln är skräck i tecknade serier och av de många böckerna som diskuteras på scenen är det en som särskilt fångar min uppmärksamhet, *Den svarta jorden* av **Lars Krantz** gavs ut i augusti 2014.

”Jag tror jag lyckats blanda tre olika teman samtidigt, nämligen fantasy, manga och feminism.” – ***Natalia Batista***

© Marcus Malinda Lindmark

Lars Krantz med sitt album Den svarta jorden, som släpptes under Bokmässan.

Den svarta jorden

”Det är en idé jag haft enda sedan år 2004”, berättar Krantz. ”Jag ville att **Christer Pettersson**, som ju länge var huvudmisstänkt för mordet på **Olof Palme**, i min värld istället skulle vara en deckare”. Albumet *Den svarta jorden* är dock bara första delen av två, och fortsättningen kommer till hösten 2015. ”Fast egentligen är den verkliga huvudpersonen världen i vilken berättelsen utspelas. Det är ett samhälle i förfall, fast med övernaturliga element”, säger Krantz. Och det är en värld han hoppas kunna återvända till i kommande seriealbum, fast då med nya karaktärer och huvudpersoner.

Populär signering

Plötsligt inser jag att det börjar bildas en lång kö till någonting stort. Det dröjer inte länge innan jag förstår att det är **Liv Strömqvist** och **Lotta Sjöberg** som signerar. Att prata med Strömqvist är smått omöjligt då hon är fullt upptagen med sina många fans, men jag lyckas få en kort kommentar från Sjöberg. Hennes bok *Det kan alltid bli värre* beskriver hon som ett självbiografiskt negativt hantverk. ”Det är pessimism och ångest, samt svart humor för att folk ska få bejaka sina mörka sidor”.

© Marcus Malinda Lindmark

Liv Strömqvist signerar och överlämnar en bok. Till vänster syns Lotta Sjöberg.

© Marcus Malinda Lindmark

Lotta Sjöberg beskriver sin bok Det kan alltid bli värre som ett självbiografiskt negativt hantverk.

Trollspön och robotarmar

Jag ser nu skaparna bakom webbserien *Flipped*, **Yume** och **Sissel**, gå upp på Seriescenen. Hittills finns de 17 första sidorna av deras gemensamma skapelse att läsa alldeles gratis på *www.flippedthecomic.com* och förutom stillbilder innehåller serien också en hel del animationer. Båda upphovskvinnorna tecknar, men det är Yume som skriver berättelsen. ”Under en sekund så försvinner verkligheten, och när den kommer tillbaka igen så överkompenserar den med trollspön, häxkvastar och robotarmar”, säger Yume. ”Det blir verkligen en historia om nörderi och överlevnad”, fortsätter hon. Förhoppningsvis kommer serien att pågå länge. ”Planering finns för 12 kapitel och bara det första kapitlet kommer att bli 45 sidor innan det är klart”, säger Yume.

© Marcus Malinda Lindmark

Yume (till vänster) och Sissel (till höger) berättar om sin webbserie Flipped.

© Marcus Malinda Lindmark

Yume visar upp sitt visitkort.

Efter hämnden

Lite senare möter jag ett bekant ansikte. Det är **Victor Engholm** som jag intervjuade redan i våras under Stockholms internationella seriefestival. Nu är han aktuell med ett nytt album. Denna gång fortsätter historien som påbörjades i *Hämnd* och det visar sig nu att upplösningen i förra albumet skapar nya problem för huvudpersonen och att hämnd föder hämnd. Även denna gång har Engholm tecknat och **Kalle Güttler** skrivit manus, även om Engholm ofta fått fungera som bollplank och bidragit med egna idéer till berättelsen.

Viktor Engholm med nya albumet "Efter hämnden".

© Marcus Malinda Lindmark

Oroliga stadsbor i Lilla Berlin

Nästa stopp på Bokmässan är vid **Ellen Ekmans** signeringsbord. Hon har slagit igenom stort med serien *Lilla Berlin* i tidningen *Metro* som läses av fler än en och en halv miljon svenskar varje dag. "I serien följer vi ett gäng oroliga storstadsbor och deras vardagsproblem, som att råka fångas i fel vinkel på Instagram", säger Ekman. Idag tecknar hon på serien dagligen och har den som sitt heltidsjobb. "Men jag blir inte stormrik på det", säger hon. Däremot har hon stor kreativ frihet att skriva och rita vad hon vill och *Metro* har hittills aldrig försökt censurera något av det hon tecknat. I början var det mycket hipsterskämt om unga vuxna, men nu har de börjat ta slut och istället tar hon allt oftare hjälp av sina fans på sociala medier för att få nya uppslag. "Till exempel så frågade jag mina läsare vad de har för erfarenhet av att söka jobb och det blev senare en serie om en tjej som kommer till jobbet sminkad som en tiger", berättar Ekman. Nyligen kom det nya albumet *Lilla Berlin 2: Mina vänner* ut. Denna gång kan man läsa faktasidor om karaktärerna som exempelvis anger vilket årtal en seriefigur är född. "Men det är läskigt att bestämma saker, för då finns det ju risk att jag råkar glömma när en figur har födelsedag sen", säger Ekman.

Ellen Ekman med "Lilla Berlin" på bokmässan 2014.

© Marcus Malinda Lindmark

"I serien följer vi ett gäng oroliga storstadsbor och deras vardagsproblem, som att råka fångas i fel vinkel på Instagram." – ***Ellen Ekman***

En nyhet i det andra albumet med "Lilla Berlin" är faktasidor om de olika figurerna.

© Marcus Malinda Lindmark

Tecknade serier i Metro

Metro var en politiskt obunden nyhetstidning, grundad i Sverige 1995 men med utgivning i många länder. Den 8 augusti 2019 lades den svenska utgivningen ned.

Eftersom Metro hade en bred spridning och dessutom var gratis att läsa fungerade tidningen som en språngbräda för många svenska serietecknare.

Några exempel på serier förutom **Ellen Ekmans**, *Lilla Berlin*, som fick sitt genombrott i tidningen kan nämnas *Rocky* av **Martin Kellerman**, *Elvis* av **Tony** och **Maria Cronstam** och *Ärligt talat* av **Monica Hellström**.

Källa: *Wikipedia* (2023-05-23).

Realesefest
Bokmässan ska snart stänga och det är då jag minns release-festen som Mikael Sol tipsade om. Väl där hittar jag honom mycket riktigt bakom ett bord med en trave *Psykisk sjuk*-böcker tillsammans med **Niklas Eriksson**, upphovsmannen till *#Sverige – superlagom är bäst*. På plats finns även **Jonas Darnell** som skapat serie-figuren Herman Hedning. I likhet med många andra minglar han runt med en Herman Hedning-öl i handen. Självklart kränger han också *Bitter & kränkt* eller *Herman Hednings stora seriebok om öl*, som den också heter.

© Marcus Malinda Lindmark

Releasefest i samband med bokmässan 2014. Till vänster Niklas Erikson och till höger Mikael Sol.

© Callmetak, Freepic

© Marcus Malinda Lindmark

Jonas Darnell, häller upp en Herman Hedning-öl åt Daniel Thollin.

BOKENS OAVSIKTLIGA FÖLJETONG

Något jag kan märka ibland när jag ser tillbaka på alla dessa reportage som jag skrivit genom åren, är att det oavsiktligt har skapats en slags följetong, där vissa händelser ibland av en slump har länkats ihop till en sammanhängande berättelse, eller att vissa serietecknare har blivit intervjuade flera gånger vid olika tillfällen så att man kan följa deras utveckling.

Ett sådant exempel är serietecknaren **Hanna Peterson** som jag först skrev om år 2009 under Serieveckan i Göteborg. Sedan dyker hon upp igen i reportaget om den nystartade serieutbildningen på Ädelfors Folkhögskola år 2011 (delvis på grund av att vi då blivit kollegor, då jag själv arbetade på Ädelfors folkhögskola vid den här tiden) och slutligen ännu en gång i min rapportering från Bokmässan samma år, där hon gör reklam för serieutbildningen jag nyss skrivit om.

Det är inte det enda exemplet. År 2011 skrev jag om en teater baserad på **Liv Strömqvists** serier, men föga visste jag då att jag tre år senare skulle träffa henne på bokmässan år 2014. Andra serietecknare som återkommit gång på gång är **Natalia Batista**, **Joakim Waller**, **Yvette Gustafsson**, **Max Gustafsson**, **Henri Gylander**, **Johan Wanloo** och **Kim W. Andersson** för att nämna ett par. Delvis kan detta bero på att dessa personer har synts mycket på mässor och varit aktiva i olika seriesammanhang, men en annan förklaring är också att jag helt enkelt känt igen dem i vimlet, gått fram och småpratat lite, för att sedan fråga om de har någon het serienyhet att dela med sig av.

På senare år har jag blivit försiktigare med att göra ett bekvämlighetsurval kring vilka jag skriver om. Och ärligt talat hade det inte behövt vara ett problem om jag inte ofta känt att jag är, om inte den enda journalisten på plats, så i varje fall en av väldigt få som skriver om serier i de sammanhang jag bevakat. Därför har det alltid känts viktigt att få en variation i de jag intervjuer jag gör och inte enbart lyfta fram de tecknare som redan är etablerade eller som jag skrivit om tidigare. Numera om jag ska intervjua någon mer än en gång, försöker jag alltid att hitta en ny och annorlunda vinkel. Det visar väl att även jag har utvecklats lite, i varje fall vill jag tro att det är så.

2014-11-01

COMIC CON GAMEX ELLER ETT MÖTE MELLAN SERIER, COSPLAY OCH DATORSPEL

Lördagen den 1 november 2014 anlände jag till Comic Con Gamex vid Kistamässan i Stockholm, som pågick mellan den 30 oktober och 2 november. Mässan kan nog närmast beskrivas som en sammanslagning av datorspel, tecknade serier, film, föreläsningar och cosplay på ett och samma ställe.

Redan på vägen in får jag syn på några välbekanta X-Men-karaktärer gestaltade av cosplayers i färggranna dräkter som uppfriskande nog hämtat mer inspiration från serietidningar än från senare års filmatiseringar. Gambit gjordes av **Sebastian Melin**, Jean Grey av **Frida Rylander** och Mystique av **Johanna Olsén**. På bild fastnade även Kirito (**Michael Lundgren**) från spelet *Sword Art Online*, och varulven Nina (**Malin Stenlund**) från TV-serien *Being Human*.

© Marcus Malinda Lindmark

Comic Con betecknade från början en ren seriemässa i USA, men med tiden har sådana evenemang kommit att rymma betydligt mer och fokus har långsamt skiftats mot TV-spel och film. Comic Con är dock ett etablerat begrepp som man velat använda även i Stockholm.

© Marcus Malinda Lindmark

Cosplay från Comic Con Gamex: Gambit av Sebastian Melin, Jean Grey av Frida Rylander och Mystique av Johanna Olsén. Dessutom Kirito (Michael Lundgren) från spelet Sword Art Online, och varulven Nina (Malin Stenlund) från TV-serien Being Human.

Datorspelen dominerar

Väl inne i mässområdet står det snart klart att datorspelen nästan helt dominerar mässan, faktiskt till den milda grad att jag först inte hittar serierna alls. Istället

© Hilmy Abiyyu Asad, CC-BY-3.0

© Marcus Malinda Lindmark

TV-spelen dominerade på Comic Con Gamex.

finner mig stå och prata med två datorspelsutvecklare från Pixel Shade Studio. Dessa båda är **Dennis Ramberg** och **Gustav Sigling** och spelet de visar upp är en **Hayao Miyazaki**-inspirerad 2D-speldemo med en katt i huvudrollen.

Rullstolszombie och ny bok

Dock var det serier jag kommit hit för att se, så därför fortsätter jakten på mässgolvet. Efter att ha passerat otaliga bås med TV-spel, roliga hattar, stormtroopers, en läskig rullstol och Ghostbusters-bilen kommer jag slutligen till ett bord där halva Nosebleed Studio är samlade, eller rättare sagt; **Joakim Waller** (utklädd till **Raku** från *Nisekoi*) och **Alice Engström** (utklädd till Sailor Venus från *Sailor Moon*). Den stora nyheten denna gång är deras nya art book med mangabilder och tecknings-

Joakim Waller och Alice Engström sålde sin nya art book på Comic Con Gamex.

© Marcus Malinda Lindmark

Det gick inte att undanhålla er denna rullstolszombie.

guider.

Inspiration från shooterspel

Vid bordet bredvid träffar jag tecknaren **Jesper Nordqvist** som i sina serier hämtat inspiration från det japanska

shooterspelet *Touhou Project*. ”Jag utgår dock främst från figurernas personlighet som bygger på japanska monster och folktro, när jag ritar mina serier”, säger Nordqvist. ”Ungefär som om en präst for runt och slogs med Skogsrået och Näcken”, fortsätter han. På bordet ligger det flera olika serier som Nordqvist tecknat och alla utspelar sig i samma värld. Än så länge går dock serierna endast att köpa direkt från tecknaren genom att skicka e-post till: jespernordqvist@hotmail.com eller på mässor.

”Och då är nästa chans på Reitaisai i Japan år 2015”, säger Nordqvist.

Förlagen säljer serier

Även serieförlag fanns närvarande på Comics Con Gamex och i ett hörn hittar jag både Sanatorium Press, Cobolt Förlag och Placebo Press med förläggarna **Jens Andersson** och **Susanne Viborg** som säljer förlagens olika serier. ”Det är oftast papporna som köper serier medan sönerna kollar på annat”, säger Andersson som är nöjd

Jens Andersson med några av de serieböcker från Sanatorium, Placebo och Cobolt som sålde bäst under mässan.

© Marcus Malinda Lindmark

Besökarna (från vänster) Jan Lohikoski Håkansson, Henrik Andrén (utklädd till Fujiwara Sai från Hikaru no go och Linus Andersson köper serier från Susanne Viborg.

© Marcus Malinda Lindmark

”Det är oftast papporna som köper serier medan sönerna kollar på annat.” – ***Jens Andersson***

med försäljningen så här långt. ”*Linda och Valentin* har sålt bra, men även *Skyttegravskriget*”, säger han. På vägen ut får jag syn på ytterligare ett par cosplayers, denna gång Jokern (**Johannes Tydén**) och Harlequin (**Elin Olofsson**) från serietidningen *Batman*.

Mangakai firar 20 år

Kvällen avslutas för min del med föreningen Mangakais 20-årsjubileum ute i Täby, som av en händelse råkar firas samma kväll.

Mera cosplay från Batmans universum: Jokern (Johannes Tydén) och Harlequin (Elin Olofsson).

© Marcus Malinda Lindmark

Interiör från tjugoåriga föreningen Mangakais lokal i Täby.

© Marcus Malinda Lindmark

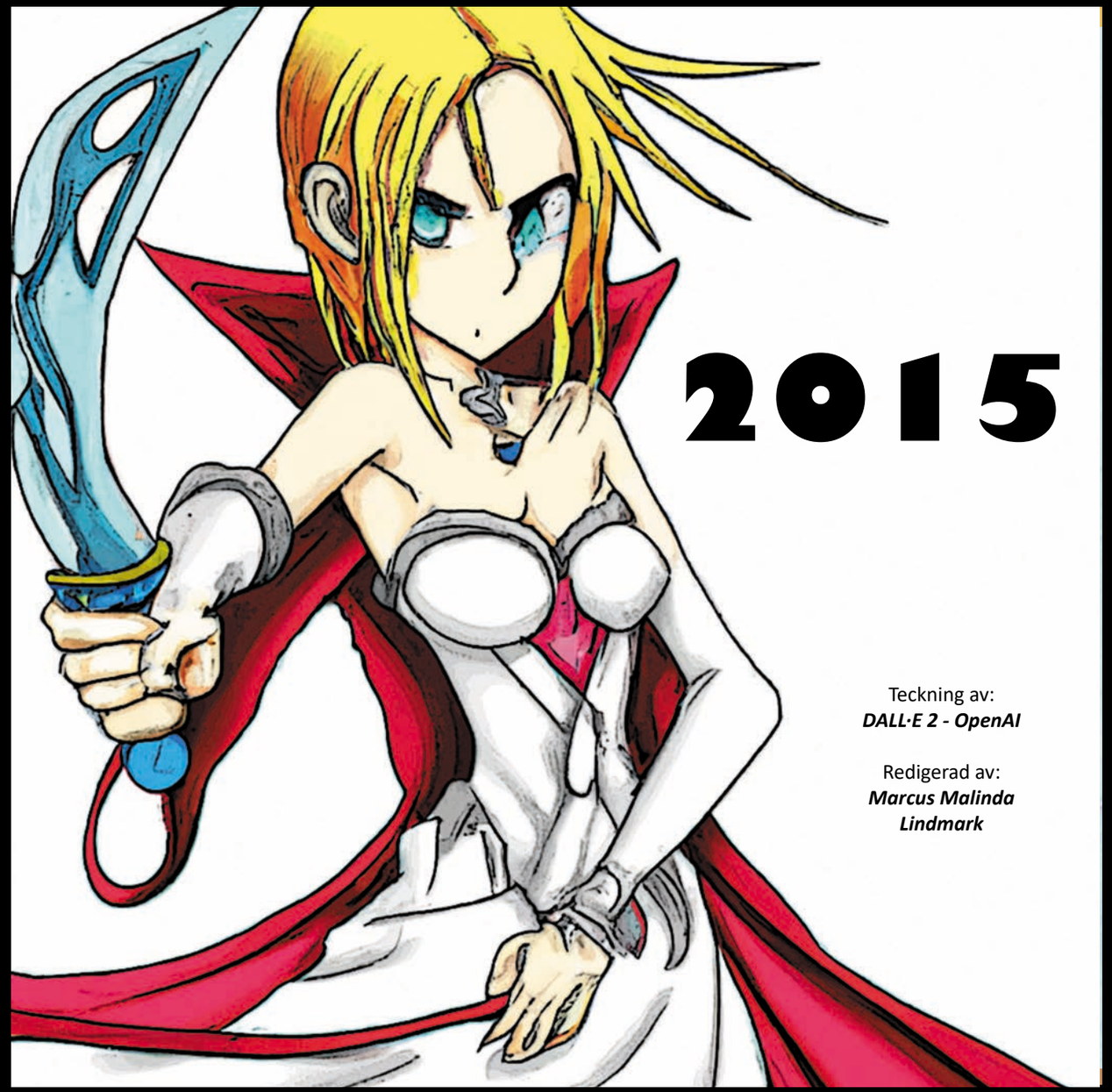

Teckning av:
DALL·E 2 - OpenAI

Redigerad av:
Marcus Malinda Lindmark

2015-03-28

RAPPORT FRÅN NYA MALMÖ SERIEFEST

28–29 mars arrangerades för första gången Malmö Seriefest i Röda rummet på Malmös stadsbibliotek.

© Marcus Malinda Lindmark

Människor som visade upp sina serier på Malmö Seriefest 2015.

Malmö Seriefest är en mässa där serieskapare kan sälja sina egna seriealbum och fanzin, men det är också en plats för olika föreläsningar kopplade till seriebranschen samt höguppläsning av serier projicerade på en duk av skaparna själva. Arrangörer till arrangemanget var **Natalia Batista** och **Sissel Gustafsson** som båda två också är serietecknare.

Serietecknare från Malmö Högskola

På mässan hittar jag ganska snart några studenter från utbildningen Visuellt berättande som är en halvår lång utbildning på Malmös högskola. ”I början tecknar man en hel vecka, och gör övningar som att tuscha och skriva bildmanus”, berättar **Emi Burell** som gått utbildningen. ”Det är

© Marcus Malinda Lindmark

Emi Burell visar upp en serie som hon har gjort.

mycket att göra, och enda sättet att bli bättre är att faktiskt börja skapa”, säger hon. Utbildningen är till stor del praktisk, men också akademisk med en hel del skrivande. ”Det kan till exempel vara seriehistoria eller olika tekniker för att göra serier”, fyller Burell i.

En del av studenternas skolarbeten har också hamnat på Seriewikin, Seriefrämjandets initiativ för att tillgängliggöra information om tecknade serier på Internet. Lärare på skolan är bland annat **Gunnar Krantz** och **René Engström**, ”men vi har också haft gästföreläsare som Natalia Batista, **Oskar Aspman** och **Frida Ågren**”, berättar Burell.

Dövas historia

Vid ett bord i närheten sitter **Viktor Jäderlund** som skrivit och tecknat *Seger* som är en serie om de dövas historia. ”Min serie har ett stort fokus på dövhet och historia”, säger Jäderlund via sin teckenspråkstolk. Serien tar också upp en del samhällskritik, ”till exempel i slutet av 1800-talet blev döva tvingade att lära sig den orala metoden”. Med andra ord att lära sig prata, fast de inte kunde höra sin egen röst, och i Milano förbjöds teckenspråket under en tid. ”Det var diskriminerande”, säger Jäderlund.

© Marcus Malinda Lindmark

Oscar Odour, före detta student på Visuellt berättande på Malmö Högskola.

© Marcus Malinda Lindmark

Översiktsbild över Malmö Seriefest.

Paneldebatt om Patreon

Innan arrangemanget är slut får jag också uppleva en hel del intressanta föreläsningar, till exempel en paneldebatt om nya sätt att finansiera sitt serieskapande på. Ett exempel är Patreon där seriefans kan ge månadsvisa betalningar till sina favoritskapare, och som presenterades av **Elise Rosberg.**

”Min serie har stort fokus på dövhet och historia. I slutet av 1800-talet blev döva tvingade att lära sig den orala metoden. Det var diskriminerande.”

– Viktor Jäderlund

© Marcus Malinda Lindmark

Viktor Jäderlund visar upp sitt seriealbum Seger, om de dövas historia. Ett intressant berättargrepp i detta album är att seriefigurerna förutom att kommunicera med pratbubblor också kommunicerar med teckenspråk.

© Victor Jäderlund

Seriesidor ur Viktor Jäderlunds dövhistoriska seriebok Seger. Här används både teckenspråk och text för att visa för läsaren vad seriefigurerna säger.

© Viktor Jäderlund

Ett möte mellan serier och musik på SIS 2015

2015 års upplaga av Stockholms internationella seriefestival bjöd på ett spännande koncept där serien fått ett soundtrack.

2015-05-09

Som vanligt bjöd Stockholms internationella seriefestival (SIS) på en mängd olika intryck, som föreläsningar, seriesläpp, fester och mingel. Det här reportaget kommer dock inte handla så mycket om seriefestivalen utan ska istället fokusera på en av alla dessa serier som presenterades där, nämligen, *No man is an island*, från kollektivet W.A.F.

© Marcus Malinda Lindmark

Folkmyller från SIS 2015.

© Marcus Malinda Lindmark

Omslaget till No man is an island.

Serie med musik

No man is an island är ett koncept med en tecknad serie och tre stycken låtar som kompletterar berättelsen. På festivalen kunde besökare få ta del av ett smakprov av serien och en av låtarna som presenterades via en läsplatta samtidigt som läsaren lyssnade på den tillhörande musiken i hörlurar. ”Serien är visserligen fristående, och går att läsa för sig själv”, säger **Teodor Ulmanen** som är kompositör och gitarrist, ”men musiken tillför ytterligare en dimension och det går också att hitta ledtrådar till handlingen i låttexterna”, fortsätter han.

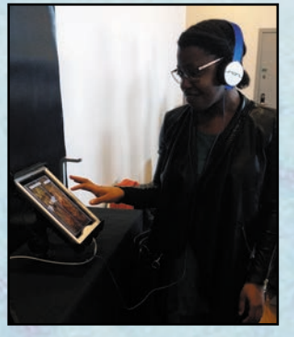

© Marcus Malinda Lindmark

Besökaren Anna Mepoyi läser smakprovet på No man is an island. med tillhörande musik.

Anpassa sig eller bygga upp?

Johan Robertsson är manusförfattare och dessutom sångare i några av låtarna. Han berättar att handlingen utspelar sig i en postapokalyptisk framtidsvärld, och att han i serien har ställt två karaktärers olika ideologiska synsätt mot varandra. ”Jay är en kille som utgör den ena ideologiska hörnstenen och den andra utgörs av Cody”, säger Robertsson. ”Jays mål är att bygga upp världen, fast på ett destruktivt sätt, medan Cody vill anpassa sig till världen och se den som ny”.

© Marcus Malinda Lindmark

W.A.F, som gjort No man is an island. Från höger: Pontus Smedhagen, David Thafvelin, Mikael Holter, Johan Robertsson och Teodor Ulmanen.

Inte så grått

Trots att serien utspelar sig i en mörk framtid är den på intet sätt grå eller mörkt tecknad. ”Det som är så otroligt standard är att när det är dystopiskt så blir det väldigt grått”, säger **David Thafvelin**, som både tecknat, färglagt och tuschat, ”men vi ville göra något annorlunda”, fortsätter han. ”Dystopi behöver inte bara vara mörkt, utan den kan också förmedla hopp”, flikar Ulmanen in.

Musiken finns på Spotify

Den tecknade serien kommer att släppas senare i år, men redan nu går det att lyssna på musiken eller närmare bestämt låten *WeSee*, som finns både på Spotify. För mer information rekommenderas: *https://www.facebook.com/wafcollective*.

2015-06-12

LESBISK KÄRLEK OCH SPANSKA ABORTER PÅ FEMINISTISK FESTIVAL I MALMÖ

Här kommer ett nytt reportage om ett initiativ med serieanknytning på Feministisk festival i Malmö i mitten av juni.

Carles Garcia O'Dowd och Tonina Matamalas visar upp abortaffischen som de turnerar runt med på olika typer av festivaler i Europa.

© Marcus Malinda Lindmark

Den 12 till 14 juni 2015 arrangerades Feministisk festival på Moriska paviljongen i Folkets park i Malmö. Det är en gratis festival med fokus på feminism, aktivism, kunskapsspridning och kultur, som förutom poesi, musik och feministiska brandtal även innehöll tecknade serier om lesbisk kärlek och en serieaffisch för att uppmärksamma abortlagarna i Spanien.

Seriealbum om lesbisk kärlek

Freya är ett nytt svenskt seriealbum som samlat 14 kvinnliga svenska serietecknare med målet att skildra historier om kvinnor som älskar kvinnor. ”De flesta är romantiska relationsberättelser, men några, kanske fyra till fem drar mer åt det erotiska hållet”, säger **Anette Bengtsson**, tecknare och en av fyra redaktörer till albumet. (De andra tre är **Diana Davidsson**, **Natalia Batista** och **Elsie Rosberg**.)

© Marcus Malinda Lindmark

Anette Bengtsson säljer seriealbumet Freya på Feministisk festival. Denna antologi om lesbisk kärlek är till stora delar gräsrotsfinansierad.

Endast kvinnliga tecknare

Att albumet blev till berodde enligt Bengtsson på att det inte fanns något liknande album på marknaden, förutom i Japan och ett enstaka album i Finland. ”Men i Japan tecknas girls love oftast av män för män”, invänder Bengtsson, ”men detta album har gjorts av enbart tecknare som själva definierar sig som kvinnor”.

Semirealistisk cartoonig stil

Projektet har delfinansierats via Kickstarter, där intresserade läsare kunnat skänka pengar till projektet, vilket gått till delar av tryckkostnaderna. Sedan har tecknarna själva fått stå för resten. ”Stilmässigt påminner teckningarna mycket om manga och webcomics i en semirealistisk cartoonig stil”, säger Bengtsson.

© Marcus Malinda Lindmark

Logotypen till Feministisk festival är designad av tecknaren Sara Granér.

”I Japan tecknas girls love oftast av män för män, men detta album har gjorts av enbart tecknare som själva definierar sig som kvinnor.”
– Anette Bengtsson

Serieinspirerad affisch mot abortförslag

På festivalen befann sig också de spanska tecknarna **Tonina Matamalas** och **Carles Garcia O'Dowd** från den feministiska gruppen Ulls Sadolls. De var där för att visa upp en affisch, som de och andra tecknare skapade under januari 2014, för att protestera mot det spanska lagförslaget att skärpa villkoren för kvinnors rätt till abort. Enligt förslaget skulle nästan all abort förbjudas i Spanien om inte kvinnan antingen blivit våldtagen eller om graviditeten innebar en fara för hennes liv. Detta förslag rörde upp starka känslor hos många spanjorer, och efter kritik fick det ursprungliga lagförslaget överges, men inte utan motstånd och demonstrationer.

© Marcus Malinda Lindmark

Tonina Matamalas med den abortaffisch som hon varit med att ta fram.

Möten ledde till affisch

"När förslaget lades fram träffades vi och andra feminister i Spanien för att diskutera vad det innebär att göra abort", säger Matamalas. "Till exempel funderade vi kring hur det kommer sig att regeringen vill kontrollera våra kroppar och vår sexualitet". När dessa möten utmynnat i tillräckligt många tankar började de att teckna affischen, vars ordlösa bilder, var och en diskuterar olika aspekter av abort. "Som att det i Spanien idag är helt omöjligt för kvinnor att både arbeta och föda barn", säger Matamalas.

Seriefestivaler i hela Europa

Nu reser de runt med affischen till både feministiska festivaler och seriefestivaler i hela Europa. Bland de festivaler de besökt eller planerar att besöka kan bland annat nämnas *Gutter fest* (Barcelona, Spanien), *Crack festival* (Rom, Italien), *Anarchist book fair* (Salamanca, Spanien) och *Tenderete* (Valencia, Spanien).

Affischen diskuterar olika aspekter av att göra abort. "Som att det i Spanien idag är helt omöjligt för kvinnor att arbeta och föda barn.
– Tonia Matamalas

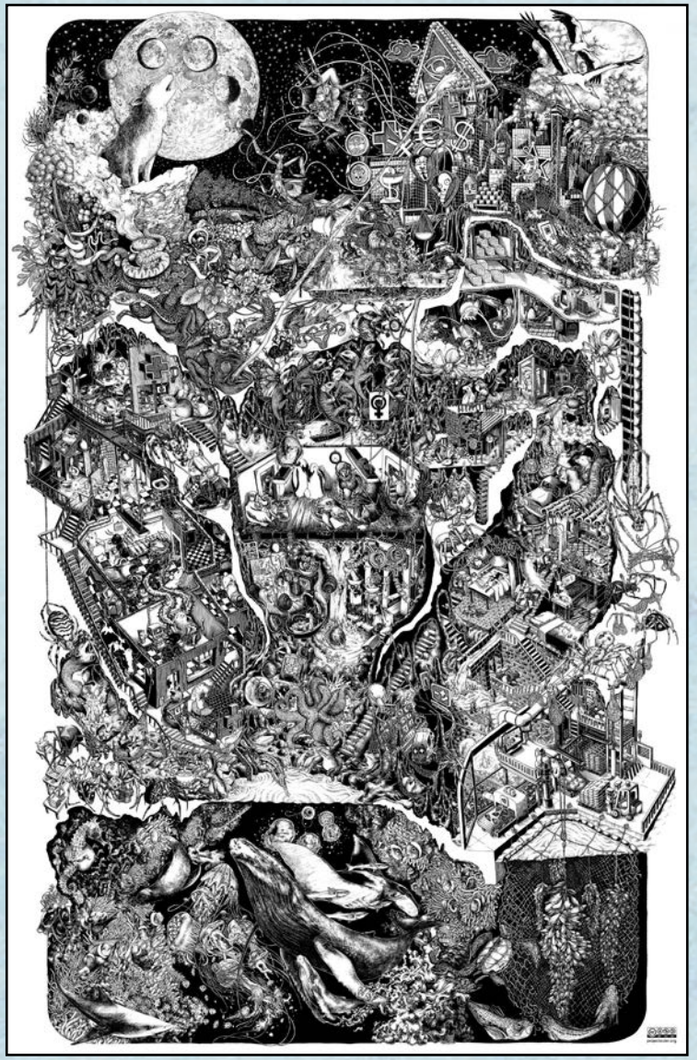

Den serieinspirerade abortaffischen, vars ordlösa bilder var och en diskuterar olika aspekter av att göra abort.

© Projectur.org CC-BY-NC-SA-2.0

2015-09-25

Jag gillar bokmässan. Det är som om hela Sveriges författarscen samlats och komprimerats ihop på ett högst begränsat utrymme. Som medlem i Seriefrämjandet gillar jag förstås allra mest alla upplevelser på och omkring Seriescenen och chansen att få prata personligen med alla de serieskapare som befinner sig där.

© Marcus Malinda Lindmark

Signeringskön till Jan Lööf var som alltid extremt lång.

Tecknad serie om 40-talister

Min rapport tar sin början fredagen den 25/9 2015 med dubbel signering av **Jan Lööf** och **Sven-Bertil Bärnarp**. Bärnarp berättar att han är aktuell med en ny bok och en almanacka baserad på hans serie *Medelålders Plus*, som bland annat gått i *Dagens Nyheter*. ”Den handlar egentligen inte om någonting”, säger Bärnarp, ”det är bara två 40-talister som tycker om varandra på ett puttrigt trivsamt och igenkännande sätt”. Serien riktar sig i första hand till 40-talister, en generation som Bärnarp själv tillhör. ”Jag har till exempel många referenser till sådant som äldre generationer kan känna igen sig i, som skådespelare som **Gregory Peck** och **Audrey Hepburn**”, säger han. Slutligen passar Bärnarp på att berätta att han är en av flera hedersgäster under prisutdelningen av Adamsonstatyetterna på ABF-huset i Stockholm den 17 oktober 2015, (en av de andra är **Jean-Claude Mézierés**, skaparen av *Linda och Valentin*).

© Marcus Malinda Lindmark

Sven-Bertil Bärnarp med den nya almanacka med Medelålders Plus som såldes på Bokmässan 2015.

© Georges Seguin, CC-BY-SA-3.0

Jean-Claude Mézierés, Linda och Valentins skapare blir en av hedersgästerna vid Adamsonutdelningen i oktober år 2015. Fotografiet är taget i Fnac des Ternes (Paris, Frankrike) år 2007.

Lena Furberg på Seriescenen

På seriescenen blir hästserien *Mulles* skapare **Lena Furberg** intervjuad av **Fanny M. Bystedt**. Efteråt kommer **Moa Birgin** fram för att prata med tecknaren: ”Det var jättekul att höra dig prata. Jag har växt upp med Mulle och mina småsyskon är helt hästtokiga. Häftigt att det hållit så länge!” säger hon.

© Marcus Malinda Lindmark

Mulle-tecknaren Lena Furberg (till höger) intervjuades på Seriescenen av Fanny M. Bystedt (till vänster) under Bokmässan 2015.

Nyvärvad medlem i Seriefrämjandet

Nära scenen träffar jag också **Patric Nyström**, nybliven medlem i Seriefrämjandet och aspirerande serieförfattare. ”Jag har funderat mycket på hur man skriver seriemanus för barn”, säger han ”och därför efterlyser jag att någon gör en studie på skillnaden i barns och vuxnas serieläsande”.

Tonårsserie vinner Urhunden

Inte långt därifrån, vid Galagos monter, hittar jag **Hilda-Maria Sandgren**, som signerar albumet *Det som händer i skogen*, som är hennes seriedebut och vinnaren av årets Urhundenpris för bästa svenska album. Själv beskriver Sandgren sitt verk som ”en serieroman om tre 14-åring-

© Marcus Malinda Lindmark

Bild & Bubblas webbredaktör David Haglund (till vänster), som också skrivit förordet till denna bok, värvade Patric Nyström (till höger) till Seriefrämjandet.

ar som röker, har sex och super sig fulla”. På frågan om vad hon tänker göra härnäst berättar hon att hon börjat på ett nytt seriemanus tillsammans med **Johanna Stenman** och **Vain Illalla**, om personer som lever med HIV-smitta. Hon har också börjat skissa på en ny tonårsroman i serieform som ska ta upp teman som sexualitet och vänskap.

Existentiella frågor i två olika serieromaner

När jag fortsätter min vandring i mässhallen hittar jag snart fram till **Henri Gylander** och **Julia Hansen** som bägge är aktuella med olika serier med livsomvälvande teman. Gylanders bok heter *Livet före döden* och består av per-

© Marcus Malinda Lindmark

Julia Hansen och Henri Gylander signerade sina album på Bokmässan. Båda albumen behandlar existentiella frågor.

© Marcus Malinda Lindmark

Hilda-Maria Sandgrens vann Urhundenpriset för bästa svenska album med Det som händer i skogen, som hon sedan signerade i Galagos monter. I bakgrunden ser vi även Mats Jonsson.

sonliga historier med anknytning till författarens liv. ”Jag har fått gräva djupt för att komma åt det jag ville säga, och serien berör de stora existentiella frågorna som födelse, kärlek och rädsla, men även satir och politik”, berättar han. Hansen har skrivit den självbiografiska serien *Det växer* om hennes två aborter och om vems ansvar en oönskad graviditet är, men som även säger en hel del om hur det är att vara ung på 2010-talet. I boken gör hon upp med omgivningens tendens att

skuldbelägga den som gör abort. ”För mig var det aldrig ett svårt beslut att göra abort”, säger hon. ”Jag såg aldrig fostret som ett barn och många tror att man ska ha mer samvetskval än vad man faktiskt har”. För att öka kunskapen kring abort beskriver hon hela proceduren från första graviditetstestet, till genomförandet, samt de tabletter man ska ta och de blödningar som uppstår efteråt.

Dotterbolaget ordnar fest

Slutligen tipsar Hansen om en kommande fest som hon och övriga medlemmar i Dotterbolaget anordnar i Malmö den 31 oktober för att fira att Dotterbolaget fyller 10 år. ”Det blir en fest för alla som är intresserade och den är på Tangopalatset från klockan 19.00 till 03.00 på natten.”, säger Hansen. I anslutning till festen ordnas även föreläsningar och performance kring tecknade serier.

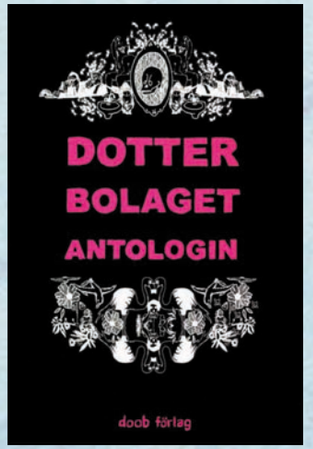

© Dotterbolaget, Doob förlag

Dotterbolaget antologin omslaget.

Serieinspirerad barnbok

Om någon undrar vad **Tony Cronstam** gjort sedan han slutade teckna *Elvis* så kommer svaret nu. Hans nya serieinspirerade barnbok heter *Snipp och snopp – lika eller olika* och riktar sig till 3–6-åringar, men kan även läsas av vuxna. Boken handlar om skillnaden mellan pojkars och flickors kön, men beskriver också icke-normativa könsidentiteter som exempelvis olika transidentiteter, fast med ord som barn kan förstå. ”Vi föds som stora människor, men sedan förminskas vi genom livet av tabun och könsstereotyper, vilket gör att vi når vuxenskapet som mindre människor”, säger Cron-

© Marcus Malinda Lindmark

Tony Cronstams ”Snipp eller snopp – lika eller olika”.

stam. ”När vi senare skaffar egna barn stoppar vi ner dem i samma förminskade låda”. Kanske har han med denna bok gjort något åt saken, läs den och döm själva.

© Marcus Malinda Lindmark

Reklam för Galagofesten 2015.

Seriefester

Förutom händelserna på Bokmässan ordnas det varje år ett antal kringarrangemang och fester med serieanknytning på olika platser i Göteborg. På torsdagen kunde exempelvis de 200 första besökarna på Galagofesten knipa ett gratis exemplar av serietidningen *Galago*. På fredagen hölls traditionsenligt en fest på Serieateljén, dit flera serieskapare vallfärdade för att träffa likasinnade och umgås under lättsamma former. På lördagskvällen var det releasefest på Kulturhuset Oceanen för både Henri Gylanders och **Natalia Batistas** senaste albumsläpp. Förutom musikunderhållning och liveteckning av Batista, såldes även respektive bok till specialpris med signering på plats.

© Marcus Malinda Lindmark

Natalia Batista säljer Sword Princess Almathea till Jennifer Rundgren på releasefesten på Oceanen. I bakgrunden skymtar Henri Gylander.

© Marcus Malinda Lindmark

Serietecknaren Henri Gylander presenterar musikduon Zukie Fioxu på Oceanen, en av de många festerna i anslutning till Bokmässan 2015.

Tecknad serie om rumänska tiggare

Ett seriesläpp som särskilt fångade mitt intresse på mässan var albumet *Det kunde varit jag* av **Sara Olausson** och **Felicia Iosif**. Den handlar om de rumänska tiggarna i Sverige, de reaktioner som de fört med sig och förslag på hur vi kan hjälpa dem, men också om författarna själva. Felicia kommer till Sverige från Rumänien för att tigga, och Sara blir vän med henne och försöker att hjälpa henne ur fattigdomen. Olausson själv beskriver boken som ”serier, texter och bilder om min och Felicias vänskap”.

Förläggaren blev starkt berörd

Rolf Classon, bokförläggare på Kartago som gett ut boken, säger att ”hela processen med hur boken blev till är unik. Sara Olausson sätter sig ner med tiggaren Felicia och ett år senare resulterar det i en bok”. Classon berättar vidare att trots att han gett ut böcker i 40 år har han aldrig blivit så gripen och gråtit så mycket som under arbetet med den här serien. Olausson säger att anledningen till att de gjorde boken var för att hon ville ge Felicia en röst. ”Samtidigt”, säger hon, ”kan inte ansvaret att hjälpa tiggarna enbart ligga på enskilda individer utan något behöver också göras på EU-nivå”.

© Marcus Malinda Lindmark

Rolf Classon, förläggare på Kartago, visar upp serieboken Det kunde varit jag. Trots att Classon gett ut böcker i 40 år har han aldrig blivit så gripen och gråtit så mycket som under arbetet med den här serien.

”Hela processen är unik. Sara Olausson sätter sig ner med tiggaren Felicia och ett år senare resulterar det i en bok.” – ***Rolf Classon***

2016

Teckning av:
DALL·E 2 - OpenAI

Redigerad av:
Marcus Malinda Lindmark

2016-02-16

DOC LOUNGE: ETT SPÄNNANDE EVENEMANG MED SERIETEMA

Vad kan man göra en tisdagskväll i Göteborg? Se en dokumentärfilm om serier, gå på vernissage och bli spådd i tarotkort såklart.

© Saga Nyström

Minna Svensson var en av de tecknare som ställde ut på Doc Lounge.

Nya dokumentärfilmer

Doc Lounge är ett evenemang för den som vill se nya dokumentärfilmer och samtidigt uppleva olika kringarrangemang. Det kan vara allt från musik, tal, uppträdanden och andra överraskningar, lite beroende på kvällens tema. Då jag och min fotograf besökte Doc Lounge, tisdagen den 16 februari 2016, på Bengans vid Stigbergstorget i Göteborg, var temat tecknade serier. Denna kväll visades dokumentärfilmen *Very Semi-Serious* om tidningen *The New Yorker*, **Linda Spåman** spådde i tarotkort och dessutom fanns det där ett vernissage med flera serietecknare från Dotterbolaget.

Hilda-Maria Sandgren visar smakprov på nytt album

En av tecknarna jag först får prata med är **Hilda-Maria Sandgren** som visar upp ett smakprov från sitt nya seriealbum *Vägarna är som tvättbrädor här*, som släpps på Galago förlag i höst.

© Saga Nyström

Filmsalen på Bengans under Doc Lounge.

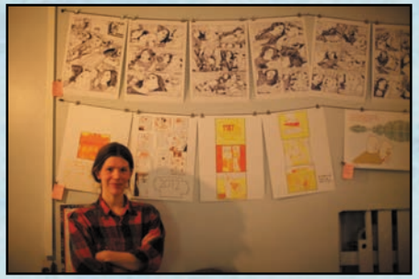

© Saga Nyström

Hilda-Maria Sandgren visar upp smakprov från sitt nästa album (teckningarna överst).

”Det är en uppföljare till min debutroman *Det som händer i skogen*”, berättar Sandgren. ”Det är samma karaktärer, fast denna gång handlar det om alla tre i kompisgänget”.

Politiska enrutingar

Minna Svensson har också ställt ut sina teckningar. ”Jag brukar inte göra längre serier för det är läskigt att göra långa saker, därför blir det mest enrutingar”, säger Svensson. En av figurerna påminner mycket om henom själv till utseendet. ”Det började som en självbiografisk figur, men nu använder jag den till lite av varje”. Flera av Svenssons serier är ofta, men inte alltid politiska. Till exempel en enruting på utställningen handlar om hur hen köper en bok på loppis med världens bästa citat. När hen kommer hem räknar hen citaten och konstaterar att av 393 citat är 316 sagda av män. ”I stort sett alla var av män förutom drottning Kristina”, säger Svensson.

© Saga Nyström

En av Mina Svenssons figurer påminner mycket om henne själv till utseendet. ”Det började som en självbiografisk figur, men nu använder jag den till lite av varje”.

Serier om kräkfobi

Vid utställningen finns också **Moa Magnusson**, som gör serier om sin kräkfobi. ”Jag utgår bara från mig själv när jag tecknar”, säger Magnusson. Serien är ett pågående projekt som hen bedriver vid sidan av sina studier till lärare. När hen ritar använder hen gärna vattenlösligt bläck i olika nyanser av en och samma färg. På utställningen fanns också serieteckningar av **Anna Hydén**, **X-Chel**, **Sara Eljeholm** och **Frida Ulvegren**, men de tecknarna fick jag ingen intervju med.

© Saga Nyström

Serier är ett medium där allt kan uttryckas. Moa Magnusson har till exempel gjort serier om sin egen kräkfobi.

Linda Spåman utläser framtiden

Förutom att gå på vernissage kunde besökare också passa på att bli spådda i tarotkort av **Linda Spåman.** Spåman är också serieförfattare och konstnär, men denna kväll gick hen verkligen in i rollen som spåkvinna.

© Saga Nyström

Linda Spåman (till höger) spår Anna-Karin Johansson (till vänster) i tarotkort.

En som tog chansen att bli spådd var **Anna-Karin Johansson**. ”Jag är lite skeptisk jag kanske får precis de svaren jag vill ha”, erkände hon. ”Men jag ska snart ta ett viktigt beslut om mitt jobb så jag kanske frågar nå’t om det”.

Dokumentärfilm om the New Yorker

Kvällens stora huvudattraktion var såklart dokumentärfilmen *Very Semi-Serious* om tidningen *The New Yorker*. Filmen handlade till stor del om de olika serietecknare som blivit publicerade i *The New Yorker* genom tiderna. Dit hör **Roz Chast**, **Emily Flake** och **Farley Katz**, för att nämna några. När filmen var slut frågade jag en av besökarna, **P. G. Lidström**, vad han tyckte om

© Saga Nyström

P. G. Lidström var nöjd med filmen och utställningen på Doc Lounge.

filmen. ”Det var en fin utställning och filmen var intressant och rolig”. Han var överraskad att det var så många tecknare som skickat in illustrationer till *The New Yorker*, ”och så var det roliga illustrationer också”.

Malin Nordström berättar om Doc Lounge

Slutligen innan Doc Lounge stänger får jag prata med en av initiativtagarna bakom eventet, **Malin Nordström**. ”Doc Lounge är ett koncept som finns på flera orter i Sverige och det startade 2007”, berättar hon. ”I Göteborg har det funnits i typ fem år och vi har visat dokumentärfilm på Bengans i två år”. Vill man veta mer om kommande arrangemang på Doc Lounge rekommenderas *doclounge.se* och för er som var sena till partyt och vill se filmen i efterhand, finns mer info på *verysemiserious.com*. Där kan man också se en trailer om filmen.

© Saga Nyström

Malin Nordström är en av arrangörerna till Doc Lounge i Göteborg.

VARFÖR SÅ MYCKET GENUS?

Ett tema som ofta återkommit i mina reportage är serier med anknytning till genus, alltså där kön i en kulturell kontext haft särskilt stor betydelse. Varför har det blivit så egentligen?

Eget identitetssökande

Delvis kan det ha att göra med att jag helt enkelt varit intresserad och sökt mig till den typen av seriealbum. Exempelvis när jag själv under några år försökte reda ut min könsidentitet. Då fångades jag av allt som handlade om transpersoner både i böcker och tecknade serier. Men jag tror att det också finns en annan förklaring.

Vandringsutställning om seriematriarkat

År 2019 till 2021 var Seriefrämjandet värd för utställningen ”Seriematriarkatet – kvinnorna dominerar serievärlden!” där besökare fick veta att vi har en seriebransch i Sverige med fler kvinnor än män. Den ställdes ut på Seriefrämjandets galleri i Malmö, samt på olika bibliotek, exempelvis i Ystad och Hultsfred. Medverkande var **Bitte Andersson**, **Natalia Batista**, **Sara Bergmark Elfgren**, **Daria Bogdanska**, **Karin Gafvelin**, **Joanna Hellgren**, **Karl Johnsson**, **Lina Neidestam**, **Liv Strömquist**, **Berit Viklund** och **Li Österberg**. **Källa:** *serieframjandet.se/evenemang/seriematriarkatet-kvinnorna-dominerar-serievarlden/ (2023-06-19).*

Fler kvinnliga tecknare ger andra serier?

Kan det vara så att med en större andel kvinnor som tecknar serier så kommer också de serier som görs till större grad representera kvinnliga intresseområden? Några sådana som jag fått syn på i mina reportage är serier om prostitution, kvinnoförtryck, abort, omvända könsroller, sexuellt utforskande, ifrågasättande av tvåsamhetsnormen och serier om transpersoner. En helt annan slags historier än de äventyrsberättelser, företrädesvis tecknade av män, som jag läste i min barndom och som först väckte mitt intresse för seriemediet.

2016-02-29

SCENSAMTAL OM RELATIONER

Den 29 februari 2016 intog Karolina Bång, upphovskvinnan till seriealbum som Alternativet, Handboken och Cowgirls, Trappanscenen på stadsbiblioteket i Göteborg, för ett samtal med Simon Ceder, medgrundare av Relationsinstitutet.

© Marcus Malinda Lindmark

I februari 2016 var serieskaparen Karolina Bång inbjuden av Relationsinstitutet för att prata om relationer och serier. Från vänster: Simon Ceder (Relationsinstitutet), Karolina Bång, och Julia Johansson (Relationsinstitutet).

Tecknad sex i vilda västern

I början av samtalet handlade det mest om serien *Cowgirls*, en samling sexnoveller i en vilda västern-miljö som Bång skrivit och tecknat. ”Det finns mycket erotik och snusk i serier, men det mesta är gjort för ett manligt öga”, säger Bång. *Cowgirls* beskriver hon som en ”slags utopi helt utan cis-män” (en cis-man är en man som känner sig som, uppfattas och identifierar sig som en man. Begreppet används bland annat inom genusvetenskapen för att medvetandegöra icke-transpersoner på att biologiskt kön och könsidentitet är olika saker och att cis-personer har privilegier som transpersoner saknar till exempel att inte få sin könsidentitet ifrågasatt). ”Jag tycker vilda västern är lite roligt och lite buskis. Just vilda västern är också väldigt mycket machokultur, och det kan man driva med”, fortsätter hon.

© Marcus Malinda Lindmark

Karolina Bång intervjuas av Simon Ceder om seriealbumet Alternativet.

Alternativet, ett normkritiskt seriealbum

Bång tecknar på olika sätt i olika serier. Om *Cowgirls* är lite skissartad, är *Alternativet* gjord mer i en kollagestil. ”Jag anpassar min teckningsstil till det jag vill få fram i berättelsen, om det ska vara skojigt kan figurerna se ut lite hur som helst till exempel ha bananarmar.” *Alternativet* är ett seriealbum som erbjuder alternativ till sådant som är norm i samhället. Till exempel utmanar Bång tvåsamhetsnormen, heteronormen, och normen att skaffa barn. Dessutom drar hon sig inte från att rikta kritik mot författare av olika självhjälpsböcker. ”Ofta antas du vara en viss person, en medelålders kvinna, singel och ha dåligt självförtroende”, säger Bång. ”Jag försöker hitta alternativ till det och hur man kan hjälpa sig själv och andra”, avslutar hon.

Ofrivillig ensamhet

Under samtalet mellan Bång och Ceder kommer de snart in på ämnena ensamhet, tvåsamhet och flersamhet. ”Ensamhet diskuteras alldeles för lite”, menar Bång. ”Då talar jag om ovald ensamhet. Det är tabubelagt att säga att man känner sig ensam, det är jättestigmatiserat. Tvåsamhet och flersamhet är lättare att diskutera eftersom det är något man själv väljer.” I *Alternativet* finns det ett avsnitt som handlar om en person som går hemma och är ofrivilligt ensam tills någon ringer och frågar om personen vill ses och se en film. Då glömmer personen sin ensamhet. ”Samtidigt kan det vara svårt att säga; jag behöver bara vara med någon, vill du komma hit och bara sitta här en stund?”, reflekterar Bång. ”Det är inte alla människor som bara vill sitta där i en soffa.”

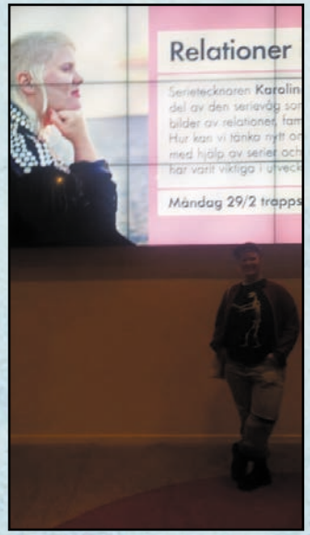

© Marcus Malinda Lindmark

Bång framför reklamtavlan för evenemanget på Göteborgs stadsbibliotek.

”Alternativet är ett seriealbum som erbjuder alternativ till tvåsamhetsnormen, heteronormen och normen att skaffa barn.”

Positiv ensamhet och den värsta sortens ensamhet

Men ensamhet kan också vara självvald och då vara något positivt. ”Jag kan till exempel tycka det är kul att bara vara själv och laga jättelyxig mat som ingen annan än jag får smaka”, säger Bång. ”Men bor man i ett kollektiv eller har barn, då törstar man kanske efter ensamhet istället.” Den värsta ensamheten enligt Bång är att känna sig ensam, fast att man är omgiven av folk, till exempel på en fest. Steget att vara social med andra i sådan situation kan vara extra stort om man är där helt ensam. ”Om jag bara har någon i närheten som jag känner brukar det fungera mycket bättre socialt.”

Flersamhet

”Det finns flera ord för flersamhet, öppna relationer, relationsanarki och polyamorös, men när jag hörde ordet flersam, började jag kalla mig själv för det”, säger Bång. Egentligen handlar flersamhet om olika sätt att bygga relationer på. Det finns dock många föreställningar kring orden. ”Folk kanske tänker att man kan vara kär i flera utan att det är ett problem, eller att man kan ha sex med flera men utan att vara kär i dem”, säger Bång. Dock är det mer komplicerat än så. Att vara relationsanarkist innebär också att du kan tala med en vän som du skulle tala med någon du är kär i, samt att bryta mot olika normer inom tvåsamheten. ”Som att fira jul med kompisar istället för med familj och partner, eller ta med kompisarna till släkten på julafton”, säger Bång.

Fördomar mot flersamhet

Bång vill också genom sina serier göra upp med de fördomar som finns kring flersamhet. ”Till exempel att man har skitmycket sex hela tiden, att man ligger runt och att det är destruktivt mot den man är kär i”, säger hon. ”Därför vill jag prata om kärnan vad man tänker om relationer överhuvudtaget. I en relation kan du ju ha både attraktion, föräls-kelse, trygghet, fysisk kontakt, hund, sommarhus och barn; relationen finns på så många plan.

© Marcus Malinda Lindmark

Karolina Bång med några av sina böcker.

Jag tycker också om idén att en person inte behöver vara allt”, säger Bång. ”Själv har jag till exempel medvetet sökt brädspelskompisar som jag bara gjort det med”, avslutar hon.

Handboken

Utöver *Alternativet* och *Cowgirls* har Bång även gjort *Handboken*. ”När jag tecknade *Handboken* tog jag upp sådant som diskuteras i feministiska sammanhang och i genusvetenskapliga sammanhang, men som jag tycker borde diskuteras på fler ställen”. *Handboken* fortsätter på temat med normer och könsroller som verkar löpa som en röd tråd igenom Bångs författarskap, vilket kanske inte är så förvånande om man ser till vilka serier som inspirerat henne. ”När jag var 16 gillade jag **Roberta Gregory** och hennes *Naughty Bitch*-serie”, säger Bång. Det är en serie om en kvinna som ofta och med rätta är förbannad på världen omkring henne. Hon är också inspirerad av **Debbie Drechsler** och serien *Pappas flicka*: ”Den boken handlar om incest och andra övergrepp och är bra berättad med snygga teckningar.” Även **Frank Miller** har varit en förebild vad gäller tuschteknik, ”även om jag tycker att hans berättande också kan vara sexistiskt”. På frågan vad hon ska ge sig på härnäst svarar Bång att hon just nu tänker mycket på träningsnormen. ”Det är en väldigt stor träningshets i samhället”, säger Bång.

Relationsinstitutet söker samarbeten med tecknare

Att Bång ens kunde komma till Göteborgs stadsbibliotek denna kväll kan vi tacka föreningen Relationsinstitutet för. På plats

© Marcus Malinda Lindmark

Översiktsbild över Trappanscenen på Göteborgs stadsbibliotek, dit Karolina Bång var inbjuden av Relationsinstitutet.

var de bägge grundarna **Julia Johansson** och **Simon Ceder**. Ceder fungerade även som samtalsledare. ”Hela idén är att det fokuserar på och handlar om relationer”, säger Johansson. ”Det är därför vi gillar serier för det finns många serier som hanterar relationer.” Förutom serier intresserar sig föreningen också för relationer inom film. Föreningen grundades för tre år sedan och består idag av ett trettiotal personer som är författare, akademiker och psykologer. De flesta kontakterna mellan medlemmarna sköts virtuellt via nätet. Föreningens kommande projekt handlar om att skapa nya bilder av känslor, och här vill man gärna samarbeta med serieskapare. ”Det skulle kunna vara serieteckningar, men även andra slags bilder, som konstdesign eller foto”, säger Johansson. För den som vill bidra eller veta mer om föreningens kommande arrangemang i Malmö, Göteborg och Helsingborg är det bara att gå in på föreningens hemsida *relationsinstitutet.org* och ta kontakt.

2016-05-15

CONFUSION INTAR VÄRLDSKULTURMUSEET

13–15 maj 2016 hölls ConFusion på Världskulturmuseet i centrala Göteborg. Det är ett evenemang som vill främja östasiatisk populärkultur, och där ingår både spel, cosplay och tecknade serier. När jag och min fotograf besökte eventet för Seriefrämjandets räkning på söndagen fanns det en hel del att titta på.

Serie om Merkurius

På plats fanns **Yvette Gustafsson** som förutom ett nysläppt *Zak & Ting*-album också sålde en kortare serie om planeten Merkurius. ”Tanken väcktes när jag läste astronomi på Göteborgs Universitet”, säger Gustafsson. ”Det var då jag kom på att jag skulle fråga vanligt folk på Facebook vad de vet om Merkurius.” Albumet tar upp såväl astronomi och astrologi som roliga fakta om Merkurius, exempelvis att planeten kallades Ubu-idim-gud-un av sumererna för cirka 5 000 år sedan.

© Sanna Pandan Andersson

På ConFusion kunde man köpa det mesta som hade med östasiatisk populärkultur att göra.

Ny Zak & Ting

Gustafsson har också släppt ett nytt *Zak & Ting*-album där hennes seriefigurer ska pröva på orientering. ”Det var i samband med serieteckna-rtävlingen I Seriernas Värld i höstas som jag gjorde den”, säger Gustafsson. Detta är det allra första albumet hon gjort helt digitalt med hjälp av programmet Manga studio

”Albumet tar upp såväl astronomi och astrologi som roliga fakta om Merkurius.”

© Sanna Pandan Andersson

Yvette Gustafssons serie om Merkurius.

(som under år 2016 kom att byta namn till Clip Studio Paint). ”Det är fler och fler som använder det”,

© Sanna Pandan Andersson

Yvette Gustafsson på ConFusion 2016.

säger hon och liknar det vid ett Photoshop anpassat till serietecknare. ”De har tagit allt som är bra med Photoshop som man vill ha när man ritar och lagt till allt som fattades”, säger Gustafsson. På Confusion befann sig även Nosebleed Studio med gamla och nya seriesläpp.

© Sanna Pandan Andersson

Nosebleed Studio. Från vänster: Joakim Waller, Elsie Rosberg, Catarina Batista och Natalia Batista.

Serietävlingar

Under 2000-talet har det arrangerats en mängd olika tecknartävlingar exempelvis:

Seriefrämjandets stora serietecknartävling arrangerades vartannat år på festivalen I seriernas värld i Malmö mellan åren 2001 till 2015. Priset delades ut av Seriefrämjandet men sponsrades av Egmont Kärnan. År 2015 var prissumman på 20 000 kronor fördelat på första, andra och tredjepris. Festivalen anordnade även en motsvarande tävling för yngre barn, kallad Seriefrämjandets lilla serietecknartävling.

Mangatalangen, en tävling startad av Bonnier Carlsen som arrangerades åren 2005 och 2007, med målet att hitta nya talanger inom svensk manga.

Ponduspriset, delas ut med syfte att uppmuntra nya svenska serieskapare i skämtteckningsgenrerna. Priset har delats ut i Sverige åren 2008, 2012, 2013 och 2021, men finns också i Norge. Prissumman år 2021 låg på hela 180 000 kr.

Källa: *Seriewikin* (2023-06-14).

Lolita Fashion

Serierna till trots handlar ConFusion till största delen om att samla ihop olika delar av östasisatisk populärkultur på ett

© Sanna Pandan Andersson

Pastelbat tillverkar egna pins.

ställe. Mycket är lika sockersött som **Yohio** eller sångerskorna i **Dolly Style**. Utöver serierna finns här tv-spel, japansk mat, t-shirts, gosedjur och skolflicksuniformer

© Sanna Pandan Andersson

Några av de pins som Pastelbat sålde på ConFusion 2016.

inspirerade av japansk anime. Ett annat bra exempel på denna aspekt av Confusion hittar vi hos **Pastelbat** som de senaste fyra åren har tillverkat egna pins i ljusa pastellfärger inspirerade av magiska flickorna i mangan *Sailor Moon*. ”Jag älskar magical girl-konceptet, att vara en stark flicka”, säger Pastelbat. Alla sakerna är handgjorda av henne, och för den som vill köpa egna pins och andra smycken finns alltsammans till försäljning på Pastelsbats webbaffär eyecandy.storenvy.com.

S.A.R.Z. spelbar

Även S.A.R.Z. spelbar fanns på plats, och erbjöd besökare möjligheten att spela olika kort-

© Sanna Pandan Andersson

”Här [på ConFusion] är det en yngre publik, som mer uppskattar kortare spel som inte är så spelmekaniskt tunga”, säger Kalle Wong.

© Sanna Pandan Andersson

Från vänster: Anton Lundahl som Zabusa från Naruto och Emilia Hjalmarsson son Inu-Yasha från Inu-Yasha.

spel och brädspel. **Kalle Wong**, som var en av arrangörerna, berättar att det är skillnad på ett animekonvent som detta, jämfört med de spelkonvent som de också åker till. ”Här är det en yngre publik, som mer uppskattar kortare spel som inte är så spelmekaniskt tunga”, säger Wong. ”Man märker också att de gillar intrigspel, till exempel relationsspel där man lär känna folk i gruppen”, fortsätter han. Som exempel nämner han spelen *Orangino*, *Maffia* och *Resistance*.

Cosplaytävling

Det sista vi hinner med att göra är att se den stora cosplaytävlingen, där deltagarna visar upp sina egensydda kläder i teaterliknande sketcher, med tydlig anknytning till japansk anime och manga. Det är uppenbart att den som har läst dessa tecknade serier, eller sett filmerna, också har störst behållning av showen. I juryn satt det tre domare med bakgrund inom cosplay som satte poäng på deltagarna i tävlingen.

© Sanna Pandan Andersson

Även domarna hade en bakgrund inom cosplay på ConFusion 2016.

Så här såg maskoten ut på ConFusion 2016. Foto: Sanna Pandan Andersson.

Teckning av:
DALL·E 2 - OpenAI

Redigerad av:
Marcus Malinda Lindmark

2017-10-02

SERIESLÄPP PÅ TVÅ BOKMÄSSOR 2017 PÅ GRUND AV HÖGEREXTREMISM

Årets bokmässa påminde inte om någon annan. För det första bestod den av två mässor, den vanliga på Svenska mässan och tidningen ETC:s egna alternativa bokmässa på Heden, som arrangerades som en protest mot att den högerextrema tidningen och webbsidan Nya Tider fick ställa ut på Bokmässan i år. I en artikel från Göteborgs-Posten beskrivs Nya Tiders sympatisörer som högerextremister och motståndare till yttrandefrihet, och därför har hela 127 författare bojkottat årets bokmässa.

© Marcus Malinda Lindmark

Omslaget till Homeparty med Gudrun, ett samarbete mellan Gudrun Schyman och Ellen Ekman.

Homeparty med Gudrun

Under fredagen gjorde jag ett besök på ETC:s alternativa bokmässa. Vid denna tidpunkten hittade jag ingen serietecknare att prata med, men gjorde ändå ett fynd i form av **Ellen Ekmans** (*Lilla Berlin*) samarbete med Feministiskt Initiativs talesperson **Gudrun Schyman**, som resulterat i serieboken *Homeparty med Gudrun*. Enligt bokens egna beskrivning är detta ”en grundutbildning i jämställdhet” och tar sin utgångspunkt i Feministiskt Initiativs politiska värderingar. Ekmans sparsamt färglagda teckningar gör sitt till för att förhöja tydligheten i budskapet.

© Marcus Malinda Lindmark

ETC hade anordnat en alternativ bokmässa i ett tält på Heden, i protest mot Nya Tiders medverkan på den ordinarie Bokmässan.

© Marcus Malinda Lindmark

Seriesida ur Homeparty med Gudrun av Ellen Ekman och Gudrun Schyman.

Flytta från glesbygden

Mitt besök på den officiella Bokmässan dröjde ända fram till söndag eftermiddag. På plats fanns då **Mats Jonsson** som signerade sin serieroman *Nya Norrland*.

”Det är en självbiografisk roman om att vara utflyttad och klyftan mellan stad och landsbygd”, berättar Jonsson. Förutom att den bygger på upplevelser från hans egna liv, har han också intervjuat folk och gjort enkätundersökningar. ”Det handlar om att känna sig arg på platsen där man växer upp och vilja fly från den”, menar Jonsson som tror att infödda stockholmare kan ha en hel del att lära sig från hans serieroman.

© Malin Lindmark

Mats Jonsson visar upp sin nya, hyllade serieroman Nya Norrland som handlar om hans förhållande till hembygden.

Ny Zak & Ting-serie

En veteran i sammanhanget för er som följt mina tidigare seriereportage, är **Yvette Gustafsson**, som nu är aktuell igen med ett nytt album med *Zak & Ting*, nu på eget förlag. Det här är historien om ängeln Ting som blir utkastad ur himlen och hamnar på jorden där hon förälskar sig i djävulen Zak. I det

© Malin Lindmark

Yvette Gustafsson visar upp sitt senaste album.

nya albumet som heter *Jobbiga jävlar del 1* (de andra tre delarna kommer framöver) träffar de båda huvudpersonerna på en mängd nya karaktärer, som Malin, Lovisa och Janne, och dras in i nya intriger och äventyr. Serien var från början tänkt för vuxna, men riktar sig numera även till ungdomar. Därför har Gustafsson tonat ned svordomarna. ”Barn brukar gilla karaktärerna, men vuxna gillar historien”, säger Gustafsson.

© Malin Lindmark

Sandra Petojevic var på bokmässan utklädd till furstinnan Fenestra, en av huvudpersonerna i hennes fantasyepos Maktens Tiaror.

Utklädd till en furstinna

Sandra Petojevic var på bokmässan utklädd till furstinnan Fenestra, en av huvudpersonerna i hennes fantasyepos *Maktens Tiaror* utgiven på Vesuvius förlag. ”Fenestra är bror till furst Nikoforaz som söker efter maktens tiaror, men ger sig iväg på ett eget äventyr med sina väninnor”, säger Petojevic. ”Nikoforaz korrumperas tyvärr gradvis av makten, så att han till slut hotar att utplåna ett helt folk som Fenestra försöker rädda”. Från början skulle det ha blivit ett seriealbum, men det skulle ha tagit för lång tid så därför bestämde hon sig för en illustrerad bok istället. ”Varje kapitel har minst en illustration som jag gjort själv”, säger Petojevic. Även framsidorna har hon tecknat själv. Petojevic har också ett stort intresse för tecknade serier, som inte minst märks genom hennes engagemang i Seriefrämjandets

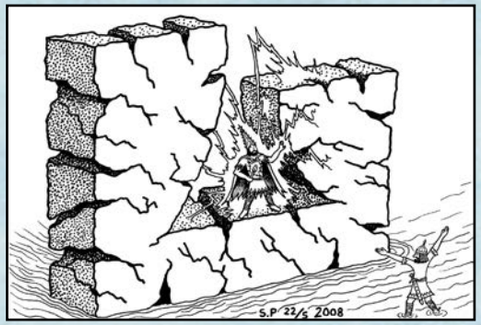

© Sandra Petojevic

Furst Nikoforaz står på ett ell, en klippvarelse som förstenar allt i sin väg, men han bär Osårbarhetens tiara.

© Marcus Malinda Lindmark

När Anders Lokrantz fotograferar framsidan av boken med hjälp av appen KLUB Bestarium byts här två av bokstäverna ut. Istället för ”K” ser vi vampyrflickan Kira, den kvinnliga hjältinnan, och ”L” blir till hamnskiftaren Luppe. Båda dessa karaktärer visas som 3D-figurer på Ipadens skärm. I appen KLUB Bestarium går det sedan att söka ytterligare information om de karaktärer som skannats in under läsningen av boken.

lokalförening i Göteborg, där hon är kassör.

Sagoböcker får liv på surfplattor

Slutligen träffar jag på **Anders Lokrantz**, förläggare på Lokrantz förlag, som i ett samarbete med Högskolan i Skövde varit med och utvecklat ett helt nytt sätt att läsa illustrerade sagoböcker på. Till böckerna hör nämligen appen KLUB Bestarium, som gör det möjligt att scanna av vissa bokstäver via en surfplatta eller mobiltelefon, som då genast byter skepnad och blir till bilder eller 3D-figurer. Dessa figurer samlas sedan i ett arkiv eller ett ”Bestiarium” i appen, där det går att läsa mer om det väsen man hittat. Teckningsstilen kan se lite olika ut i varje bok, och även om detta är illustrerade sagor snarare än tecknade serier, finns här tydliga serieinfluenser från exempelvis manga. Historierna är nyskrivna och bygger på lokala myter från olika platser i Sverige. ”Till exempel är Kåffan ett sagoväsen från Mariestad som påminner om en sjöjungfru”, säger Lokrantz.

© Marcus Malinda Lindmark

Anders Lokrantz visar upp AR-böcker. AR står gör augmented reality, alltså ungefär förstärkt eller förändrad verklighet. AR-upplevelser blandar den verkliga världen med datorgenererat innehåll, som visas på en surfplatta eller mobiltelefon.

DEN DIGITALA UTVECKLINGEN

Det finns ett område jag känner har blivit allt viktigare att skriva om vad gäller serier och det är den digitala utvecklingen.

Serier anpassade till mobiltelefonen

Jag minns när jag år 2000 läste den då nya boken *Reinventing Comics* av **Scott McCloud** och hur han förutsåg olika vägar som serierna kunde ta i digitala medier. En av hans idéer var hur serierutorna skulle förlora sin funktion och att man istället borde se på skärmen som ett fönster som förflyttas över en lång sammanhängande yta med tecknade bilder. Den uppfinningen har blivit verklighet med appen *Webtoon*, där man i stället för att läsa serierutor uppställda på rad efter varandra låter mobiltelefonen eller surfplattan glida ned över bilderna uppifrån och ned. I det här formatet flyter ofta bilderna in i varandra vilket ger en helt annan läsupplevelse än i tryckt form.

Superhjälteserier förklaras på Youtube

Ett annat nyskapande sätt att ta del av serier har kommit med de influencers som dramatiserar eller förklarar serier på sina Youtube-kanaler. Här tänker jag exempelvis på *ComicsStorian* specialiserad på amerikanska superhjälteserier, där seriesidorna visas med tomma pratbubblor till dramatisk musik, samtidigt som en berättarröst med inlevelse förklarar händelseförloppet. Kanalen *Comics Explained* som drivs av amerikanen **Robert Jefferson** fokuserar å andra sidan på att ge en fördjupad förståelse för hur olika händelser hänger ihop i superhjälteserier från framförallt förlagen Marvel och DC. Ett annat fenomen sedan ett antal år tillbaka är att man på Youtube också kan följa tecknare som visar när de skapar serier, ibland i uppsnabbad hastighet, så att man på kort tid kan se seriesidorna ta form framför sina ögon.

”Ett nyskapande sätt att ta del av serier har kommit med de influencers som dramatiserar eller förklarar serier på sina Youtube-kanaler.”

Seriefest i Väst erbjöd stort digitalt utbud

Även festivaler har blivit mer digitala. Under coronakrisen åren 2020-2021 var en stor del av utbudet på Seriefest i Väst enbart tillgängligt via datorn eller mobilen. Var detta en tillfällig trend eller kommer vi se en fortsatt utveckling i den här riktningen?.

Nya finansieringsformer

Naturligtvis har också nya finansieringsformer som exempelvis *Patreon* (en slags prenumerationstjänst där man kan stötta serieskapare man gillar och andra kreatörer med månadsvisa betalningar) och tjänster som exempelvis *Kickstarter* och *Indiegogo* (genom vilket serieskapare kan samla in pengar till enstaka serieböcker), bidragit till nya sätt att finansiera och nå ut till sin publik. Två ovanligt lyckade insamlingskampanjer är **Peter Madsens** *Valhall* (2018) och en nyutgåva av *Kalle & Hobbe* (2020) av **Bill Watterson**, som var för sig drog in imponerande 2,5 miljoner kronor när kampanjerna pågick (och ännu mer efteråt). Andra som exempelvis svenska Nosebleed Studio har istället satsat på att utveckla en egen mobilapp kallad *Nosebleed Manga*, som släpptes i oktober 2020 för att sälja tidigare tryckta serier online.

Seriesida ur ”Alve räddar Björn”, en serie jag själv har skapat med hjälp av fotografier på min son och hans mjukisdjur som omvandlats till teckningar i appen Comica.

© Marcus Malinda Lindmark

Källor: *bildobubbla.se/2018/12/30/kickstarter-for-valhall-drar-in-25-miljoner/* (2023-06-20), *kalle-och-hobbe.se/om-kalle-och-hobbe/* (2023-06-20) och Seriewikin (2023-06-20).

Nya digitala verktyg

Att serietecknare använder digital teknik till att teckna sina serier, exempelvis med hjälp av en digital penna och ritplatta, eller att de överför sina tuschade sidor till datorn och färglägger dem i datorn kanske inte är så nytt längre. Men utan tvekan har serietecknarens verktygslåda utökats ytterligare på senare år. Exempelvis har vi 3D-serier, som är när tecknare använder 3D-renderade figurer och miljöer ljussatta i datorn till att skapa stillbilder, som sedan kombineras med pratbubblor. En annan ny teknik är möjligheten att omvandla fotografier till serieteckningar. Med lite kreativitet kan därmed även en fotograf skapa serier. Jag själv provade att år 2020 skapa serien *Alve räddar Björn* genom att fotografera av min sons leksaker och mjukisdjur och omvandla dem till serieteckningar med hjälp av appen *Comica*.

AI-utvecklingen

Slutligen måste jag nämna AI-utvecklingen. År 2023 och 2024 är detta ett hett samtalsämne som debatteras flitigt i medierna. Flera nya AI-verktyg som *ChatGTP* och *Midjourney* har gjort det enklare att både få idéer och skriva manus till serier, samt rita bilder. Jag har själv använt AI-tekniken i skapandet av den här boken och låtit *DALL·E 2 – OpenAI* rita illustrationerna till varje nytt kapitel. Visserligen slarvar den en hel del. Den är år 2023 till exempel dålig på att rita händer och linjer kan ibland hamna på lite konstiga ställen. Det går heller inte att rita samma seriefigur två gånger. Men med lite efterarbete i Photoshop har jag ändå fått illustrationerna att hålla en godtycklig nivå som sparat tid och pengar. Vi är dock i startgroparna av en utveckling som går väldigt snabbt. Hur långt bort är det egentligen till att man kan mata in ett skrivet manus i datorn och att en AI vips spottar ur sig en färdig serietidning med pratbubblor och allt? Vad kommer det i sådana fall innebära för yrkesverksamma serietecknare och illustratörer? Tja, som man brukar säga, den som lever får se...

2018-01-09

INTERVJU MED JOHAN ALEXANDERSON SOM SKAPAT SKATTEN PÅ TROLLHOLMEN

Ibland så händer saker av en slump. När jag träffade de debuterande serietecknaren Johan Alexanderson på Café Cello i Göteborg, trodde jag att jag skulle dit för att spela brädspel, men fick på köpet chansen att göra den här intervjun om Alexandersons serieskapande.

© Marcus Malinda Lindmark

Skatten på Trollholmen heter seriealbumet som Alexanderson har skrivit och tecknat. Teckningsstilen påminner en del om äldre barnserier.

En klassisk teckningsstil

”Den är främst till för barn mellan fyra och åtta år ungefär, men kan läsas av vuxna också”, säger **Johan Alexanderson**. ”Jag gillar mycket de klassiska serierna som *Bamse*, *Kalle Anka* och *Asterix*. Jag tycker man ska ha en tydlig stil till barn så att det är lätt att följa med i flödet”.

Sjöbotomte på skattjakt

Handlingen kretsar kring en sjöbodstomte som bor tillsammans med tre hönor, Fjärilsfen och en mus. En dag hittar de en skattkarta i morfars gamla kryddskåp som verkar leda till en ö som kallas för Trollholmen. Tillsammans ger de sig ut på ett äventyr för att få veta vad som gömmer sig på ön.

Alexanderssons barndom, en stor inspirationskälla

”Berättelsen är inspirerad av min egen uppväxt. Vi hade en båt som jag och familjen åkte runt med till olika holmar och utforskade dem. På en av öarna fanns det en sten som var målad som ett troll, som familjen kallade för Trollholmen. Jag var nog fyra–fem år när jag såg stenen för första gången och då kändes den otäck och spännande”, minns Alexanderson. Även hönorna är inspirerade av riktiga hönor. ”Min familj hade tre hönor för några år sedan som hade samma namn som seriefigurerna; Lill-Toffsan, Guldhals och Skäggemumma.”

Utgiven på Kartago förlag

Trots att detta är Alexandersons debut som serietecknare är han redan utgiven på ett större förlag. ”Jag ringde Kartago förlag och frågade om de var intresserade. Jag hade inte gett ut något förut och skickade över en lågupplöst PDF-fil med serien till förlaget. Efter en timme ringde de tillbaka och sa att de ville ge ut den.” Ett år senare var den färdiga boken i tryck – den utkom den 20 april 2017.

Barns reaktioner

”Roligast är att höra vad barn säger om den”, säger Alexanderson. ”De hittar ofta andra detaljer som inte jag har tänkt på. Till exempel var det ett barn som tyckte det var extra kul varje gång tomten sa ’puh’”.

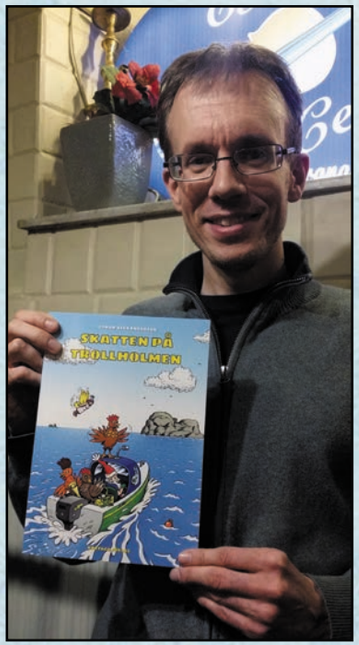

© Marcus Malinda Lindmark

Johan Alexanderson visar upp Skatten på Trollholmen.

2018-05-05

RAPPORT FRÅN SIS 2018

På årets upplaga av Stockholms internationella seriefestival (SIS) samlades som vanligt mängder med utställande serieskapare som sålde serieböcker och fanzin. Här kommer några nedslag från lördagen den 5 maj 2018 på kulturhuset i Stockholm.

Springande katt och porträtt

På SIS 2018 fanns det gott om tecknare, till exempel **Ellen Reuterberg** som går andra året på Tumba gymnasium. Det är första gången hon prövat att göra en serie till festivalen. ”Den handlar om en katt som springer från något, men sen visar det sig vara en filmproduktion så karaktären byter personlighet på slutet”, säger Reuterberg. Och fler katter skulle det bli! Vid ett annat bord kunde besökare få sitt porträtt ritat som en katt. Det var serietecknaren **Aldelaide Tasker** som erbjöd denna kattförvandling.

© Marcus Malinda Lindmark

Ellen Reuterberg visar upp sin kattserie.

Spökhistoria med ett udda berättargrepp

Någon som gärna ville prata om sin serieroman var **Saskia Gullstrand** som är aktuell med ett nytt seriealbum på SIS 2018, men som bygger vidare på en konstutställning på Cirkulationscentralen i Malmö år 2016. ”Hela idén var att visa hur serier ser ut om man hänger upp dem”, säger Gullstrand. Besökarnas rörelser i rummet, till exempel att sträcka på kroppen och titta upp, blev till en del av utställningen. ”Jag kallar det för läsvandring”, säger hon. Inför SIS 2018 har hon bearbetat historien och förminskat och lagt till serierutor, till en mer utvecklad version av berättelsen. ”Det är en spökhistoria om andar, kärlek, blod och sorg. En ung kvinna läggs in på sjukhus, efter att hennes bästa vän gått bort. På sjukhuset kommer en ande till henne och för in henne i en parallell verklighet.” En intressant detalj är att serien har ett genomskinligt försättsblad av mullbärspapper. ”Det ska påminna om slöjorna i andevärlden. Serien är svartvit, antingen väldigt svart eller väldigt vit, så det spöklika kommer fram med pappret och det ger också en taktil känsla att ta på det”, avlutar Gullstrand.

© Marcus Malinda Lindmark

Aldelaide Tasker erbjuder besökare att bli avporträtterade som katter.

© Marcus Malinda Lindmark

Saskia Gullstrand på SIS 2018.

© Marcus Malinda Lindmark

Saskia Gullstrand demonstrerar effekten med mullbärspapper.

Seriesamtal och liveteckning

Förutom bok- och fanzinförsäljning pågick det också seriesamtal, till exempel med **Kinga Dukaj** som pratade med **Mattias Elftorp**. Ett annat inslag var liveteckning till musik, något som exempelvis **Sam Frisk** ägnade sig åt. Flera andra tecknare var inplanerade under dagen.

© Marcus Malinda Lindmark

Kinga Dukaj samtalar med Mattias Elftorp.

”Det ska påminna om slöjorna i andevärlden”
– Saskia Gullstrand

Musikserie på italienska

På tal om musik så var ett annat udda inslag den italienska serieskaparen **Eugenio Lucianos** serie *Rein!* Det visade sig vara ett intressant koncept där seriesidorna kombineras med musik för att förstärka läsupplevelsen. ”CD-versionen släpptes julen 2016, men sålde slut”, berättar Luciano på engelska. ”men nu letar jag efter någon som vill ge ut den igen”, avslutar han. I väntan på en nyutgivning finns faktiskt både serien och musiken att ladda ner gratis från Internet, och den som vill få sig ett par minuters annorlunda serieläsning kan ladda ner serien online.

© Marcus Malinda Lindmark

Eugenio Luciano med sin serie Rein!

Hett tips!

Läs *Rein* och lyssna på musiken: *eugenioluciano.bandcamp.com/album/rien* (2024-02-10).

Queer sagoserie

Slutligen träffar jag tecknaren **Vanne CL** som säljer sitt sagoinspirerade fanzine *Quiersaiya*. ”Min tanke är att det ska vara en queerserie med fantasy och sagoinslag. Den serie som jag aldrig fick som liten.”, säger Vanne CL. Fanzinet är mer som en prolog till en längre berättelse, men involverar en kidnappad prins och två olika kvinnliga huvudkaraktärer, som reser från stad till stad för att hitta prinsen. Själv fångas jag mycket av den tydliga svärtan och de stora medeltidsinspirerade anfangerna.

© Marcus Malinda Lindmark

Vanne CL visar upp Quiersaiya.

Liveteckning med Sam Frisk.

2018-09-27

BOKMÄSSAN 2018: FLYKTINGHISTORIER OCH #METOO

Bokmässan 2018 bjöd torsdagen den 27 september på flyktinghistorier, #metoo och främmande språk.

Att fly till Sverige

Efter att ha krånglat mig förbi den nya Lärarscenen på Bokmässan, snubblar jag in i mitt första möte med tecknade serier, knappt halvvägs till Seriescenen där de flesta serieskaparna brukar hålla till. Det är **Karin Tenemark**, kommunikatör på Clowner utan gränser och initiativtagaren till seriealbumet *Gränslöst mod* som står där. ”Det är ett seriealbum där åtta tecknare, som antingen kommit till Sverige på flykt och har skrivit om en anhörig eller har intervjuat någon som flytt till Sverige, får komma till tals”, berättar Tenemark.

© Marcus Malinda Lindmark

Karin Tenemark visar upp Gränslöst mod.

Albumet är framtaget för att barn ska få en bättre förståelse för vad det innebär att tvingas fly från sitt land. ”Tanken var att den skulle väcka engagemang”, säger Tenemark, och albumet har också blivit väldigt populärt på skolor, ”främst på högstadiet”, fyller hon i. Att hitta rätt tecknare var dock inte det lättaste. ”Vi gjorde en utlysning på vår hemsida, och på Rättviseförmedlingens hemsida, och fick in ansökningar från 60 serietecknare”. Därför blev det nödvändigt att göra ett urval och då var det budskapet, inte teckningsstilen, som stod i fokus. ”Vi ville att de skulle ha en personlig koppling till att vara på flykt, men uttrycket lämnades fritt åt tecknarna själva att bestämma”, avslutar Tenemark.

Serier om kvinnoförtryck i spåren av #METOO-rörelsen

Väl framme vid Seriescenen kommer jag fram strax innan presentationen av årets Peter Pan-pristagare *Akissi – det flygande fåret*, men fastnar snart

#metoo är en global rörelse som verkar mot sexuella ofredanden av kvinnor och rädslan för att berätta om dessa upplevelser.

© Rawpixel.com, Freepik.

© Marcus Malinda Lindmark

Årets Peter Pan-pris gick till Akissi – Det flygande fåret.

för ett seriealbum som heter *Draw the line – en serieantologi i spåren av #metoo*, där en av tecknarna, **Stef Gaines**, ställer upp på en intervju. ”Antologin behandlar olika teman som till exempel sexuella trakasserier på jobbet, att vara en rasifierad kvinna och utsättas för sexism, och vidare till att känna kroppsdysfori”, berättar hon. Hennes eget bidrag är en delvis självbiografisk serie som är ett hopkok av flera händelser i hennes liv. ”Den beskriver vad som händer när man blir utsatt för övertramp i en grupp man trodde att man var trygg i och hur svårt det är att säga ifrån”, förklarar Gaines.

Hennes syfte med serien är att personer som råkar ut för liknande händelser inte ska skuldbelägga sig själva.

Nyskapande seriegrepp lär ut språk

Slutligen träffar jag **Olivia Skjöld**, som gjort albumet *Att resa i affärer* på engelska och tyska. Framförallt är det hennes annorlunda grepp, hur hon använder flera olika språk i serien, som får den att sticka ut. I en serieruta kan till exempel seriefigurerna prata på ett språk, exempelvis tyska, eller engelska i pratbubblorna, samtidigt som översättningen på svenska är utskriven nedanför serierutan. På så sätt kan man lära sig lite tyska och engelska samtidigt som man läser historien på svenska.” Serien handlar om en student som reser för familjeföretaget från London och sedan till Tyskland”, säger Skjöld. ”Han talar egentligen inte språket utan har bara sin parlör, sin fickordbok, till hjälp och det går inget vidare”, fortsätter hon. Serien har en gammalmodig tecknings-stil eftersom den utspelar sig förr i världen. Mer information finns på förlagets hemsida *dreamboat.se* eller på *oliviaskjold.com*.

© Marcus Malinda Lindmark

Stef Gaines är en av serietecknarna som bidragit till antologin Draw the line.

© Olivia Skjöld.

Exempel på språkdubblering i Olivia Skjölds Att resa i affärer.

© Marcus Malinda Lindmark

Olivia Skjöld visar upp Att resa i affärer, en serie som skildras på flera olika språk på samma gång.

Serier som ett pedagogiskt verktyg

Forskning har visat att serier kan väcka läsglädje hos barn och öka deras ordförråd. Svåra ord blir mer lättåtkomliga i serierna eftersom bilderna förtydligar budskapet. Serier har också en styrka i att det är lätt att identifiera sig med seriefigurerna och kan därmed också skapa ett större engagemang hos läsaren. Därför finns det goda belägg för att serier borde kunna användas i undervisningen på skolor som ett pedagogiskt verktyg.

Källa: *serieriundervisningen.se/forskning/* (2023-06-24).

Några av mina personliga favoriter i kategorin läroserier är:

- *Buddha* av **Osamu Tezuka** (Buddhas liv i serieform).
- **Y-Kids**, *Great Figures in History* (välkända personers livsöden exempelvis **Nelson Mandela, Moder Teresa, Albert Einstein** och **Marie Curie).**
- *The Cartoon history of the Universe* av **Jeff Gonick** (hela världshistorien som en serie).

© Stef Gaines

Seriesida av Stef Gaines ur antologin Draw the Line.

Stef Gaines förklarar:
”I den här seriesidan ville jag snabbt etablera att personerna huvudpersonen hälsar på är några hon ser som fränder. Så jag ritade dem som tre musketörer, eftersom jag kopplar de klassiska Dumas-karaktärerna som modiga, roliga och “en för alla, alla för en”. Men efter övertrampet som sker gör de ingenting. Så då ritade jag om dem som de tre aporna, vilket är ett gammalt motiv från japansk konst. De tre aporna kan tolkas som att de inte kan/vill ta in något ont, en vanlig reaktion som behandlas mer senare i serien. Jag har tecknat med en lite sorglig bildberättardetalj också, och det är att huvudpersonen visserligen dansar i kort kjol i slutet, men har inte urringat på sig igen efter händelsen. Serien handlar också om hur man oavsett kunskapen som motsätter det, fortfarande motvilligt kan skuldbelägga sig själv, och hur det påverkar en långt efter. Men jag är inte säker på hur många läsare som plockar upp den detaljen. Seriers styrka är deras relation med läsaren. Man kan berätta med både text och bildval, men upplevelsen av serien kan bli olika beroende på läsarens bildtolkning.”

Källa: *Stef Gaines* (2023-08-02).

2019

Teckning av:
DALL·E 2 - OpenAI

Redigerad av:
Marcus Malinda Lindmark

2019-09-26

BOKMÄSSAN 2019: NORSK FANTASY, PINGVINER OCH EN DOMEDAGSVIKING

Då var det dags igen. Att bok- och biblioteksmässan skulle återkomma i år också, förvånar nog knappast någon. Inte heller att det även i år skulle finnas en seriescen med ett fullspäckat program, och att en mängd signeringar och kringarrangemang relaterade till serier skulle pågå i närheten. Men, som alltid finns det några guldkorn som blänker lite extra. Det här var de jag kunde hitta…

© Marcus Malinda Lindmark

En av många programpunkter på Seriescenen 2019: Natalia Batista samtalar med Julien Neel om serien Lou!.

Futuristiska pingviner

Torsdagen den 26 september 2019, startskottet för mässan, och ett första möte med en serieskapare. Denna gång är det **Joakim Waller** som ställer upp på en intervju. Han är aktuell med det tredje *Penguin Rumble*-albumet. ”Jag har fyra böcker planerade, men den sista boken kommer först nästa år”, berättar Waller. Serien utspelar sig cirka 15 år in i framtiden och handlar om en tjej som heter Erika som får i uppdrag att ta hand om pingvinerna på ett djurpensionat. ”Men det är ett futuristiskt pensionat med olika klimatzoner, som djungel, öken och vinter”, säger Waller. Innanför pensionatets väggar finns också många hemligheter höljda i dunkel, vilket den som läser böckerna kommer att upptäcka.

© Peter & Bart Mathijssen

© Marcus Malinda Lindmark

Joakim Waller gör mangan Penguin Rumble.

Releasefest för Tecknaren

En annan händelse som skedde på torsdagen var att Svenska tecknare, som väl närmast kan beskrivas som ett slags fackförbund för illustratörer och serieskapare, firade att senaste numret av medlemstidningen *Tecknaren* var släppt, med monterminge, snacks och bubbel i glasen.

© Marcus Malinda Lindmark

Chefredaktör Maina Arvas visar stolt upp senare numret av Tecknaren.

Svenska Tecknare

Svenska Tecknare är en facklig förening för illustratörer, grafiska formgivare, animatörer och serieskapare.

Bland annat vill Svenska Tecknare att serieskapare ska ha hög status och få en bra ersättning för sitt arbete, samt att deras upphovsrätt till sina serier skyddas och respekteras.

Svenska Tecknare ger ut kulturtidskriften *Tecknaren* med fyra nummer om året. Dessutom ordnar de evenemanget Prata! där aktuella ämnen inom exempelvis serieteckning och illustration diskuteras, samt projektet Kolla!– en utmärkelse inom bild och form. Svenska Tecknare har runt 1 700 medlemmar.

Källa: *svenskatecknare.se/om-oss/ (2023-06-30).*

© Joakim Waller, Nosebleed studio.

© Joakim Waller, Nosebleed studio.

Pingvinerna bjuder på en överraskning i första albumet av Penguin Rumble från 2018.

Chefredaktör **Maina Arvas** berättar att detta har blivit till en tradition i samband med varje nytt nummer av tidningen. När man inte träffas på Bok- och biblioteksmässan kan det istället ske på en bar, ofta i kombination med någon form av scensamtal. ”Det är ett sätt för medlemmar att träffas”, förklarar Arvas. ”Man tar ett nummer av tidningen och pratar med andra tecknare och illustratörer under lättsamma former.”

Sverigepremiär för norsk fantasy

Nästa nedslag på Bok- och biblioteksmässan blir lördagen den 28 september 2019. När jag trillade in på eftermiddagen hade signeringarna av olika album verkligen tagit fart och avlöste varandra i montrarna.

© Marcus Malinda Lindmark

Malin Falch visar upp Norrsken på bokmässan 2019.

En serie som genast fångade min uppmärksamhet var den norska serieskaparen **Malin Falchs** *Norrsken*. ”Det är en fantasyhistoria om en tjej som heter Sonja som utspelar sig i en magisk värld med vikingar och troll”, berättar hon. Teckningsstilen är inspirerad av Studio Ghiblis animerade filmer, och norska folksagor som exempelvis klassiska *Askeladden*, nyligen omtolkad i filmen *Askeladden – i Dovregubbens hall*. De första två böckerna släpptes 2018 i Norge, där de sålt mycket bra, och totalt är åtta böcker planerade. I år släpps den för första gången på svenska.

Joakim Pirinens storslagna planer

En annan tecknare – med en gedigen erfarenhet i bagaget – som också befann sig på mässan var **Joakim Pirinen**. Han signerade en nyutgåva av sin klassiska serie *Socker-Conny*. Men själv ville han hellre prata om sitt kommande album som är på gång till nästa år. ”Den ska bestå av en samling med olika serier och stilar, exempelvis en feministisk serie med tidsresor.” Han har också planer på en antireligiös serie där ”träsnittsliknande teckningar används för att förstärka uttrycket”. Dessutom planerar han en minimalistisk serie, ”en fruktansvärd serie med en tjej som är helt apatisk, mycket text, men bilderna är så minimala de kan bli”, avslutar han.

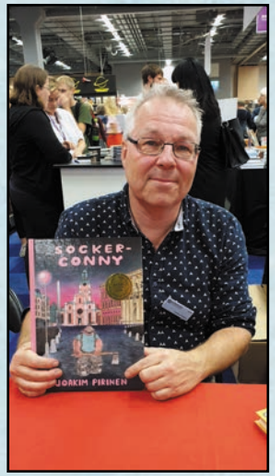

© Marcus Malinda Lindmark

Joakim Pirinen visar upp klassikern Socker-Conny på bokmässan 2019.

Både serie- och spelskapare

Ytterligare en veteran i sammanhanget får väl **Johan Wanloo** sägas vara, en tecknare som började rita framför allt humorserier redan som tonåring och som håller på än idag. På bokmässan signerade han sitt nya album *Enklare fysiska övningar*, som han beskriver som ”en samling skämtteckningar som tidigare varit publicerade i *Göteborgsposten*, *Pondus*, på Instagram, *Uti vår hage* samt rent trams”. Där finns lite texter också. ”Till exempel hur jag gör för att komma på skämt till tråkig och bra humor”, berättar Wanloo. Boken innehåller dessutom hela två sidor med enklare fysiska övningar. Förutom att teckna serier har Wanloo också nyligen tagit steget till att bli spelskapare med bokspelet *Domedagsvikingen*, en humoristisk berättelse om en viking som hamnar i framtiden. Som det låter är det både ett spel och en bok på samma gång där läsaren själv får välja mellan tre olika vägar för att komma till slutet. Boken är rikt illustrerad av Wanloo själv. ”Jag orkade inte skriva 180 sidor text, därför är det en massa bilder, men jag kallar den för roman”, säger Wanloo.

© Marcus Malinda Lindmark

Johan Wanloo med sina senaste böcker.

Soloäventyr som böcker och serier

Soloäventyr eller bokspel som det också kallas är en bok med flera olika slut. Mer avancerade soloäventyr innehåller också regelsystem för till exempel rollpersonens egenskaper, strid eller magi.

Här träffar jag Joe Denver, Ensamma Vargens skapare på Gothcon i Göteborg den 19 april år 2014. Han avled år 2016.

Några klassiker inom genren är exempelvis *Ensamma Vargen* av **Joe Denver** och *Tigerns Väg* av **Mark Smith** och **Jamie Thomson.**

Bokspel har dock gjorts i serieform också, till exempel i *Kalle Ankas pocket* nr 83 (*Musse Pigg och borgens hemlighet*), nr 102 (*Havsdjupets hemlighet*) och i nr 126 (*Den gemensamma skatten*).

Källa: *wikipedia* och *svenskarollspel.nu/wikia/Kalle_Anka_Pocket* (2023-07-02).

Valhall hyllningsböcker

Den danska serietecknaren **Peter Madsen** signerade sin välkända och numera avslutade serie *Valhall*, om den nordiska mytologin med Tor, Oden och Loke i spetsen. Han kunde glatt berätta att hela serien om asagudarna nu finns samlade i en samlingsbox med fem tjocka böcker, tack vare en lyckad Kickstarter-kampanj från Apart Förlag, och att den inom kort kommer att släppas på svenska. Madsen signerade också boken *Teckna och berätta* som han skrivit tillsammans med serieskaparen **Thierry Capezzone**. ”Det är en bok om hur man ritar serier och gör serier”, säger Madsen. ”Det var Thierrys idé att göra boken, men jag har också gjort en ansenlig del”, tillägger han.

Peter Madsen på bokmässan 2019.

© Marcus Malinda Lindmark

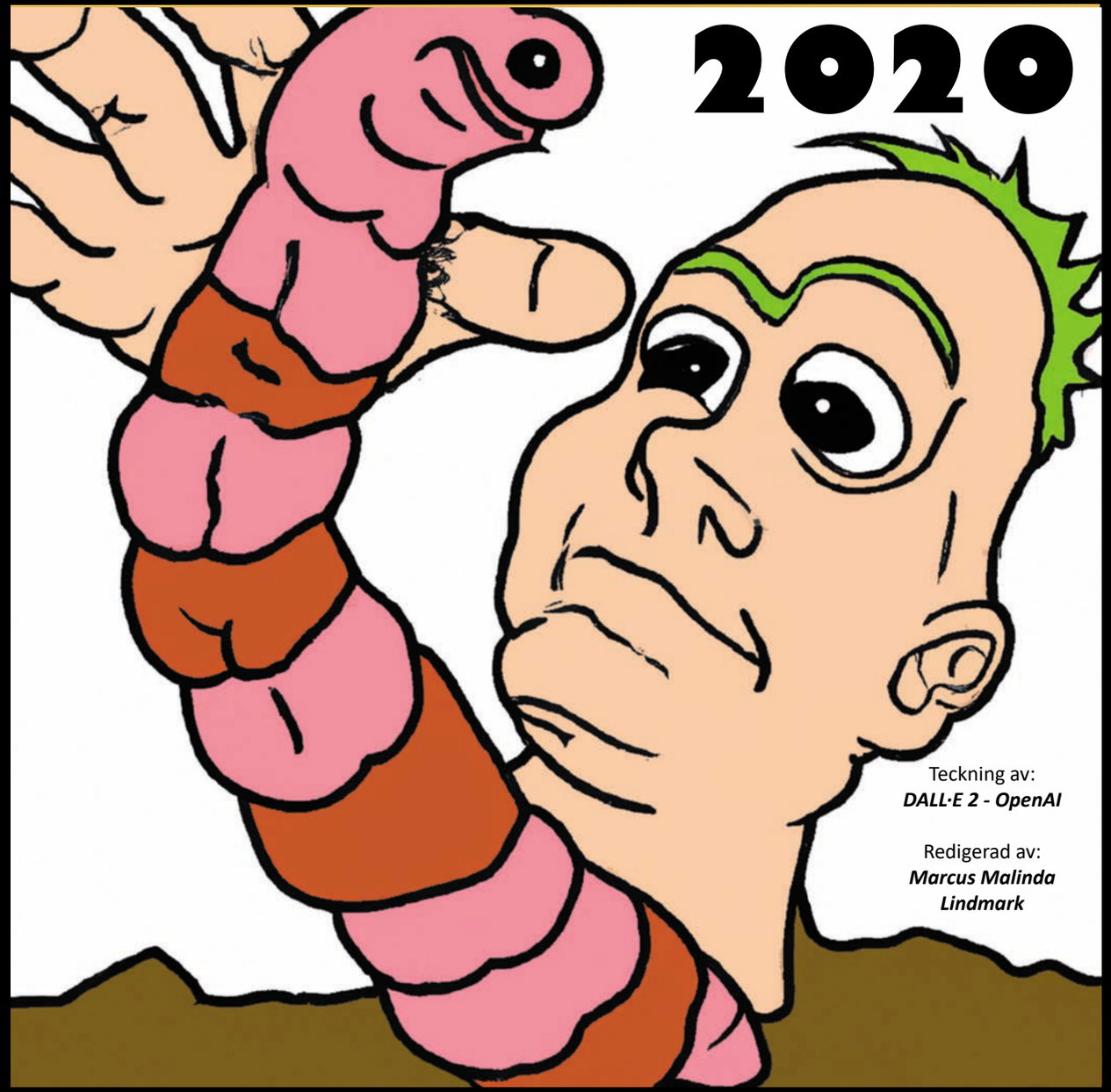

Teckning av:
DALL·E 2 - OpenAI

Redigerad av:
Marcus Malinda Lindmark

2020-02-28

MIFFOSALONGEN BLANDAR SERIER MED GRAFFITI

Det är en kylig fredagskväll den 28 februari, då en målning på en graffitivägg visar vägen till serietecknaren och konstnären Max Gustafsons nya initiativ Miffosalongen som öppnar upp för allmänheten på Magasingatan 10 i Borås. Det visar sig vara en färgglad utställning där hela väggar är täckta av en blandning av seriefigurer och graffitikonst i kombination med tavlor, uppiggande bakgrundsmusik och ett undangömt rum med konstverk i självlysande färg. Denna första vernissagekväll bjuds det dessutom på olika drycker och tilltugg.

© Marcus Malinda Lindmark

Max Gustafson framför ett av de serieinspirerade konstverken på Miffosalongen 2020.

© Marcus Malinda Lindmark

Ett rum på Miffosalongen är målat med självlysande färg.

Festival var startskottet för Miffosalongen

”Idén till utställningen kom i samband med en resa till Uppsala”, berättar Gustafson. Men vi ska återkomma till den resan, för egentligen behöver vi backa bandet ytterligare några steg. ”Det började med att jag var i 23-årsåldern och att vi ritade roliga figurer i Paint och bara garvade ihjäl oss. Men vi ville vidareutveckla det till en slags konstform, en Miffofestival. Vi gjorde flyers och tryckte tröjor, året var 2001”. Det hela utmynnade i en festival vid hamnområdet i Göteborg. ”Vi tog el från ett företag som drev våra lampor och spelade utspejsad musik. Galet var det. Sen gjorde vi det en gång till år 2002, men då blev det tre gånger så stort!”. Första gången var det kanske 20–30 personer som kom, men den andra gången var det närmare 100 personer. ”Vi hade till och med ett rapband som klädde ut sig och bara körde”, avslutar han.

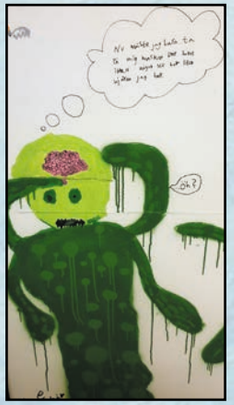

© Marcus Malinda Lindmark

Serieinspirerad väggdetalj av Vide Gustafson.

Möte i Uppsala blev till utställning i Borås

Sedan gick folket åt olika håll, vilket för oss tillbaka till den där resan till Uppsala, där Gustafson träffade på en gammal kompis, **Daniel Dahlström**, som var med på den tiden Miffofestivalen anordnades. ”Jag hade inte träffat Daniel på väldigt länge när vi sågs på en undergroundkonsert i

© Marcus Malinda Lindmark

Välkommen till Miffosalongen!

Uppsala och blev lite nostalgiska”, berättar Gustafson. På vägen hem började han fundera på om det gick att fixa en lokal där man kunde ordna en utställning. ”Vi kollade på var sitt håll och det kunde lika gärna blivit i Uppsala, men nu hann jag först”, berättar Gustafson. Runt nyårsafton 2019 satte arbetet med utställningen igång, och inleddes med att Gustafsons barn **Elsa** och **Vide** fick måla på en av väggarna. Rummet med självlysande färg var en idé som Gustafson fick då han började tänka på att han skulle vilja ha ett rum med futuristisk konst, inspirerad av elektronisk musik.

Naken punkrockare gav ny inspiration

En annan konstnär som bidragit till utställningen, och som är på plats denna kväll, är graffitimålaren **Johan Johansson**, vars konstverk är inspirerat av den amerikanska punkrockaren **GG Allin**. ”Han var den värsta människa som någonsin stått på en scen.”, säger Johansson. ”Han uppträdde ofta naken på scen, och hade inga problem med att skita och spy och kasta biljardbollar omkring sig.” Johan berättar att han ville måla ett miffo, men tyckte själv inte att han var lika skicklig

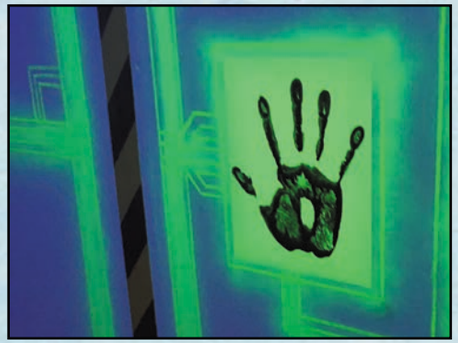

© Marcus Malinda Lindmark

På Miffosalongen finns ett rum med självlysande konstverk. Här ett handavtryck.

som Max Gustafson och Daniel Dahlström, därför fick det bli en misfit istället.

Miffosalongen en konstnärlig frizon

”Hela utställningen är egentligen ett komplement till mina satirserieteckningar”, avslutar Gustafson. ”Jag hade nyligen haft en stor utställning i Helsingborg

© Marcus Malinda Lindmark

Johan Johansson bredvid sin målning av GG Allin.

på Dunkers kulturhus och kände att jag behövde en frizon från all skit som försiggår i världen. Ett ställe där man kan skratta och vara glad och slippa alla problem ett tag och bara måla för stunden.” Och det är väl kanske så man ska se på Miffosalongen, en konstnärlig frizon som blandar olika konstnärliga stilar, och där både seriefigurer och andra konststilar får plats att rymmas. För den som vill ta del av detta håller utställningen öppet mars månad ut.

Medverkande konstnärer: Max Gustafson, Daniel Dahlström, Minna Svensson, Johan Johansson, Christian Naumanen, Jan Kustfält, Jonathan Sendborn Pohlin, Elsa Gustafson, Vide Gustafson, Luke ”Dudes” Eargoggle, Adam ”Appear37” Algotsson.

© Marcus Malinda Lindmark

På utställningen kan man även köpa affischer gjorda av de medverkande.

2021

Teckning av:
DALL·E 2 - OpenAI

Redigerad av:
Marcus Malinda Lindmark

2021-11-26

SERIEFEST I VÄST

Ingen med serieintresse kan väl ha missat årets upplaga av Seriefest i Väst, Seriefrämjandets festivalvecka med en kombination av livesänt scenprogram, med exempelvis workshops, serieteckningstävling och seriemarknad. Men för dem som föredrar att se saker i den vanliga analoga världen fanns det också ett brett samarbete med olika kulturhus, bibliotek och konstrundor i och runt omkring Göteborg.

© Marcus Malinda Lindmark

Tjusig men öde monter för seriefestivalen på Frölunda kulturhus.

Utställningen Not Just Lines

Det är där någonstans den här artikeln kommer att ta vid. Undertecknad missade nämligen en stor del av det som hände online, men hann ändå besöka två av festivalens utställningar. Den ena utställningen hette Not Just Lines och var en grupputställning med tolv konstnärer och serietecknare på Frölunda kulturhus, som var rätt så öde på måndag förmiddag den 26 oktober 2021, när jag kom dit. Där fanns ändå ett och annat konstverk med serieanknytning att bevittna. Så det fick bli ett par fotografier av dessa och sedan återvända hem.

© Marcus Malinda Lindmark

Utdrag ur Den uppgrävda jorden av Lisa Wool-Rim Sjöblom, som handlar om adoptionsindustrins offer. Frölunda kulturhus hösten 2021.

Nytt kulturhus vill stötta serieskapare

Nästa tur ledde till Kvibergs stallgårdar 2, stall 11, som var en del av Konstrundan i Östra Göteborg där tio olika serietecknare ställde ut. Här hade man vikt en vägg åt seriefestivalen där det fanns ett antal seriesidor uppsatta med presentationer av de serietecknare som gjort dem. Ingen av dessa var dock där på festivalens sista dag, söndagen den 31 oktober.

© Marcus Malinda Lindmark

Även på Kvibergs stallgårdar var det serieutställning under Seriefest i Väst.

Så för att inte detta skulle sluta som en artikel med olika fotografier och möten som inte blev av, fick det bli en intervju med någon som faktiskt var på plats. Nämligen med **Sufi Safavi**, nybliven producent för Kulturhus Bergsjön, som öppnade på Rymdtorget den 10 september 2022. ”Jag är faktiskt en av tre producenter som ska jobba med programmet där”, berättar Safavi. Enligt Safavi är det flera kulturföreningar i Kortedala och Bergsjön som velat ha ett kulturhus en längre tid, men för två år sedan bestämdes det att det äntligen skulle bli av. ”Eftersom det blev bestämt började vi stödja olika föreningar och det är på den vägen samarbetet med bland annat Seriefest i Väst och Seriefrämjandet kom till.” Kulturen ligger Safavi varmt om hjärtat och med en persisk bakgrund har det varit vägen in i det svenska samhället. ”Jag har själv musikerbakgrund, men på senare tid har jag fått större kännedom om konstvärlden”, säger Safavi. Nu vill han få veta vilken roll det nya Kulturhuset kan spela för serieskapare. ”Jag vill veta vad serietecknare önskar sig och om vi kan bidra med lokaler och material”, säger Safavi. Mer information om kulturhuset finns också på: *goteborg.se/kulturhusetbergsjon*.

© Marcus Malinda Lindmark

Sufi Safavi, från Kulturhuset Bergsjön vill gärna göra mer med och för serieskapare. Här vid serieväggen på Kviberg.

2022-04-03

SERIETECKNARE PÅ KONSTRUNDAN I MAJORNA

© Marcus Malinda Lindmark

Anthony Åslund ställer ut på konstrundan i Majorna.

Den 3 april 2022 gick jag på konstrunda i Göteborg och besökte serieskaparen Anthony Åslunds utställning. För Åslund finns det ingen motsättning mellan konst och tecknade serier.

© brgfx från Freepik

För 25 år sedan bestämde sig några konstnärer i stadsdelen Majorna i Göteborg för att bjuda in folk till att besöka deras ateljéer under en helg. Sedan dess har detta blivit till ett årligen återkommande evenemang där publiken vant sig vid att kunna besöka ett sjuttiotal ateljéer och prata med konstnärerna bakom verken.

Serier sticker ut

”Konstrundan är ett sätt att nå ut med sin konst, men det är många som säger att det jag gör sticker ut här.” Så säger **Anthony Åslund**, serietecknare och konstnär som den 3 april 2022 ställde ut några av sina alster på Sockerbruket i Göteborg. ”Men jag saknar communityt från Serieateljén”, säger Åslund. Serieateljén där Åslund varit verksam under en längre tid, var Göteborgs största frilansbyrå för serietecknare, illustratörer och animatörer, men nyligen stängde den igen.

Serieateljén

Serieateljén var en frilansbyrå för serieskapare, illustratörer och animatörer, belägen vid Chapmans torg i Majorna i Göteborg. Ateljén startades i mars 2011 under ledning av **Max Gustafson** och lades ner år 2021.

I ateljén satt allt som allt ett femtiotal olika serieskapare som kommit och gått vid de olika arbetsplatserna i ateljén. Ett nedslag i november 2013 gav dessa namn: **Max Gustafson, Nickan Jonasson, Malin Biller, Oscar Hjelmgren, Jenny Karlsson, Erik Löfdahl, Henrik Jonsson, Anna Åhlén, Alek Kalabakov, Sara Elgeholm, Linus Remahl, Helena Bergendahl, Henri Gylander** och **Jan Kustfält.**

Tillsammans gav dessa skapare ibland ut fanzin och andra publikationer. Exempelvis *Gött mos*, som fungerade som ett slags officiellt skyltfönster för ateljén och lekfulla stafettserier. De har också haft gemensamma utställningar.

Serieateljéns årliga fest i samband med Bokmässan blev också en plats för viktigt nätverkande mellan serieskapare från hela landet.

Källa: *Seriewikin* (2023-07-24).

Skillnaden mellan serier och konst

Enligt Åslund är det just världarna för serier och konst som skiljer sig åt, inte så mycket det konstnärliga uttrycket. ”Jag tror att utövarna kan ha lite fördomar om varandra, men det är inte så stor skillnad på hur man uttrycker sig i konst och serier. Konst kan också ha berättande inslag. Vissa tror kanske att serier ska vara något roligt för barn, men jag har gått i skolor och hållit på med videokonst tidigare och ser egentligen ingen barriär. Allt flyter ihop för mig.” Jag frågar Åslund om det kan vara svårt att välja ut vad som ska ställas ut när serier oftast innehåller berättande inslag som kräver att man läser serierna i en viss ordning. ”Jag har valt bort vissa seriesidor. *Drömattack* är till exempel på 9 sidor, men där är jag mest nöjd med de första sidorna”, säger Åslund. I den traditionella konstvärlden finns det något som kallas *triptyk*, ett bildkonstverk indelat i tre delar, och Åslund menar att man kan tänka likadant med serier. ”Triptyker är tre tavlor som står bredvid varandra så därför kan mina ordlösa serier vara nästan som en triptyk”, funderar hen.

© Marcus Malinda Lindmark

Anthony Åslund visar upp sina serier.

Tavla av Anthony Åslund på konstrundan.

© Marcus Malinda Lindmark

”Triptyker är tre tavlor som står bredvid varandra så därför kan mina ordlösa serier vara nästan som en triptyk.” ***– Anthony Åslund***

Självbiografi och magisk realism

Åslund har tidigare mest gjort självbiografiska serier, men har på senare tid börjat utforska genren magisk realism. ”Jag har blivit mer intresserad av att skapa världar, men också av att skriva på engelska”. Till exempel har hen gjort en serie som heter *Tween Peaks* som undersöker vad som skulle hänt om TV-serien *Twin Peaks* hade handlat om tonåringar i stället. Åslund kan också låta sina serier ta helt oväntade vändningar. ”Som en gång då det visar sig att allt bara är ett utkast skrivet på stenåldern”, säger hen. ”Ibland bara tramsar jag i mitt serieskapande. Det är roligt att hoppa från en association till den andra. Folk kanske inte gråter till mina serier, men ibland tycker jag det är så kul att bara leka med det”, avslutar hen.

© Marcus Malinda Lindmark

Ordlös serie av Anthony Åslund.

© Marcus Malinda Lindmark

Ännu en bild på Anthony Åslund.

2022-09-23

BOKMÄSSAN FREDAGEN

Efter Coronaåren är Bok- och biblioteksmässan verkligen tillbaka igen, och med den vimmel och signeringar i stort och i smått. Där fanns till exempel Åsa Ekström som numera bor och försörjer sig som serietecknare i Japan...

© Marcus Malinda Lindmark

Åsa Ekström visar upp nya utgåvan av Sayonara September på Bokmässan 2022.

Dubbelintervju om Mitt liv i Japan

Åsa Ekström är författaren och serietecknaren till böckerna *Sayonara September* nu i ny svensk nyutgåva och *Mitt liv i Japan* som är en dagboksserie som beskriver de stundtals dråpliga kultur-

krockar som kan uppstå när en svensk tjej försöker anpassa sig till det japanska levnadssättet. Numera bor Ekström i Japan och arbetar där heltid som serietecknare. I Japan har Ekströms böcker redan sålt i över 200 000 exemplar, en med svenska mått minst sagt imponerande siffra. Undertecknad hade det stora nöjet att träffa både Ekström och redaktören och översättaren till *Mitt liv i Japan*, **My Bergström** som båda två befann sig på mässan fredagen den 23/9 2022, för att få veta mer om arbetet med böckerna och ta tempen på det nyvaknande mangaintresset i seriesverige.

Kärleksrelationer nytt tema

”Mitt liv i Japan pågår fortfarande”, säger Ekström nöjt, ”jag hade nyligen ett möte med min japanska redaktör och vi ska ge ut en ny bok, som ska handla om kärlek och relationer och det har nog varit min största kulturkrock hittills”, fortsätter hon. ”Du förstår, Sverige är extremt! Vi kan bli ihop och gå isär, men försöker ändå att vara kompisar efteråt”.

I Japan är de flesta kvinnor som föder barn också gifta. Men enligt Ekström finns det en enkel förklaring till varför det är så. ”Pengar är sanningen. Det är kvinnornas garanti för att få försörjning och utbildning. Därför är det pengar man letar efter”, säger hon med övertygelse.

Japanernas reaktioner på Sayonara September

Vi pratar också om Ekströms serie *Sayonara September* som nu kommit ut för andra gången i Sverige fast med ett nytt omslag. Jag frågar henne vad som utmärkt den japanska utgåvan av serien? ”När man tecknar manga som svensk kommer det ut nåt Boys love-element eller Girls love-element, men det blir förvirrande för japanerna eftersom man inte blandar genre där”, säger hon. ”Sen tyckte de också att det var konstigt att alla karaktärerna bodde i ett kollektiv tillsammans. Och det där med seriefigurernas könsroller kunde också vara förvirrande för japaner, särskilt karaktären Christoffer”.

Seriefigurerna ritar med vänster hand

En annan intressant detalj var att serien från början gavs ut i japansk läsriktning. Men i den nya utgåvan är sidorna spegelvända till svensk läsriktning (vänster till höger) vilket har fått effekten att alla serietecknare som skildras i berättelsen (den utspelar sig på en serietecknarskola) nu ritar med vänster hand. Frågan är dock om inte Ekströms serier kan få en skjuts av ett nyupptäckt intresse för manga i Sverige. En som tror att framtiden pekar i den riktningen är **My Bergström,** redaktör på Kartago förlag och som också har översatt Ekströms bok *Mitt liv i Japan* till svenska.

Ny mangatrend i Sverige

”Manga är på väg tillbaka till Sverige och det är drivet av de unga som tittar på anime”, säger Bergström och fortsätter; ”… det man tror drivit trenden är mangan *Shingeki no Kyoujin* som fick ett otroligt genomslag!” Det är en manga av **Hajime Isayama** som på svenska ungefär kan

© Marcus Malinda Lindmark

My Bergström redaktör på Kartago förlag ser en ny mangatrend i Sverige.

översättas till ”Framryckande jätten”, men den är mest känd under sitt engelska namn *Attack on Titan.* Enligt Bergström börjar man nu se de bästa försäljningssiffrorna för manga på 10 år, inte bara i Sverige utan även i andra länder som till exempel Tyskland och USA. Men även koreanska serier verkar ha fått ett uppsving enligt Bergström, till

”Manga är på väg tillbaka till Sverige och det är drivet av de unga som tittar på anime.” ***– My Bergström***

© Marcus Malinda Lindmark

Heartstopper av Alice Oseman säljer bra i Sverige år 2022.

exempel *Solo Leveling Webtoon* av **Chu-Gong** är populär. ”Det intressanta med den är det egna formatet”, säger Bergström. ”Den är gjord för att visas på mobiltelefoner…” (där mobiltelefonens skärm fungerar som ett fönster medan serien scrollas uppifrån och ner, till skillnad från vanliga statiska serierutor) ”… så när man gör om den till bokform får man anpassa formatet till det”, avslutar Bergström. Även den mangainfluerade serien *Heartstopper*, som är skriven av den brittiska tjejen **Alice Oseman** går bra just nu, ”men det kan vara TV-serien som drar in publiken”, tror Bergström. På frågan vad hon är mest sugen på att översätta härnäst svarar hon ”allt som får barn att vilja läsa och som får dem att gå till biblioteken, för de gör de om det finns manga där”. Samtidigt hade hon gärna sett mer manga för äldre barn och ungdomar. ”I och med att trenden mattades av så har det blivit ett stort glapp mellan generationerna”, konstaterar hon.

MITT BREV TILL ÅSA EKSTRÖM

Att få träffa **Åsa Ekström** igen betydde mycket för mig. Jo, jag hade träffat henne en gång förut, på Bokmässan år 2009 när hon signerade den första upplagan av *Sayonara September*. Den gången satt hon bredvid **Henrik Lange**, som gjort den smått geniala tecknade serien *Till dig som har bråttom* där han sammanfattar hela romaner på fyra serierutor vardera. Det hade man också kunnat skriva mer om, men nu var det Ekström det gällde. Jag är imponerad av hennes framgångar såklart, ingen annan svensk serietecknare har slagit så stort i Japan som hon har gjort. Men hennes serier har också haft en förmåga att nå fram till mig på ett personligt plan. Så när jag precis hade läst den första boken av *Mitt liv i Japan*, kunde jag inte låta bli att skriva direkt till henne på Facebook.

© Marcus Malinda Lindmark

Åsa Ekström (till höger) signerar bredvid Henrik Lange (till vänster) på Bokmässan år 2009. Några år senare skulle Ekström slå igenom stort i Japan.

2022-03-02 klockan 08:48
Marcus Malinda Lindmark skriver till Åsa Ekström:

Hej Åsa! Börjar närma mig slutet av din bok och kände jag ville skriva några rader och berätta vad jag tyckte. Vissa saker har nog ändrats lite, som att nu med alla nya mobilfilter där man enkelt kan ändra om sina ansikten, är det inte längre lika udda att kunna göra mangaögon på sig själv i en fotoautomat...

Men vad jag verkligen kunde relatera till i din berättelse var dels din bakgrund som manganörd... jag känner själv att jag varit lite i osynk med den svenska mangavågen och upptäckte manga lite för tidigt. Jag är ju till och med några år äldre än dig så för mig började det ju med svenskdubbad anime på 80-talet och tidningen *Samurai* och *Cobra* för att sedan bli helt frälst i *Ranma 1/2* och alla grejer av **Rumiko Takahashi**... så gissa om jag blev avis när jag läste att du träffat henne! Wow! Men det var också något jag kunde relatera till... känslan av att ha en husgud... det största som hänt i mitt liv i den vägen var när jag träffade

fantasyförfattaren **Robin Hobb** på SF-bokhandeln för några år sedan då hon besökte Sverige och Göteborg... då kändes det också som jag talade med en levande legend...

Annars i serieväg var det nog i samband med släppet av *Trans:IT* 2013... då jag fick äta middag med **Melinda Gebbie**, som ju både är serieskapare i sin egen rätt men också är gift med **Alan Moore** som ju också är något av en husgud för mig... så då fick jag signera ett ex av min bok som hon skulle ta med till honom...

Som sagt var det också väldigt intressant att läsa om skillnaden mellan japansk och svensk serieutgivning också... känns verkligen som svenskar har mycket att lära av japanerna kring den bildmässiga delen av serieskapandet... det är väl precis det man känt många gånger som serieintresserad svensk att vi bor i ett u-land för tecknade serier på många områden utanför den mest dedikerade kretsen... känslan av att hela tiden behöva förklara sitt intresse för andra... även om det långsamt blivit bättre... så jag kan verkligen fatta att det måste vara skillnad att jobba med en proffsig redaktör som kan komma med relevant feedback och som tar mediet på allvar... här blir det ju mer att redaktören kanske bara har koll på skrivdelen...

Vad mer... jo relaterade också till din slarvighet... av alla saker... min fru är övertygad om att jag måste ha någon form av AD/HD... så ofta som jag gör misstag som att glömma jobbnycklarna hemma eller inte hittar mina saker.... för dig verkar det vara lite andra grejer... men scenen när du tagit fel på tiden på flygplatsen och planet redan hade gått kändes också som något som jag hade kunnat göra...

© Saga Nyström

Möte med en av mina husgudar, fantasyförfattaren Robin Hobb på Science Fiction bokhandeln i Göteborg 9 maj år 2017. Hennes boktrilogi Assassin's Apprentice har också blivit flera serialbum under åren 2022 till 2023 i samarbete med bl.a. Jody Houser (medförfattare) och Ryan Kelly (serietecknare).

I varje fall tack för en jättebra manga. Lär nog läsa fortsättningen så småningom vart det lider (eller redan nästa vecka kanske... får se om jag köper den med en gång eller väntar lite...) Hej från Marcus Malinda.

2022-03-02 klockan 11:01
Åsa Ekström till Marcus Malinda Lindmark:
Hej! Vad glad jag blev av att läsa dina tankar om min bok, tack för att du tog dig tid och skickade iväg ett meddelande! Tänkte jag skulle svara direkt när jag läst, men apropå sagda slarvighet, bebis, Corona och fan och hans moster så blev det visst väldigt sent svar. Men som sagt, så roligt att läsa. Helt sant att vissa strippar har åldrats en del, tiden går väldigt fort. Eller utvecklingen. Eller båda. Alla har vi våra idoler, och att få träffa dom är verkligen en upplevelse. Kan tänka mig du kände ungefär lika dant när du träffade Robin Hobb. Sverige är ett speciellt serieland helt klart, jag kan känna att just manga inte alltid landar väl, lite känslan av att självbiografi eller politik är finserier medan manga är fulserier; trots det stora intresset. Inte så att jag inte gillar det första, men vore roligt om marknaden kunde bli lite mer inkluderande/bredare. Fast å andra sidan har jag ju varit utomlands så länge nu så min bild av den svenska seriescenen kanske är lite daterad den också. Blev visst inte så långt men skulle bara skriva och tacka för dina tankar! Ha det fint och ta hand om dig i dessa mörka tider. /å

© Rolf Lindby, CC-BY-SA-4.0

Åsa Ekström på Stockholms internationella seriefestival år 2018.

"Sverige är ett speciellt serieland... lite känslan av att självbiografi eller politik är finserier medan manga är fulserier; trots det stora intresset. " ***– Åsa Ekström.***

© Marcus Malinda Lindmark

Ännu en bild på Åsa Ekström med de böcker som var aktuella på Bokmässan år 2009.

2022-09-24

BOKMÄSSAN LÖRDAGEN

På lördagen den 24 september 2022 dök Mats Källblad och Magnus Jonason upp i blickfånget vid signeringsbåset på Bok- och biblioteksmässan. Samtidigt i en annan del av lokalen stod Patrik Magnerius och tänkte tillbaka på en historia, som likt ett orosmoln gäckat bakom kulisserna, kring skapandet av hans serie The Crannog Saga som han snart kom att dela med sig av…

© Marcus Malinda Lindmark

Mats källblad (till vänster) och Magnus Jonasson (till höger) signerar på bokmässan.

De som stannade kvar

Mats Källblad, som skrivit och tecknat seriesviten *De gränslösa*, var inte sen till att tacka ja till en intervju. ”Det här är en albumserie som jag har jobbat med i många år nu”, berättar Källblad och visar upp del 4 i serien. Seriesviten påbörjades år 2005, men senaste boken kom först år 2022. Den utspelar sig på landsbygden och skildrar arbetarklassen. ”Den har egentligen ingen riktig huvudperson, utan det är en kollektiv berättelse där platsen är den gemensamma nämnaren”, förklarar Källblad. Hans första utkast till berättelsen kom när han såg tavlan Grindslanten (1885) av **August Malmström**, som hängde hemma hos hans mor- och farföräldrar. ”Det kändes som att det var mina släktingar på bild”, säger Källblad.

Alkis som pratar med gökar och fågelskrämmor

Det var den ingivelsen som ledde till att hans skildring växte fram, en serie om de sista människospillrorna som finns kvar i en avbefolkad landsbygd. ”Där finns till exempel en tant, en alkoholist och en utvecklingsstörd person”, säger Källblad. Är det då en realistisk serie? ”Magisk realism. En karaktär är en fågelskrämma och en annan en gök som får liv när alkisen är full och som då kan kommunicera med dem genom en inre monolog”, säger Källblad. Teckningsstilen är annars mest inspirerad av den franskbelgiska stilen, t.ex. **Morris** (Maurice de Bevere) som tecknade *Lucky Luke*. De fyra böcker som redan är utgivna är indelade efter årstiderna – första boken startar på sommaren och den fjärde utspelar sig på våren. Så vad ska Källblad nu hitta på om han gör en femte bok? ”Kanske sommar igen eller sommar där klimatet ballar ur”, funderar Källblad.

© Marcus Malinda Lindmark

Magisk realism när fågelskrämman kommer till liv i Mats Källblads De gränslösa.

Dålig recension fick serieskapare att gå ur SEF

På bokmässan denna dag fanns också **Patrik Magnerius** som skrivit och tecknat *The Crannog Saga*, ett fantasyepos inspirerat av rollspelen han spelade som barn. 2020 fick Magnerius första del av denna serie en dålig recension i *Bild & Bubbla*, och så som han minns det ansåg recensenten att han borde söka sig till Serietecknarskolan i Malmö innan han försökte sig på att göra fler serier. Detta blev droppen för Magnerius som avslutade sitt medlemskap i Seriefrämjandet och sade upp sin prenumeration på tidningen *Bild & Bubbla*. ”Jag

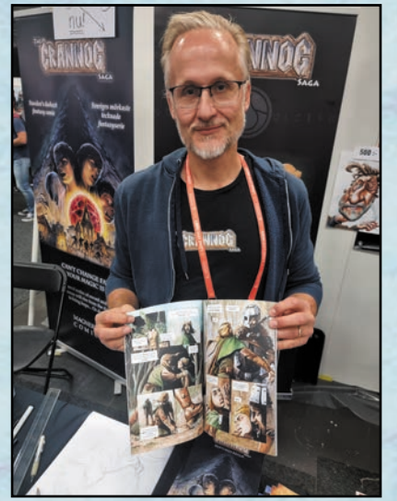

© Marcus Malinda Lindmark

Patrik Magnerius visar upp The Crannog Saga.

har inte läst *Bild & Bubbla* sedan dess”, säger han. Så vad skulle få honom att tänka om? ”Det jag väntar på är att han som skrev recensionen ska komma och presentera sig och då ska jag säga … Nej det kan jag inte avslöja nu … Men nån gång kommer han nog dyka upp på någon mässa.”

Bild & Bubblas redaktion svarar:
Vi beklagar att Patrik Magnerius tagit illa vid sig och valt att gå ur föreningen. Vår utgångspunkt är att en recension är en personlig åsikt, och att varken redaktionen eller föreningens styrelse styr över vad enskilda recensenter ska tycka. En recension ska heller inte ses som ett uttryck för någon officiell hållning från föreningens sida gentemot en enskild serieskapare. *Bild & Bubbla* stödjer dock skribenternas rätt att uttrycka sig fritt.

Mitt under Rysslands invasion av Ukraina kommer serieboken Putins Ryssland en diktator blir till av Daryll Cunningham på Bokmässan 2022 utgiven av Galago förlag.

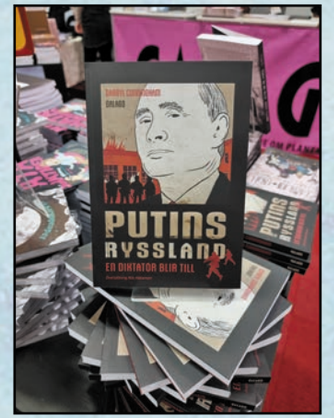

© Marcus Malinda Lindmark

2022-10-24

SERIEVECKAN I GÖTEBORG: INTERVJU MED BIM ERIKSSON

Måndagen den 24 oktober 2022, i samband med Serieveckan i Göteborg, berättade Bim Eriksson om sina seriealbum Det kändes lugnt när mina känslor dog (2016) och Baby Blue (2021) och intervjuades av Amanda Båmstedt på Göteborgs stadsbibliotek.

© Marcus Malinda Lindmark

Bim Eriksson på Trappanscenen i Göteborg år 2022.

Bra namn på en serietecknare
”Är Bim ditt riktiga namn?” frågar jag serietecknaren som precis gått av Trappanscenen på Göteborgs stadsbibliotek. ”Ja”, svarar hon. ”Fast på ett café i Frankrike blev de ordentligt förvånade över vad jag hette”. Där betyder

Bim nämligen att man slår till någon. ”Ett bra namn på en serietecknare då”, stämmer jag in.

Hur psykisk ohälsa framställs

Bim Eriksson debuterade 2016 med boken *Det kändes lugnt när mina känslor dog*, en bok som beskrivits som en ”självbiografisk seriesamling av bilder och berättelser, en blandning av kladdig make-up och feministisk samhällskritik”. På scenen säger Eriksson att hon efter den första boken fick många frågor kring hur hon mådde. ”Jag kände att man i populärkulturen framställde psykisk ohälsa att man som tjej ska ha kajal runt ögonen och röka”. Hon hade svårt att känna igen sig i den gängse bilden. ”Man kan ju vara glad i ena stunden och ledsen i nästa; det går i vågor.”

© Marcus Malinda Lindmark

Bim Eriksson intervjuas på Göteborgs stadsbibliotek.

© Marcus Malinda Lindmark

Bim Eriksson i scensamtal.

Där känslor är förbjudna

År 2021 kom den senaste boken, *Baby Blue*. ”Den handlar mer om samhället och är inte lika kopplad till mig”, säger Eriksson från scenen. ”Den handlar om en karaktär, Betty, som inte får känna sina känslor”. Efter scensamtalet förtydligar hon för mig vad den dystopiska berättelsen hon skapat egentligen går ut på. ”Det är en värld där man inte får visa känslor ohämmat på offentliga platser, all sorglig musik är förbjuden, man ska bara vara glad och glättig. Är man inte det så kommer samhället hjälpa till så att man blir det med tvång.”

© Marcus Malinda Lindmark

Under samtalet visades ett urval av Bim Erikssons teckningar på storbildsskärm.

Ett hårdare debattklimat

Den andra boken ska alltså ses som en ironisk kommentar till sådant som Eriksson har observerat och som hon sedan har skruvat till. ”Jag tycker att samhället har blivit läskigare. Sedan Sverigedemokraterna kom in i riksdagen har språkbruket och de politiska debatterna hårdnat och det har blivit svårare att avvika från normen kring sexualitet, hudfärg och funktionsnedsättning”, anser Eriksson. I den fiktiva verklighet som målas upp i seriealbumet är huvudpersonen Betty omgiven av pekpinnar och tajta ramar. Men sedan förändras något. ”Lite som i filmen *Matrix*, att hon tar pillret och då förstår hon att något är fel, att hon gör saker som inte är önskvärda enligt det auktoritära styret”, säger Eriksson. ”Sedan träffar hon en person som tillhör motståndsrörelsen. Då har hon levt i en värld full av censur och ska försöka hitta sig själv i det.”

Min sanning en inspirationskälla

Seriealbumet innehåller också referenser till andra saker. ”Det är som olika lager och när folk skriver om boken ser man verkligen vilka som bara läser den och vilka som också tittar på bilderna”, säger Eriksson. En sådan blinkning är ett TV-inslag som utspelar sig i den tecknade serien, men där hela scenbygget är starkt inspirerat av intervjuprogrammet *Min sanning* i Sveriges Television, avslöjar Eriksson.

”Det är en värld där man inte får visa känslor ohämmat på offentliga platser, all sorglig musik är förbjuden, man ska bara vara glad och glättig.” ***– Bim Eriksson***

2022-12-08

MOMENT 2022
TECKNARUPPROP MOT NATO

Den 8:e december 2022 var det premiär för det 150 tecknare starka tecknaruppropet Moment 2022 – en utställning med serieinspirerad konst mot Nato och användning av kärnvapen på Frölunda Kulturhus i Göteborg. Utställningen pågår fram till den 29 januari 2023.

Reaktion mot att skrämma svenskarna in i Nato

Tecknaruppproret startades av **Karin Z. Sunvisson**, som en ”reaktion på hur skamlöst Natolobbyn använde folks sorg och förskräckelse över kriget i Ukraina till att skrämma Sverige och Finland in i ett Natomedlemskap”, har hon tidigare sagt till *Proletären*. Denna vernissagekväll leddes dock av **Love Antell** och **Elias Ericson**, som också medverkar i utställningen. Det hölls engagerade tal, och en piñata som såg ut som en kärnvapenrobot slogs sönder och samman. Publiken kunde också komma fram och hjälpa till att slå sönder piñatan.

© Marcus Malinda Lindmark

Elias Ericsson och en besökare framför Ericssons bidrag till utställningen.

© Marcus Malinda Lindmark

Publiken fick vara med och slå sönder en piñata som såg ut som en kärnvapenrobot.

Omvända världen: Finland leder och Sverige följer

Först ut att prata var Antell: ”Några vänner till mig har sagt de tycker vi i Sverige ska göra som Finland och gå med i Nato. Jag är svensk medborgare, uppvuxen i Finland, och minns hur det var på 80-talet när Finland inte vunnit hockey-VM och inte vunnit Eurovision. Att höra att Sverige göra som Finland är som att en ny vind har börjat blåsa”, säger Antell.

*”Vår regering är tydligen beredda att göra allt för att gå med i Nato.” – **Elias Ericson.***

Turkiets bomber mördar folk

Sedan tar Ericson över och skräder inte med orden:
”Vår regering är tydligen beredda att göra allt för att gå med i Nato. Jag är förbannad för att Turkiets bomber mördar folk. Precis som Rysslands bomber gör. Krig är inte något abstrakt utan verkligheten är att människor bombas ihjäl av **Erdoğan** [Turkiets president, red:s anm.]. Därför ska Sverige sluta sälja vapen till Turkiet.”, säger Ericsson. ”Jag är beredd att göra allt för att kämpa för fred och nedrustning av kärnvapen. Tack till Karin som startade Tecknaruppropet och tack till alla som deltagit i det. Fortsätt vara förbannade så ses vi i Natomotståndet”, avslutar han.

© Marcus Malinda Lindmark

Elias Ericson höll tal: ”Krig är inte något abstrakt utan verkligheten är att människor bombas ihjäl”.

© Marcus Malinda Lindmark

Sångaren Love Antell höll tal på vernissagen.

Utan neutrala länder en tudelad värld

En annan tecknare som är på plats och också är med i utställningen är **Max Gustafson**. Jag frågar honom hur det kommer sig att han blivit engagerad i det här. ”Det var Karins stora

© Marcus Malinda Lindmark

Max Gustafson pekar på sitt bidrag till utställningen.

förtjänst", svarar han. "Jag ville vara med i utställningen för att jag är emot Nato och militarisering, och att Sverige ska få behålla sin neutrala status för att kunna påverka andra länder. Om alla länder antingen är med i en krigsallians eller med Ryssland, och det inte finns något neutralt land, så får vi en tudelad värld", påpekar Gustafsson.

Luciatåg i Stockholm och ny bok

Förutom utställningen på Frölunda Kulturhus har det också arrangerats ett Luciatåg i Gamla Stan i Stockholm för att uppmärksamma Utrikesdepartementet på uppropet, och det kommer även bli en bok som samlar de olika tecknarnas bilder.

© Marcus Malinda Lindmark

Några av konstverken såg ut som protestskyltar.

Vad hände sedan?

Tecknarupproret fortsatte. Tisdag den 14 mars 2023 gästade Tecknarupproret Uppsala Universitet i ett samtal med fredsaktivisten **Brian Palmer**. Dessutom startades tidningen *Larm* och första numret hade omslagsbilder av: **David Liljemark, Pontus Lundkvist** och **Lena Sjöberg.** 12 december 2023 kom utställningen *EN TIGER TIGER INTE på Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek i Stockholm.* Mer info om upproret: *catch2022.net (2024-02-17).*

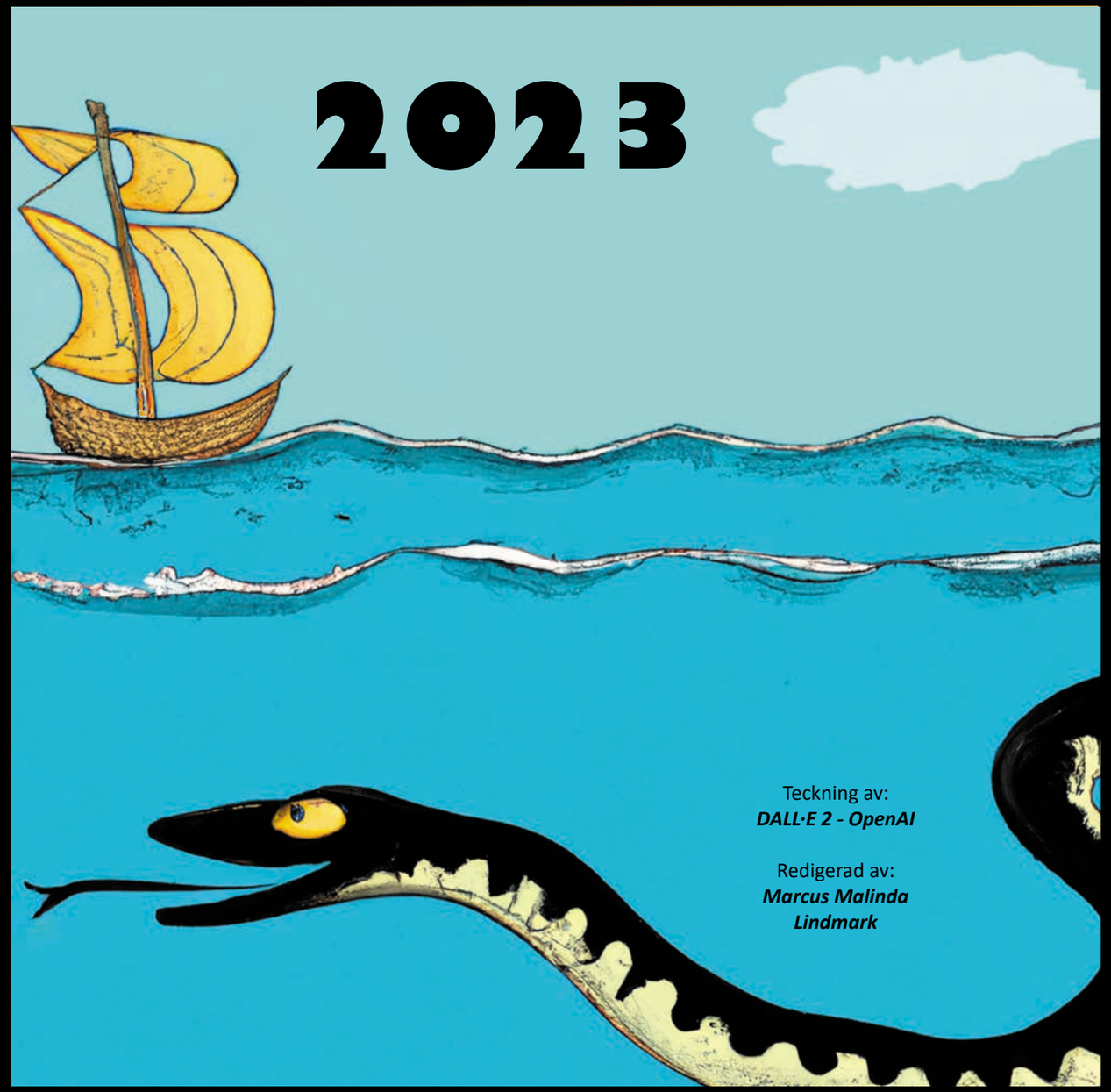

Teckning av:
DALL·E 2 - OpenAI

Redigerad av:
Marcus Malinda Lindmark

2023-05-13

SJÖODJUR, DATORSPEL OCH SERIEVÄGG PÅ SIS 2023

Min rapport från årets upplaga av Stockholms internationella seriefestival bjöd som vanligt på vimmel, intervjuer och massor med bilder.

© Marcus Malinda Lindmark

En elektronisk skärm med festivalreklam i entrén. Festivalbilden är ritad av Ola Skogäng.

Då var det festival i Stockholm igen. Inte vilken som helst utan Stockholms internationella seriefestival 2023. Samlingspunkt för tecknare, förläggare och serieintresserade.

Ett sjöodjur i Vättern

En av dessa tecknare är **Christina Jonsson** som vanligtvis arbetar som illustratör på heltid. Serier gör hon för att få hålla på med egna projekt. Hittills har det blivit två serieböcker som utspelar sig i Hjo, den första heter *Badgäster och bedragare* (2014) och den senaste *Vätterns fasa* (2020) och handlar om vad som skulle ha hänt om ett sjömonster hade gömt sig i sjön Vättern under det tidiga 1900-talet. ”Jag utgick från en skröna om några skottar som sänkte ner ett ägg från Loch Ness-odjuret i Göta kanal. Därifrån är steget inte långt att tänka sig att monstret kläckts och hamnat i Vättern”, säger Jonsson. Huvudpersonen i boken är Signe Modin, en badgäst med konstnärlig ådra som följs åt av journalisten Martin Lööw som hjälper henne på äventyren. Den första boken är nu ute i en ny upplaga sedan 2022. ”Den är omgjord och innehåller nya sidor med bakgrunden till historien, jag har också rensat bort en del småsaker som blev fel i första tryckningen”, säger Jonsson. Hon kan också avslöja att hon arbetar på en tredje bok som kommer att vara den sista delen i serien.

© Marcus Malinda Lindmark

Christina Jonsson med sin senaste seriebok, Vätterns fasa.

© Marcus Malinda Lindmark

Christina Jonsson visade sin skapandeprocess som en film på surfplattan.

Köp serien, få datorspelet

Serien *Sons of Plunder* marknadsfördes med ett annorlunda försäljningsgrepp där det ingick ett datorspel som heter *Roof Top Treasure Hunt*, som man fick om man köpte serietidningen. Det ville jag förstås få veta mer om. ”Det var som en kul grej bara, min polare jobbar med spel och han ville göra en mekanik där man smyger och infiltrerar och då ville han använda min seriefigur i datorspelet”, berättar **Christoffer Hjalmarsson** som har skrivit och tecknat serien.

© Marcus Malinda Lindmark

Christoffer Hjalmarsson med Sons of Plunder.

Veta mer?

Christina Jonssons illustrationer finns också år 2023 utställda på Flygvapenmuseum i Linköping.

© Christina Jonsson

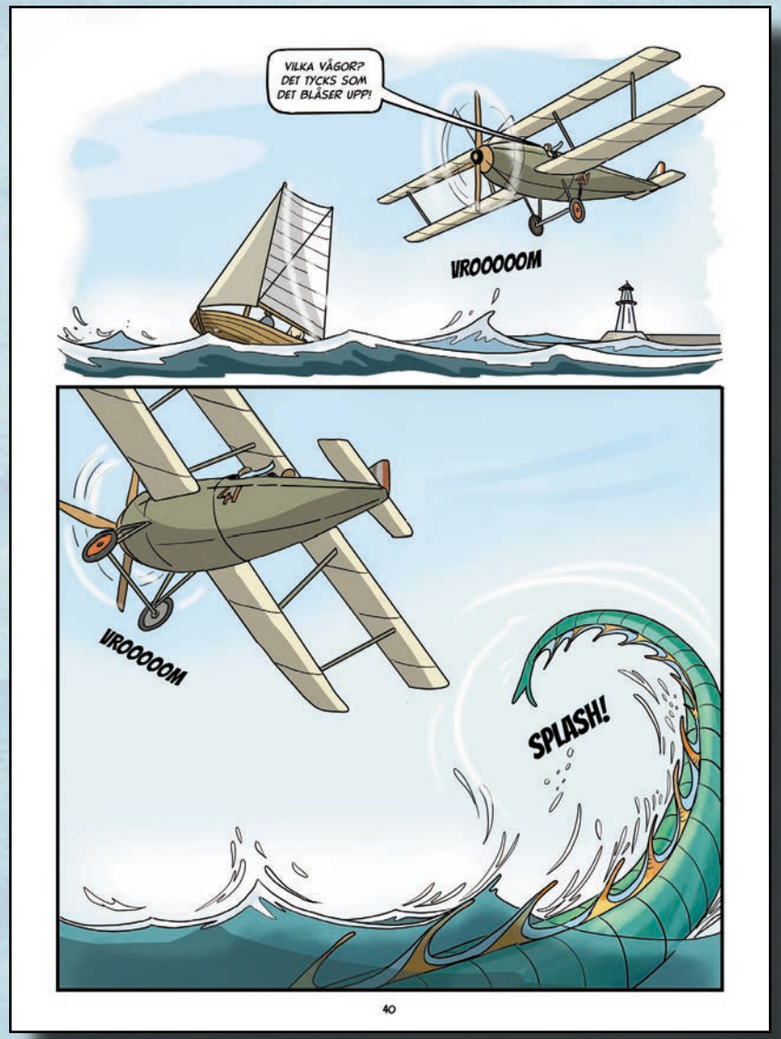

Stor dramatik när sjöodjuret visar sig i Christina Jonssons seriealbum Vätterns fasa.

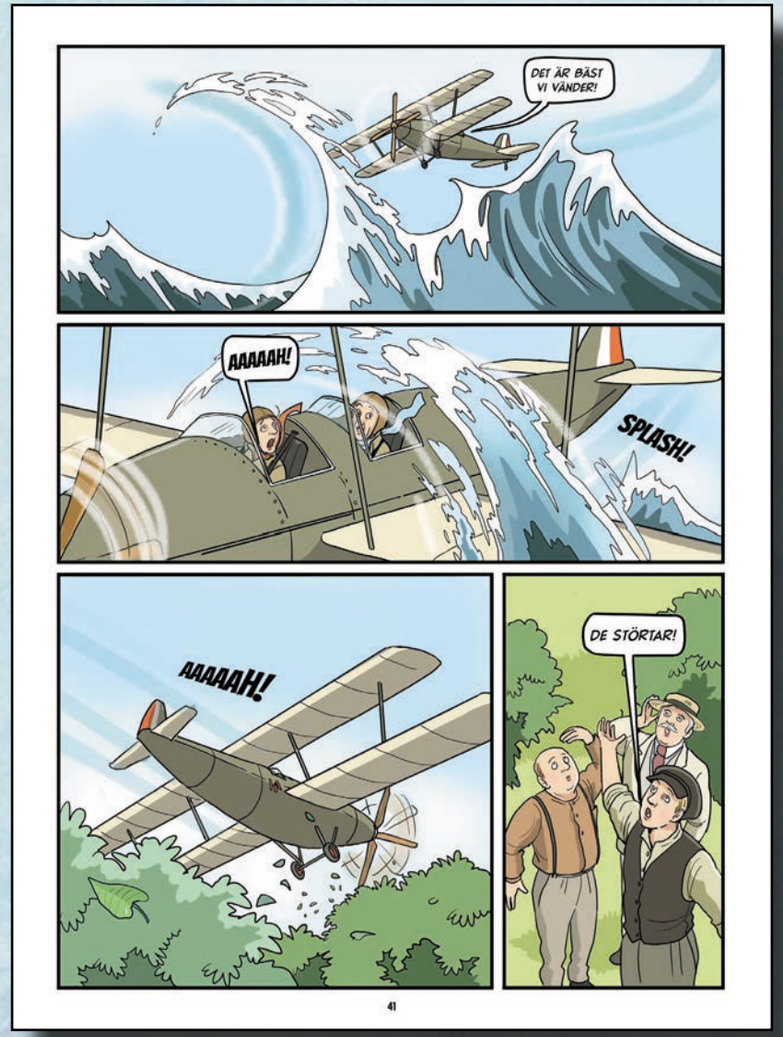

© Christina Jonsson

Den handlar om äventyraren och tjuven Clive Topperman, som påminner lite om filmkaraktären Indiana Jones. I senaste albumet *Gamla fördomar* från år 2022 hamnar han i en fördomsfull småstad i USA. ”Där blir han jagad, men snart är det ombytta roller och det är han som är jägaren i stället”, förklarar Hjalmarsson.

© Marcus Malinda Lindmark

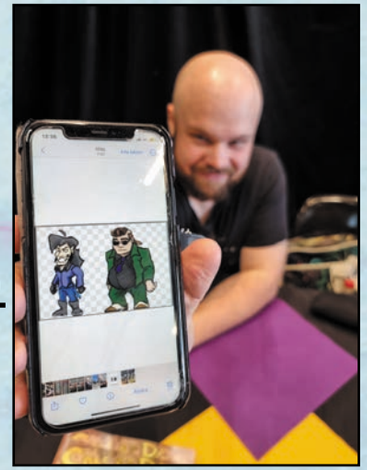

Christoffer Hjalmarsson visar upp dataspelsversionerna av sina figurer.

Illustrerade låttexter och serieskola

Slutligen träffar jag **Evelina Berglund** som gjort albumet *På golvet ligger verkligheten*. Det är ett seriealbum som illustrerar olika låttexter. Hon berättar vidare att hon är utbildad på serietecknarutbildningen i Skarpnäck. Då, medan vi pratar, dyker plötsligt **Wendel Strömbeck** upp. Hon driver och grundade skolan år 2016 tillsammans med **Ida Engblom**. ”Det är via Skarpnäcks folkhögskola och vi har serier, illustration och animation”, flikar Strömbeck in. ”Men när jag gick där 2019 till 2020 fanns det bara serier”, säger Berglund förvånat. Inspirationen till skolan kom från Kvarnby Folkhögskola som driver Serieskolan i Malmö. ”Ett Kvarnby i Stockholm tänkte vi”, avslutar Strömbeck.

Wendel Strömbäck (till vänster) och Evelina Berglund (till höger).

© Marcus Malinda Lindmark

”Skarpnäcks folkhögskola har serier, illustration och animation. Ett Kvarnbyn i Stockholm tänkte vi.”
– Wendel Strömbäck.

Mikael Tegebjer (mitten) och Nicolas Krizan (till vänster) om crowdfundingprojektet för Lillen. Robert Aman (till höger) intervjuade.

© Marcus Malinda Lindmark

Teckningsvägg och föreläsningar

Förutom försäljningsborden pågick också flera andra aktiviteter, till exempel föreläsningar av bland andra **Elsie Rosberg**, som presenterade bokutgivningen på Hegas förlag. Det gick också att se en utställning av **Adrian Malmgren** och på en vikvägg kunde besökare rita sina egna teckningar. Några som tog chansen att göra just detta var **Bruno** och **Ava** som ritade på väggen. Det gjorde också **Parisa** och **Baiyok**.

Elsie Rosberg presenterade Hegas utgivning, här Flippade sagor.

© Marcus Malinda Lindmark

Besökarna fick även måla på serieväggen. Bruno och Ava (till höger) och Parisa och Bayiok (till vänster) gjorde just det.

© Marcus Malinda Lindmark

2023-09-28

WRESTLING, SOLDATER OCH SJÖJUNGFRUR

BOKMÄSSAN 2023

Den här gången handlar det främst om Portal och ukrainska tecknare. Välbesökt och välbevakad, med vakter som visiterade besökarna innan de fick gå in. Det är några av intrycken från årets Bokmässa som på torsdagen också bjöd på scensamtal och ukrainska serier.

© Marcus Malinda Lindmark

Ukrainska serier på Bokmässan.

Scensamtal om Portal

Det var sent på torsdagen den 28 september när jag anlände till årets Bokmässa och precis hann fram i tid till Serie- och fantastikscenen för att se slutet av presentationen av Seriefrämjandets tidning *Portal*. Detta är en relativt ny serietidning med serier på svenska. På scen fanns **Olivia Skoglund** och **Max Björkman**, som båda två har bidragit till tidningen. Samtalet leddes av **Mattis Telin**, projektledare och kommunikatör på Seriefrämjandet.

Det visuella i fokus

Efteråt passade jag på att prata lite med Björkman och Telin, medan Skoglund försvann bort i vimlet på mässgolvet. ”Det vi letar efter är science fiction, fantasy och skräck i första hand, serier som inte är publicerade sedan tidigare” berättar Telin. Tecknarna får betalt per sida de tecknar, en symbolisk ersättning. Tidningen är helt i färg, och både historien och det visuella är viktigt. ”Det är en färgstark intressant tidning, därför måste den hålla ett visst mått”, säger Telin.

© Marcus Malinda Lindmark

Reklamaffisch för Portal.

Wrestling i rymden

En nyhet är att man planerar att börja publicera fler följetonger. Björkmans serie, som heter *Star Slam Wrestlers* och som handlar om wrestling i rymden, är ett sådant exempel. ”Det ska bli fyra eller fem kapitel, så det skulle kunna bli en bok”, säger Björkman. Själv är han ett stort wrestlingfan och har varit involverad i ringen tidigare som wrestlingbrottare innan han började teckna till *Portal*. För att läsarna ska kunna hänga med i berättelsen, om de missat ett nummer av tidningen, så påbörjar Björkman varje nytt kapitel med en liten text som etablerar var händelserna utspelas någonstans.

© Marcus Malinda Lindmark

Scensamtal om Portal. Från vänster: Olivia Skoglund, Max Björkman och Mattis Tellin.

Ukrainska serier

På vägen ut från Bokmässan, en bra bit från Seriescenen, passerar jag ett bås med ukrainska böcker och färgglada serier. Ärligt talat förstår jag inte mycket av dem eftersom jag inte kan språket, och tecknarna som gjort dem är inte på plats, så det finns

© Marcus Malinda Lindmark

Från vänster: Max Björkman och Mattis Tellin.

ingen som kan förklara bilderna. Men jag lyckas i alla fall knipa en intervju med illustratören **Tania Guryshina** som gärna ville berätta om situationen för serietecknare i Ukraina. Men vi börjar med hennes historia.

Från Kiev till Stockholm

”Jag kom från Ukraina och studerade på konsthögskolan i Umeå år 2009”, säger hon på felfri svenska. ”Som illustratör ritar jag för hand i till exempel akvarell och akryl och jag har tidigare gjort konstprojekt med både ukrainska och svenska konstnärer. Idag bor jag i Stockholm, men jag är från Kiev”.

Hennes senaste bok *En annorlunda häst* är hennes debut som författare, eftersom hon tidigare bara gjort illustrationer.

Serietecknare blir soldater

Jag frågar om hon märkt något uppsving för ukrainska böcker och serier på grund av kriget med Ryssland.

”Ja, förra året var det ett sjukt stort intresse, nu är det mer lagom”, svarar Guryshina. Enligt henne har många ukrainare tankar på hur de kan hjälpa sitt land. ”De flesta illustratörer skapar böcker om kriget, men jag står utanför och kan inte på samma sätt bidra till krigets ord.” Och så har vi de som inte kan skapa alls, eftersom de måste bli soldater. ”Några av de bästa illustratörerna skapar inte eftersom de befinner sig vid fronten”. En av dessa, en serietecknare som Guryshina gärna vill lyfta fram, är hennes gamla studiekompis **Alexander Sashko Komiakhov** (Komsa), som nu strider för sitt land.

© Marcus Malinda Lindmark

Omslag till en ukrainsk seriebok.

© Marcus Malinda Lindmark

En ukrainsk tecknare som fanns på plats på bokmässan 2023 var Tania Guryshina.

Skriver inte längre på ryska

Ett annat område vi kommer in på är att ukrainare ofta är flerspråkiga. ”Förut publicerade jag böcker på ryska, men nu gör jag det inte längre”, säger Guryshina. Jag frågar varför? ”Man kan bli utsatt för mobbning och hat från andra ukrainare om man skriver på ryska. Kultur är ett mjukt vapen. Den ryska kulturen förstör just nu den ukrainska, så även om det är mitt språk också, så tänker folk att om man skriver på ryska, så är man på ryssarnas sida i kriget. Folk tänker inte alltid så långt”, avslutar hon.

© Marcus Malinda Lindmark

Ukrainska seriesidor.

*”Man blir utsatt för mobbing och hat från andra ukrainare om man skriver på ryska.” – **Tania Guryshina.***

© Marcus Malinda Lindmark

Linda Ågren med sin bok Mystiska väsen.

Sjöjungfru med ny bok

Lördagen den 30 september på Bokmässan inleddes med att jag träffade en livs levande sjöjungfru. Eller för att vara mer exakt **Linda Ågren** (Mermaid Athiraa of Sweden), som uppträder professionellt som sjöjungfru i olika sammanhang. Hon har till exempel simmat runt i akvarier tillsammans med hajar och andra fiskar i sjöjungfrudräkt. Hon har också representerat Sverige i tävlingen Miss Mermaid. Dessutom har hon skrivit och illustrerat två böcker, *Sjöjungfruns äventyr i Östersjön* (2021) och den nya boken *Mytiska väsen – Sjöjungfrur* (2023). ”Den första boken handlar om nedskräpningen i havet, och den andra är en faktabok om sjöjungfrur från hela världen”, berättar Ågren. Det är svårt att genomföra intervjun, för det märks verkligen att en sjöjungfru drar blickarna till sig. Många som går förbi vill stanna för att prata eller få ett foto med henne.

”Hon har simmat runt i akvarier tillsammans med hajar och andra fiskar i sjöjungfrudräkt.”

Sjöjungfrubok engagerade serietecknare

Vad jag tycker är mest intressant ur ett serieperspektiv är hur det hela började. Jag själv hade nöjet att träffa Ågren redan år 2009 på de årets Bokmässa, när hon då gick(!) runt och bad olika personer att rita sjöjungfrur åt henne. ”Det har blivit 300 sjöjungfrur fram till i år”, säger Ågren. Från början var det mest hennes vänner och familj som ritade, men senare nappade många kändisar och serietecknare på idéen. ”Till exempel ritade **Lasse Åberg**, **Johan Glans**, **Kim W. Andersson** och han som gjort *Hälge* …”, här avbryter hon sig och funderar. ”*Hälge* är tecknad av **Lars Mortimer** kom jag på!”, berättar Ågren. ”Några kända kvinnor som tecknat är **Camilla Läckberg** och så har vi **Caroline Graham** som gjort böckerna bakom *Morden i Midsomer*. Även **Sara Granér**, **Lina Neidestam**, **Liv Strömqvist** och **Åsa Ekström** såklart. Och så har vi **Johan Egerkrans**, som gjorde en elak sjöjungfru”, minns hon. Jag lämnar Ågren till sin skara fans och beger mig in i folkhavet.

© Marcus Malinda Lindmark

Några av mässans mer färgstarka besökare ville låta sig fotograferas med sjöjungfrun.

Varulvsfantasy i mangastil

Mitt nästa stopp är hos **Niki Hjort** som signerar sin fantasymanga *Howlglint*.

”Jag kom på historien när jag gick på gymnasiet och den är helt avslutad”, säger Hjort. Men serien är inte alldeles lätt att få tag i. ”Just nu är det bara försäljning på mässor”, fortsätter hon. ”Den utspelar sig i en medeltidsmiljö och handlar om Jak, som är helt normal, men som plötsligt får huggtänder och visar sig vara en varulv. Då får han veta att det finns jägare som är ute efter honom. Snart träffar han på en tjej som inte är varulv, men ändå är förföljd precis som han är. Frågan är varför?”

© Marcus Malinda Lindmark

Niki Hjort med Howlglint.

Norska fantasy-tecknare på seriescenen

Och på tal om fantasy så pågår det också på seriescenen ett samtal mellan de norska fantasytecknarna **Malin Falch** och **Cha Sandmæl**, intervjuade av **Johan Unenge** om deras nya serieböcker *Norrsken – Portalträdet del 2* av Falch, och *Drakens öga – Under attack* av Sandmæl. Samtalet är egentligen både på svenska och på norska, men här har jag för tydlighetens skull valt att översätta allt till svenska. ”Varför vill ni rita fantasy?” frågar Unenge de båda tecknarna. ”Jag hatar att rita bilar och då passar en fantasivärld bra. Jag älskar också drakar och magi.”, svarar Sandmæl. ”Som fantasyförfattare behöver ni skapa hela världen, men nog krävs det väl goda kunskaper för att bygga världar och magisystem, särskilt som det kan finnas läsare som är hårda med att reglerna i er värld ska hänga ihop?”, undrar Unenge. För Sandmæl är lösningen på detta två redaktörer, som håller ordning på saker och ting. Falchs svar är lite annorlunda. ”Jag har aldrig varit så noga med att ha ett speciellt magisystem eller språk, utan jag brukar fokusera på karaktärerna och stämningen. Att de inte bara ska bli en Peter Pan eller en Wendy”, säger hon. Andra saker de kommer in på är vilken utbildning de

© Marcus Malinda Lindmark

Omslagen till de nya böckerna Norrsken och Drakens öga.

© Marcus Malinda Lindmark

Från vänster: Cha Sandmæl, Malin Falch och Johan Unenge.

gått, och hur deras arbetsprocess ser ut. Bägge två har, visar det sig, utbildat sig utomlands. Sandmæl studerade från början fine arts i Wales i Storbritannien och var från början specialiserad mot bokillustrationer. Falch studerade visual development i USA, San Fransisco, och gjorde webbserier som en hobby, men hade egentligen tänkt bli konceptillustratör innan hon började rita serier. Vad gäller arbetsprocessen så jobbar bägge tecknarna digitalt. Sandmæl brukar först skriva ett sammandrag av historien, som hon går igenom med sina två redaktörer. Därefter visar de vad de har gemensamt med hjälp av en whiteboard. Falchs process är lik Sandmæls, men hon skriver inte ett manus och visar det inte för någon redaktör; däremot ritar hon thumbnails, ett slags bildmanus att utgå ifrån.

”Vad gäller arbetsprocessen så jobbar bägge tecknarna digitalt”.

© Marcus Malinda Lindmark

Ellinor Richey med sista exemplaret av Junkwraith.

Sålde sista exemplaret billigt

Jag lämnar seriescenen för att se om det finns någon mer att intervjua. Då får jag syn på sista exemplaret av *Junkwraith*, och vid bordet sitter tecknaren själv, **Ellinor Richey**. ”Är den dyr om det är sista exemplaret”, frågar jag. ”Tvärtom, det är skönt att inte ta den med sig hem sen, så jag säljer den hellre billigare”, svarar Richey. ”Den handlar om en tonåring, pressen hon känner och som hon associerar med sina syskon. Det här är första boken”, säger Richey. Hon gjorde den från början på engelska, för det amerikanska förlaget Top Shelf, men i våras (2023) kom den ut i Frankrike på det franska förlaget Ankama éditions. Så det är inte riktigt sista exemplaret om man vill läsa den på franska istället.

Kalle Anka-tecknaren Daan Jippes intog scenen

Slutligen kan jag inte undanhålla er denna bild på **Daan Jippes**, intervjuad av Kalle Anka-kännaren **Joakim Gunnarsson**, ett av de mer välbesökta framträdandena på seriescenen. Daan Jippes är en nederländsk författare och tecknare som bland annat ritat *Kalle Anka* och *Musse Pigg*, men som också har bidragit till olika Disneyfilmer som till exempel *Skönheten och odjuret*, *Aladdin* och *Bernard och Bianca i Australien*.

© Marcus Malinda Lindmark

Daan Jippes på seriescenen.

2023-10-27

ETT AXPLOCK UR SERIEFEST I VÄST

Seriefest i Väst är Västsveriges mesta seriefestival och kunde upplevas i exempelvis Skövde, Trollhättan och Vänersborg. Själv valde jag att besöka ett arrangemang i Göteborg där festivalen dessutom sammanföll med Kulturnatta, vilket inte gjorde den mindre välbesökt.

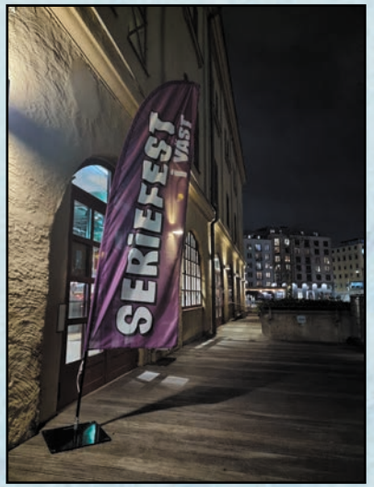

© Marcus Malinda Lindmark

Seriefest i Västs flagga utanför Frilagret i Göteborg.

Under fredag kväll den 27 oktober var det full fart på både marknad och föreläsningsscen inne på Frilagret nära Järntorget i centrala Göteborg.

Riddare och magiska föremål

Samtidigt som **Eddie Wheeler** intervjuar konstnären, universitetsläraren och serietecknaren **Fredric Gunve** på scenen om alternativa serier, passar jag på att få mig en egen intervju med fantasytecknaren **Oscar Westberg.** ”Det började med att jag lade upp magiska föremål som folk tyckte var kul på nätet. Så varför inte göra en bok av det?”, säger Westberg om

© Marcus Malinda Lindmark

Från vänster: Eddie Wheeler intervjuar Fredric Gunve.

sin bok *Fantasy Items for the Adventurer* som är fylld till brädden med teckningar av olika föremål. Med det sagt så har han också gjort serier, till exempel fantasytidningen *Knights & Comics*. ”Det är fyra olika serier med avslutade historier”, berättar Westberg. ”Den första är från år 2022, och så har jag ritat teckningar på riddare mellan berättelserna också”. En av hans personliga favoriter är *A Castle of Mice*, en serie om två personer som är på väg ut på uppdrag, men som pratar om allt annat än själva uppdraget.

© Marcus Malinda Lindmark

Oscar Westberg med Knights & Comics.

© Marcus Malinda Lindmark

Från vänster: Eddie Wheeler och serietecknaren Henrik Jonsson.

Bamse blandat med Stålmannen

Längst bak i rummet äntrar **Henrik Jonsson** scenen, en tecknare med såväl *Batman* som *Pax* och *Fantomen* på sin meritlista. Själv flyttar jag snabbt över fokuset till *Stålbjörnens* skapare **Stefan Johansson** i stället. *Stålbjörnen* är en i mitt tycke märklig serie som ser ut som *Bamse*-tidningen, men som i berättandet närmast är en parafras på klassiska DC-serier som *Stålmannen*, *Batman* och *Lagens Väktare*.

”Den utgår från min version av *Bamse*-figurerna”, säger Johansson. ”Men här har vi Bamse-El som kommer till jorden, där han får namnet Bamse-Kent. Hans ärkefiende heter Lexus Sork.” Är då serien främst för vuxna läsare som lättare förstår referenserna till andra serier? ”Både barn och vuxna kan läsa den”, svarar Johansson. ”Man kan läsa den på flera nivåer och behöver inte förstå allt, men med det sagt så är den vanligaste läsaren en man mellan 40 och 50 år som heter Johan”, konstaterar han. På försäljningsbordet ligger det fyra rejäla tryckta böcker, men serien kan också läsas helt gratis på Instagram. ”Det roliga med att göra serier på Instagram är den omedelbara responsen från läsarna”, avslutar Johansson. Därmed är denna kväll slut för min del, om än inte för övriga besökare.

© Marcus Malinda Lindmark

Även Svenska Superserier var på plats.

© Marcus Malinda Lindmark

Stefan Johansson med Stålbjörnen.

”Här har vi Bamse-El som kommer till jorden, där han får namnet Bamse-Kent. ”
– Stefan Johansson

Serieutställning på gammalt fängelse

Festivalen fortsatte under helgen och för min del begav jag mig under söndagen den 29 oktober till Kulturhuset Kåken. Mellan åren 1907 och 1997 var detta Härlanda fängelse, men numera används det till olika slags kulturarrangemang. På biblioteket fann man denna regniga dag Seriefest i Väst med konstutställningen Serierutan i rummet och scensamtal om *Messages from Ukraine* samt fanzinkulturen i Sverige.

Trekantiga serieskulpturer

Stommen i utställningen var de två triangelformade träskulpturerna indelade i sex eller nio olika serierutor på vardera sida.

© Marcus Malinda Lindmark

Läraren Gabriel Nils Edvinsson med träskulpturer på Kåken i samband med Seriefest i Väst 2023.

Gabriel Nils Edvinsson, lärare för grafikklassen på Dômens konstskola fanns på plats och kunde förklara tanken bakom. ”De blir nästan som tidningar som står upp mot golvet och så har de screentryck i rutorna. Varje bild är det en elev som tryckt, så varje ruta är en fristående handling, men de har använt sig av formen hos en serie”, tydliggör han. Runt omkring skulpturen finns det en mängd bilder uppsatta, vissa påminner mer om serier än andra. ”Bilderna på väggarna refererar till skulpturen”, fortsätter Edvinsson. Exempelvis finns där två blåa konstverk med serieestetik av Simon Gunnarsson samt ett i svartvitt av Elsa Nilsén.

© Marcus Malinda Lindmark

Yvette Gustafsson intervjuar Gregg Bucken-Knapp, den ena upphovsmannen till serieboken Messages from Ukraine, på Seriefest i Väst 2023.

© Marcus Malinda Lindmark

Serieinspirerad bild av Elsa Nilsén.

”Messages from Ukraine är en serie som skildrar början av kriget mellan Ryssland och Ukraina.”

Krigshistoria och fanzinkultur

Samtidigt i rummet bredvid pågick det olika scensamtal. Jag hann precis se slutet av när migrationsexperten Gregg Bucken-Knapp, den ena upphovsmannen till serieboken Messages from Ukraine, avslutade sin

© Marcus Malinda Lindmark

Samtal om fanzin på Seriefest i Väst 2023.
Från vänster: Yvette Gustafsson, Henri Gylander och Anna Nordenstam.

berättelse om boken i samtal med Yvette Gustafsson. Det är en serie som skildrar början av kriget mellan Ryssland och Ukraina, utifrån verkliga textmeddelanden som Bucken-Knapp tog emot från sina kollegor i Ukraina.

Efter en kort paus var det Henri Gylanders tur att tillsammans med Yvette Gustafsson komma upp på scen för ett samtal om fanzinkultur, som leddes av Anna Nordenstam.

Veta mer?

Anna Nordenstam och Margareta Wallin Wictorin myntade år 2021 ett helt nytt begrepp inom serier *Comics Craftivism* för att beskriva broderade serier i tyg.
Källa: *gu.se/nyheter/feministiska-serietecknares-nya-grepp-broderier* (2024-03-10).

SLUTLIGEN ETT STORT TACK TILL:

Malin Lindmark, min kära fru, som förutom att stötta Indiegogokampanjen också tog ett stort ansvar för våra barn och vårt hem medan boken blev till.

Henrik Kristensson, som gav ett riktigt generöst bidrag till Indiegogokampanjen.

Dessutom vill jag tacka:
Irené, Siw, Ritva, Rasmus, Cora, Kitty, Roger, Anthony, Viktor, Fanny, Linda, Ola, Bojana, Tora, Louise, Catharina och Hans. Utan ert generösa stöd hade den här boken inte gått att färdigställa.

Tecknarsigneringar
En kul sak med att jag har fått träffa så många serietecknare är att jag har fått väldigt många av mina seriealbum signerade. Då är det inte ovanligt att också få en ritad bild och en personlig hälsning.

Illustrationer av: Christina Jonsson, David Lloyd, Henri Gylander, Yvette Gustafsson, Henrik Lange, Natalia Batista, Frida Ulvegren, Oscar Hjelmgren, och Tony Cronstam.

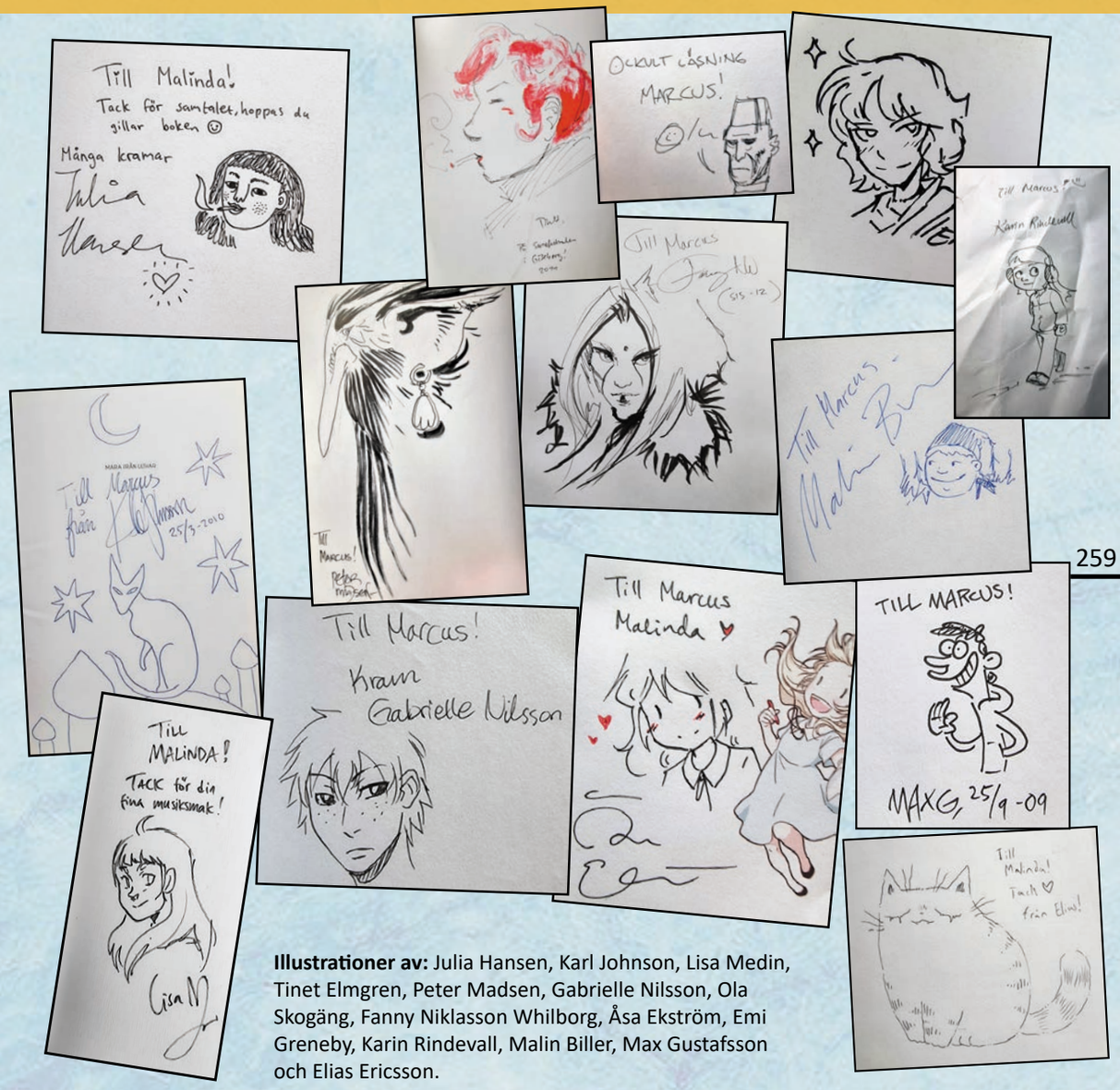

Illustrationer av: Julia Hansen, Karl Johnson, Lisa Medin, Tinet Elmgren, Peter Madsen, Gabrielle Nilsson, Ola Skogäng, Fanny Niklasson Whilborg, Åsa Ekström, Emi Greneby, Karin Rindevall, Malin Biller, Max Gustafsson och Elias Ericsson.

Vimmel i Serievärlden

Möt tecknarna som gjort serierna du älskar att läsa.

Utgivare och tryck:
Vulkanmedia

Ansvarig utgivare:
Marcus Malinda Lindmark

Kontakt:
supermarcus.lindmark@gmail.com

Korrektur och faktagranskning:
David Haglund

Citat: Publicering av material från boken får endast ske med skriftligt tillstånd. Citera dock gärna med angivande av källa.

Bilder: Copyright tillhör respektive upphovsman och/eller förlag.

Kapitelbilderna: Skapade med DALL·E 2 - OpenAI av Marcus Malinda Lindmark. Redigerade i Photoshop.

Seriesidor och serieomslag:
Wendy och Richard Pini, Terry Moore, Malin Biller, Brian K. Vaughan och Pia Guerra, Sebastian Ericson, Kim W. Andersson, Mattias Elftorp, Viktor Jäderlund, Joakim Waller, Sandra Petojevic, Stef Gaines och Christina Jonsson.

Royaltyfria bilder från: Freepic, Pixabay, Flickr, Wikimedia Common, projectur.org och icon-icons.com. Några bilder är helt fria för kommersiell användning, andra är licensierade under Creative Commons attribution 2.0, 2.5, 3.0 eller 4.0 eller liknande licenser. Respektive fotografs namn är angivet bredvid bilden.

Övriga fotografier: Marcus Malinda Lindmark, Petra Hellstrand, Anna Ehnbom, Saga Nyström, Susanne Wehner, Malin Lindroos, Sanna Pandan Andersson och Malin Lindmark.

Omslaget: Marcus Malinda Lindmark. Med fotografier från Stockholms internationella seriefestival 2023 och från Miffosalongen 2020.

ISBN 978-91-89153-67-7